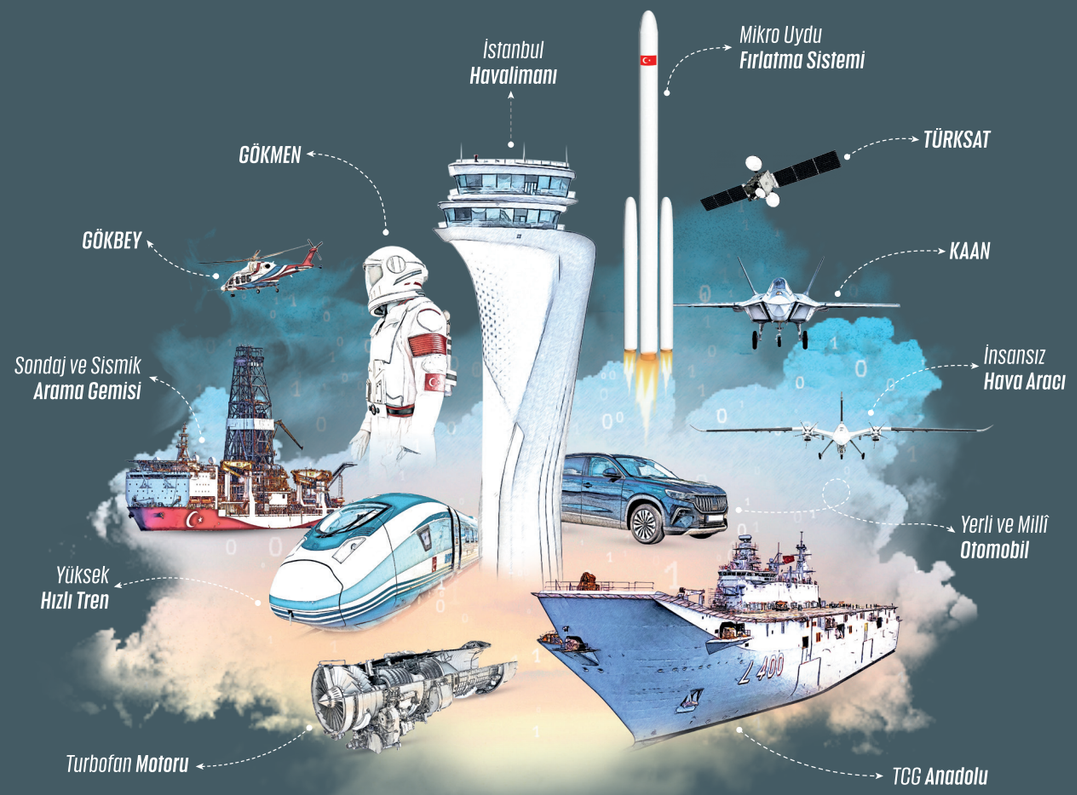
Bu kitaba sığmayan daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşıması Zorunlu Değildir.

ORTAÖĞRETİM
Peygamberimizin Hayatı
10. Sınıf
Ders Kitabı

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI | ORTAÖĞRETİM | DERS KİTABI

Peygamberimizin Hayatı

10. Sınıf

ORTAÖĞRETİM

PEYGAMBERİMİZİN HAYATI

10. Sınıf

Ders Kitabı

Yazarlar

Fatma KOÇAK
Mehmet YAVUZ
Muhammed Yasin ÖZCAN
Safiye YAMAN

DEVLET KİTAPLARI
Kitabın Basıldığı Matbaa Adı, 2025

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI ..... : 9850
DERS KİTAPLARI DİZİSİ ..... : 2109

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Editör
Dr. Mustafa AKMAN

Dil Uzmanı
Elvan ALYILDIZ

Çoklu Tasarım Uzmanı
Yasemin ISKIN

Görsel Tasarımcılar
Esin ŞENER
Esra ARKALI
Sevcan KESİMLİ

Program Geliştirme Uzmanı
Dr. Murat ÇIRAKOĞLU
Sertaç IRMAK

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı
Murat YALÇINKAYA

Rehberlik Uzmanı
Esen GÜVEN

ISBN 978-975-11-8634-8

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 07.04.2025 gün ve 129873380 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiştir.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

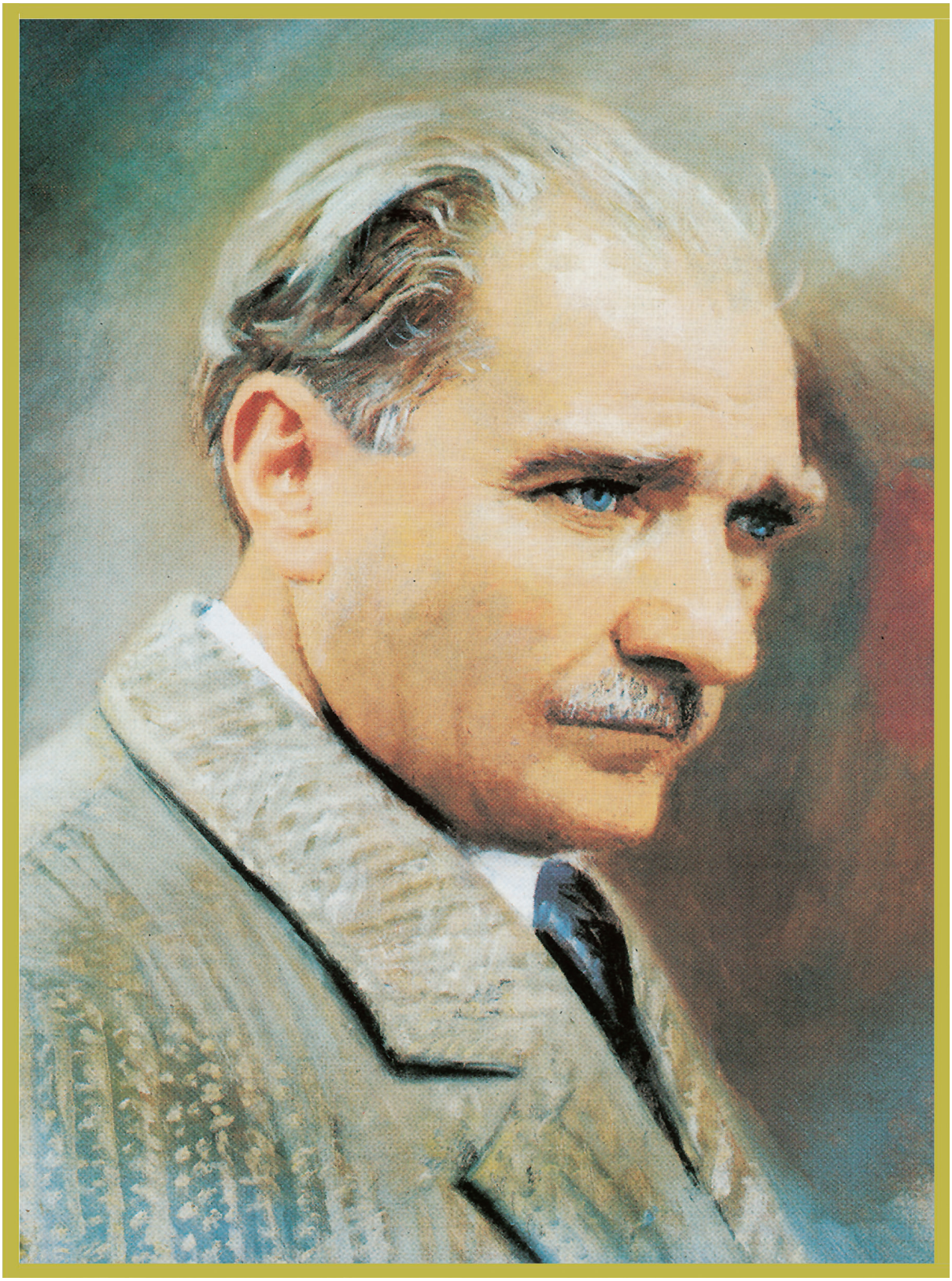
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Kitabın dijital kopyalarında "İçindekiler" sayfasında başlıklar üzerine tıklayarak ilgili sayfalara, iç sayfalarda da ünite isimleri üzerine tıklayarak "İçindekiler" sayfasına ulaşabilirsiniz.

İçindekiler

Kitabın Tanıtımı 8
Kısaltmalar 13

1. ÜNİTE PEYGAMBERİMİZİN HAYATINDA ÖNEMLİ BİR ŞEHİR: TAİF 14
1.1. TAİF YOLCULUĞU 16
1.2. İSLAM DAVETİNE TAİFLİLERİN TEPKİSİ 24
1.3. TAİF'TE İSLAM'IN YAYILMA SÜRECİ 28
1. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI 35
1. ÜNİTE SONNOTLAR 42

2. ÜNİTE PEYGAMBERİMİZİN HAYATINDA ÖNEMLİ BİR ŞAHSİYET: HZ. EBU BEKİR 44
2.1. HZ. EBU BEKİR'İN HAYATI VE ŞAHSİYETİ 46
2.2. HZ. EBU BEKİR'İN TEBLİĞ SÜRECİNDEKİ ROLÜ 54
2.3. HZ. EBU BEKİR'İN HİCRETTE YOL ARKADAŞLIĞI 58
2. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI 66
2. ÜNİTE SONNOTLAR 72

3. ÜNİTE PEYGAMBERİMİZİN HAYATINDA ÖNEMLİ BİR HADİSE: BEDİR SAVAŞI 74
3.1. SAVAŞA İZİN VERİLMESİ 76
3.2. İLK ASKERÎ KARŞILAŞMA: BEDİR SAVAŞI 86
3. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI 100
3. ÜNİTE SONNOTLAR 106

4. ÜNİTE İLAHİ MESAJ 110
4.1. İLK VAHİY 112
4.2. HZ. PEYGAMBER'İN İLK VAHYE TEPKİSİ 116
4. ÜNİTE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI 120
4. ÜNİTE SONNOTLAR 125
KRONOLOJİ 126
SÖZLÜK 128
KAYNAKÇA 138
CEVAP ANAHTARI KAREKODU 143
GÖRSEL KAYNAKÇA KAREKODU 143
TÜRKİYE'NİN MÜLKİ İDARE BÖLÜMLERİ İLE KARA VE DENİZ KOMŞULARI HARİTASI 144
TÜRK DÜNYASI HARİTASI 145

Kitabın Tanıtımı

Ünite numarası

Ünite adı

Ünite içerik çerçevesi

Ünitenin dijital nüshasına yönlendiren karekod

Öğrenme çıktıları

Üniteye ait genelleme

Öğrencinin önceki öğrenmeleri ile ünite arasında köprü kuran "Üniteye Başlarken" alanı

Ünitenin sunusuna yönlendiren karekod

Kitap genelinde kullanılan tüm karekodlar akıllı cihazlarla okutularak ya da kitabın dijital kopyalarında karekod üzerine tıklanarak kitaba ait e-içeriklere ulaşılabilmektedir.

KİTAP GENELİNDE KULLANILAN SEMBOLLER VE AÇIKLAMALAR

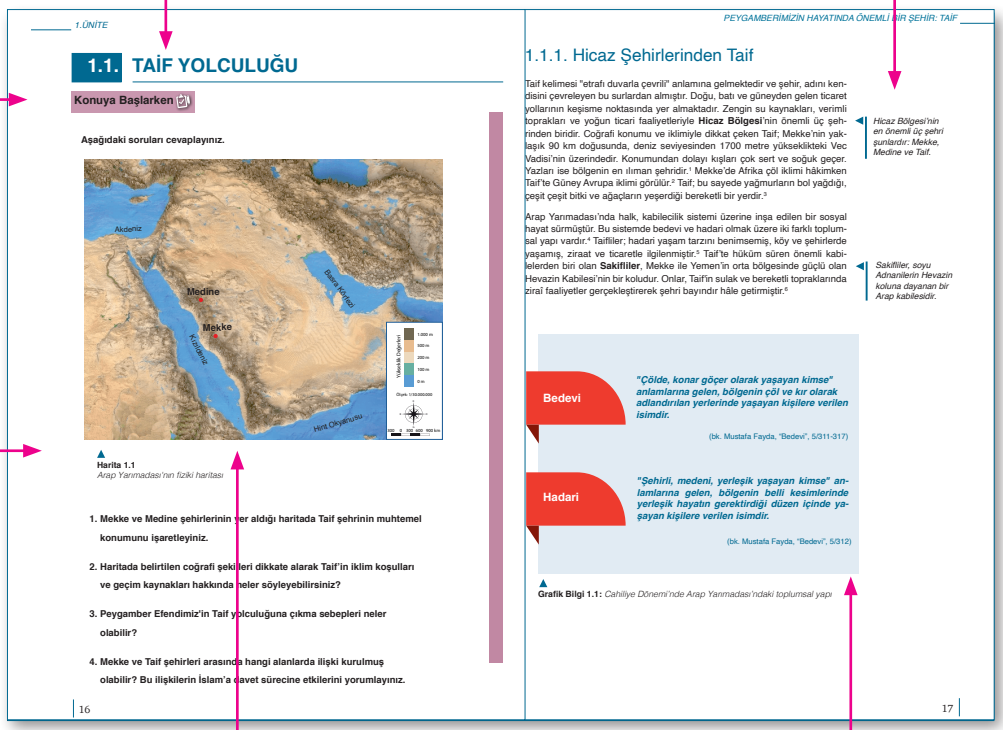
Sıra sizde etkinliği		*Çalışmanın bittiği yer*		*Bireysel etkinlik*	
"Üniteye Başlarken" alanı		*Etkinliğin başladığı yer*		*Grup etkinliği*	
"Konuya Başlarken" alanı		*Etkinliğin bittiği yer*		*Etkinliğin süresi*	
"Kontrol Noktası" alanı		*Çalışma kağıdı alanı*		*Sonraki sayfada devam eden çalışma*	
				Önceki sayfadan devam eden çalışma	

Konu başlığı

Konuyla ilgili kavramlara ait bilgilerin verildiği bölüm

Derse hazırlık ve ön değerlendirme süreci için hazırlanmış bölüm

Harita, görsel ya da grafik bilgiyi gösteren sembol

1. ÜNİTE

1.1. TAİF YOLCULUĞU

Konuya Başlarken

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Harita 1.1
Arap Yarımadası'nın fiziki haritası

1. **Mekke ve Medine şehirlerinin yer aldığı haritada Taif şehrinin muhtemel konumunu işaretleyiniz.**
2. **Haritada belirtilen coğrafi şekilleri dikkate alarak Taif'in iklim koşulları ve geçim kaynakları hakkında neler söyleyebilirsiniz?**
3. **Peygamber Efendimiz'in Taif yolculuğuna çıkma sebepleri neler olabilir?**
4. **Mekke ve Taif şehirleri arasında hangi alanlarda ilişki kurulmuş olabilir? Bu ilişkilerin İslam'a davet sürecine etkilerini yorumlayınız.**

16

PEYGAMBERİMİZİN HAYATINDA ÖNEMLİ BİR ŞEHİR: TAİF

1.1.1. Hicaz Şehirlerinden Taif

Taif kelimesi "etrafı duvarla çevrili" anlamına gelmektedir ve şehir, adını kendisini çevreleyen bu surlardan almıştır. Doğu, batı ve güneyden gelen ticaret yollarının kesişme noktasında yer almaktadır. Zengin su kaynakları, verimli toprakları ve yoğun ticari faaliyetleriyle **Hicaz Bölgesi**'nin önemli üç şehrinden biridir. Coğrafi konumu ve iklimiyle dikkat çeken Taif; Mekke'nin yaklaşık 90 km doğusunda, deniz seviyesinden 1700 metre yüksekliktekiVec Vadisi'nin üzerindedir. Konumundan dolayı ışıkları çok sert ve soğuk geçer. Yazları ise bölgenin en ılıman şehridir.[1] Mekke'de Afrika çöl iklimi hâkimken Taif'te Güney Avrupa iklimi görülür.[2] Taif; bu sayede yağmurların bol yağdığı, çeşit çeşit bitki ve ağaçların yeşerdiği bereketli bir yerdir.[3]

Hicaz Bölgesi'nin en önemli üç şehri şunlardır: Mekke, Medine ve Taif.

Arap Yarımadası'nda halk, kabilecilik sistemi üzerine inşa edilen bir sosyal hayat sürmüştür. Bu sistemde bedevi ve hadari olmak üzere iki farklı toplumsal yapı vardır.[4] Taifliler; hadari yaşam tarzını benimsemiş, köy ve şehirlerde yaşamış, ziraat ve ticaretle ilgilenmiştir.[5] Taif'te hüküm süren önemli kabilelerden biri olan **Sakifiler**, Mekke ile Yemen'in orta bölgesinde güçlü olan Hevazin Kabilesi'nin bir koludur. Onlar, Taif'in sulak ve bereketli topraklarında ziraî faaliyetler gerçekleştirerek şehri bayındır hâle getirmiştir.[6]

Sakifiler, soyu Adnanilerin Hevazin koluna dayanan bir Arap kabilesidir.

Bedevi

"Çölde, konar göçer olarak yaşayan kimse" anlamlarına gelen, bölgenin çöl ve kır olarak adlandırılan yerlerinde yaşayan kişilere verilen isimdir.

(bk. Mustafa Fayda, "Bedevi", 5/311-317)

Hadari

"Şehirli, medeni, yerleşik yaşayan kimse" anlamlarına gelen, bölgenin belli kesimlerinde yerleşik hayatın gerektirdiği düzen içinde yaşayan kişilere verilen isimdir.

(bk. Mustafa Fayda, "Bedevi", 5/312)

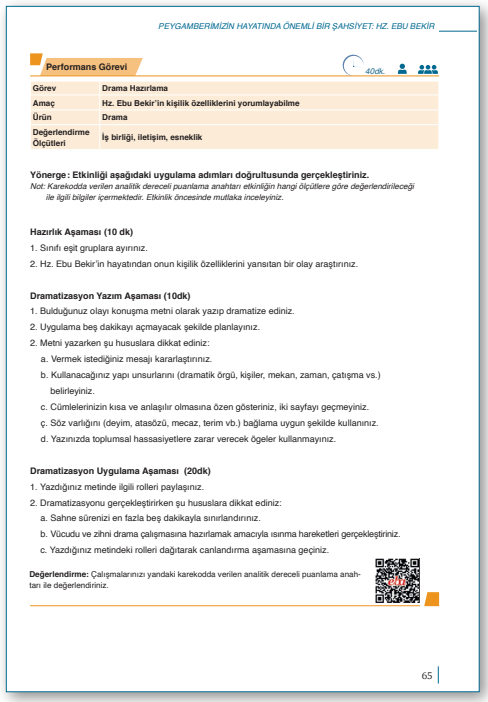
Grafik Bilgi 1.1: *Cahiliye Dönemi'nde Arap Yarımadası'ndaki toplumsal yapı*

17

İçeriği destekleyen haritalar

İçeriği destekleyen grafik bilgiler

Üniteye ait performans görevi

PEYGAMBERİMİZİN HAYATINDA ÖNEMLİ BİR ŞAHSİYET: HZ. EBU BEKİR

Performans Görevi 40dk.

Görev	**Drama Hazırlama**
Amaç	**Hz. Ebu Bekir'in kişilik özelliklerini yorumlayabilme**
Ürün	**Drama**
Değerlendirme Ölçütleri	**İş birliği, iletişim, esneklik**

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.
Not: Karekodda verilen analitik dereceli puanlama anahtarı etkinliğin hangi ölçütlere göre değerlendirileceği ile ilgili bilgiler içermektedir. Etkinlik öncesinde mutlaka inceleyiniz.

Hazırlık Aşaması (10 dk)

1. Sınıfı eşit gruplara ayırınız.
2. Hz. Ebu Bekir'in hayatından onun kişilik özelliklerini yansıtan bir olay araştırınız.

Dramatizasyon Yazım Aşaması (10dk)

1. Bulduğunuz olayı konuşma metni olarak yazıp dramatize ediniz.
2. Uygulama beş dakikayı açmayacak şekilde planlayınız.
2. Metni yazarken şu hususlara dikkat ediniz:
   a. Vermek istediğiniz mesajı kararlaştırınız.
   b. Kullanacağınız yapı unsurlarını (dramatik örgü, kişiler, mekan, zaman, çatışma vs.) belirleyiniz.
   c. Cümlelerinizin kısa ve anlaşılır olmasına özen gösteriniz, iki sayfayı geçmeyiniz.
   ç. Söz varlığını (deyim, atasözü, mecaz, terim vb.) bağlama uygun şekilde kullanınız.
   d. Yazınızda toplumsal hassasiyetlere zarar verecek öğeler kullanmayınız.

Dramatizasyon Uygulama Aşaması (20dk)

1. Yazdığınız metinde ilgili rolleri paylaşınız.
2. Dramatizasyonu gerçekleştirirken şu hususlara dikkat ediniz:
   a. Sahne sürenizi en fazla beş dakikayla sınırlandırınız.
   b. Vücudu ve zihni drama çalışmasına hazırlamak amacıyla ısınma hareketleri gerçekleştiriniz.
   c. Yazdığınız metindeki rolleri dağıtarak canlandırma aşamasına geçiniz.

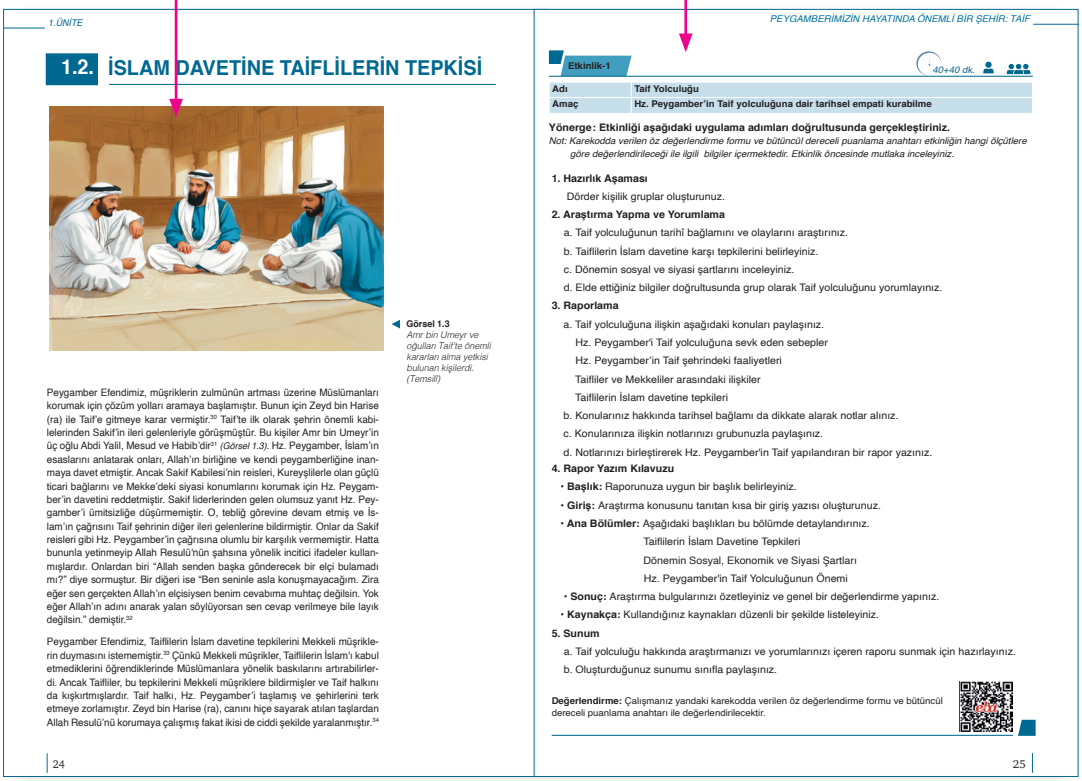
Değerlendirme: Çalışmalarınızı yandaki karekodda verilen analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendiriniz.

65

Kitabın Tanıtımı

İçeriği destekleyen görseller

Öğrenme çıktılarının gerçekleşmesine yönelik etkinlikler

1. ÜNİTE

1.2. İSLAM DAVETİNE TAİFLİLERİN TEPKİSİ

Görsel 1.3
Amr bin Ümeyr ve oğulları Taif'te önemli kararları almaya yetkisi bulunan kişilerdi. (Temsil)

Peygamber Efendimiz, müşriklerin zulmünün artması üzerine Müslümanları korumak için çözüm yolları aramaya başlamıştır. Bunun için Zeyd bin Harise (ra) ile Taif'e gitmeye karar vermiştir.[30] Taif'te ilk olarak şehrin önemli kabilelerinden Sakif'in ileri gelenleriyle görüşmüştür. Bu kişiler Amr bin Umeyr'in üç oğlu Abdi Yalil, Mesud ve Habib'dir[31] *(Görsel 1.3)*. Hz. Peygamber, İslam'ın esaslarını anlatarak onları, Allah'ın birliğine ve kendi peygamberliğine inanmaya davet etmiştir. Ancak Sakif Kabilesi'nin reisleri, Kureyşlilerle olan güçlü ticari bağlarını ve Mekke'deki siyasi konumlarını korumak için Hz. Peygamber'in davetini reddetmiştir. Sakif liderlerinden gelen olumsuz yanıt Hz. Peygamber'i ümitsizliğe düşürmemiştir. O, tebliğ görevine devam etmiş ve İslam'ın çağrısını Taif şehrinin diğer ileri gelenlerine bildirmiştir. Onlar da Sakif reisleri gibi Hz. Peygamber'in çağrısına olumlu bir karşılık vermemiştir. Hatta bununla yetinmeyip Allah Resulü'nün şahsına yönelik incitici ifadeler kullanmışlardır. Onlardan biri "Allah senden başka göndererek bir elçi bulamadı mı?" diye sormuştur. Bir diğeri ise "Ben seninle asla konuşmayacağım. Zira eğer sen gerçekten Allah'ın elçisiysen benim cevabıma muhtaç değilsin. Yok eğer Allah'ın adını anarak yalan söylüyorsan sen cevap verilmeye bile layık değilsin." demiştir.[32]

Peygamber Efendimiz, Taifllilerin İslam davetine tepkilerini Mekkeli müşriklerin duymasını istememiştir.[33] Çünkü Mekkeli müşrikler, Taifllilerin İslam'ı kabul etmediklerini öğrendiklerinde Müslümanlara yönelik baskılarını artırabilirlerdi. Ancak Taifliler, bu tepkilerini Mekkeli müşriklere bildirmişler ve Taif halkını da kışkırtmışlardır. Taif halkı, Hz. Peygamber'i taşlamış ve şehirlerini terk etmeye zorlamıştır. Zeyd bin Harise (ra), canını hiçe sayarak atılan taşlardan Allah Resulü'nü korumaya çalışmış fakat ikisi de ciddi şekilde yaralanmıştır.[34]

Etkinlik-1 40+40 dk.

Adı	**Taif Yolculuğu**
Amaç	**Hz. Peygamber'in Taif yolculuğuna dair tarihsel empati kurabilme**

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.
Not: Karekodda verilen öz değerlendirme formu ve bütüncül dereceli puanlama anahtarı etkinliğin hangi ölçütlere göre değerlendirileceği ile ilgili bilgiler içermektedir. Etkinlik öncesinde mutlaka inceleyiniz.

1. Hazırlık Aşaması
Dörder kişilik gruplar oluşturunuz.

2. Araştırma Yapma ve Yorumlama
a. Taif yolculuğunun tarihî bağlamını ve olaylarını araştırınız.
b. Taifllilerin İslam davetine karşı tepkilerini belirleyiniz.
c. Dönemin sosyal ve siyasi şartlarını inceleyiniz.
d. Elde ettiğiniz bilgiler doğrultusunda grup olarak Taif yolculuğunu yorumlayınız.

3. Raporlama
a. Taif yolculuğuna ilişkin aşağıdaki konuları paylaşınız.
Hz. Peygamber'i Taif yolculuğuna sevk eden sebepler
Hz. Peygamber'in Taif şehrindeki faaliyetleri
Taifliler ve Mekkeliler arasındaki ilişkiler
Taifllerin İslam davetine tepkileri
b. Konularınız hakkında tarihsel bağlamı da dikkate alarak notlar alınız.
c. Konularınıza ilişkin notlarınızı grubunuzla paylaşınız.
d. Notlarınızı birleştirerek Hz. Peygamber'in Taif yapıldıran bir rapor yazınız.

4. Rapor Yazım Kılavuzu
- **Başlık:** Raporunuza uygun bir başlık belirleyiniz.
- **Giriş:** Araştırma konusunu tanıtan kısa bir giriş yazısı oluşturunuz.
- **Ana Bölümler:** Aşağıdaki başlıkları bu bölümde detaylandırınız.
  Taifllerin İslam Davetine Tepkileri
  Dönemin Sosyal, Ekonomik ve Siyasi Şartları
  Hz. Peygamber'in Taif Yolculuğunun Önemi
- **Sonuç:** Araştırma bulgularınızı özetleyiniz ve genel bir değerlendirme yapınız.
- **Kaynakça:** Kullandığınız kaynakları düzenli bir şekilde listeleyiniz.

5. Sunum
a. Taif yolculuğu hakkında araştırmanızı ve yorumlarınızı içeren raporu sunmak için hazırlayınız.
b. Oluşturduğunuz sunumu sınıfla paylaşınız.

Değerlendirme: Çalışmanız yandaki karekodda verilen öz değerlendirme formu ve bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilecektir.

3. ÜNİTE

3. Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

1 ve 2. soruyu metne göre cevaplayınız.

Ayşe Öğretmen tahtaya "Bedir Savaşı" yazdı ve "Bugün, İslam tarihinin dönüm noktalarından biri olan Bedir Savaşı hakkında konuşacağız." dedi. Öğrencilerden biri elini kaldırdı. "Öğretmenim, Bedir Savaşı neden bu kadar önemli?" diye sordu. Öğretmen gülümseyerek "Bu savaş, Müslümanların ilk büyük savaşı ve zaferidir. Sahip oldukları inancın gücünü göstermektedir. Savaşın nedeni, Müslümanların Mekke'deki müşriklerin saldırılarına karşı kendilerini korumak istemeleridir. Ayrıca, Mekke kervanını hedef alıp yağmalanan mallarını kurtarmak önemli bir sebepti." dedi öğretmen. Ali, "Peki bu savaşta kimler vardı?" diye sorar. Öğretmen, "Müslümanlar, Hz. Muhammed'in (sav) liderliğindeki üç yüz on dört kişiydi. Müşrikler ise Ebu Cehil komutasındaki bin kişilik bir orduyla savaşa katıldılar." diye yanıtladı. Öğrenciler savaşın sonucunu merak etti. Zeynep, "Müslümanlar bu kadar az sayıda olmalarına rağmen nasıl kazandı?" diye sordu. Öğretmen, "Müslümanlar iyi bir planlama, güçlü bir inanç ve Allah'ın yardımıyla zafere ulaştılar . Bedir, onların moral motivasyonunu artırdı ve İslam'ın yayılmasına zemin hazırladı." dedi. Ömer birden, "Öğretmenim, Bedir Savaşı gibi bir başka önemli zafer var mı?" diye sordu. Öğretmen, "Evet, Ömer. Çanakkale Zaferi de Türk tarihinin dönüm noktalarından biridir. 1915'te, Türk askerleri sayıca az olmalarına rağmen, düşman kuvvetlerine karşı büyük bir direniş gösterdiler. Tıpkı Bedir'de olduğu gibi, inanç ve cesaretle savaştılar." dedi. Ömer, "O zaman Çanakkale Zaferi de bir inanç ve dayanışma örneği mi?" diye sordu. Öğretmen, "Kesinlikle! Her iki savaş da azınlık durumdaki bir toplumun nasıl büyük bir irade ile zafer kazanabileceğini gösteriyor. Bedir Savaşı, İslam'ın ilk döneminde bir direniş sembolüydü. Çanakkale Zaferi ise Türk milletinin bağımsızlık ve onur mücadelesinin bir simgesidir." yanıtını verdi. Böylece Öğrenciler Bedir Savaşı ve Çanakkale Zaferi'nin sadece savaş değil, aynı zamanda inanç, cesaret ve dayanışmanın simgesi olduğunu anladılar.

(Komisyon)

1. Yukarıdaki kısa hikâyeye başlık önerisinde bulunarak hikâyenin ana fikrini yazınız.

.....

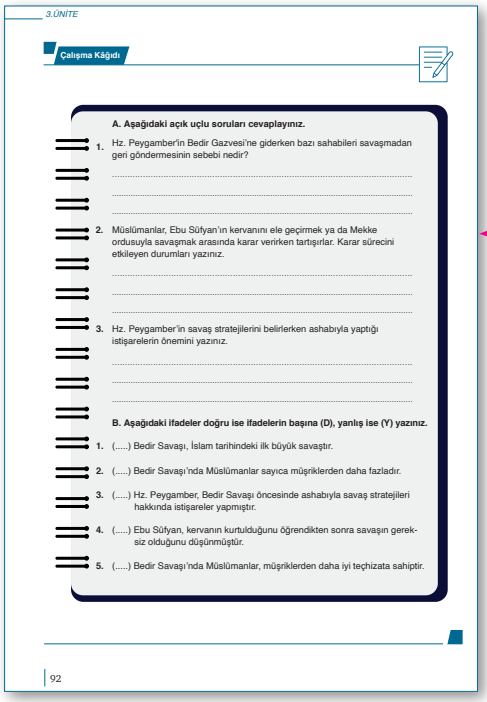
.....

.....

.....

.....

Ünite sonu ölçme ve değerlendirme bölümü

3.ÜNİTE

Çalışma Kâğıdı

A. Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

1. Hz. Peygamber'in Bedir Gazvesi'ne giderken bazı sahabileri savaşmadan geri göndermesinin sebebi nedir?

2. Müslümanlar, Ebu Süfyan'ın kervanını ele geçirmek ya da Mekke ordusuyla savaşmak arasında karar verirken tartışırlar. Karar sürecini etkileyen durumları yazınız.

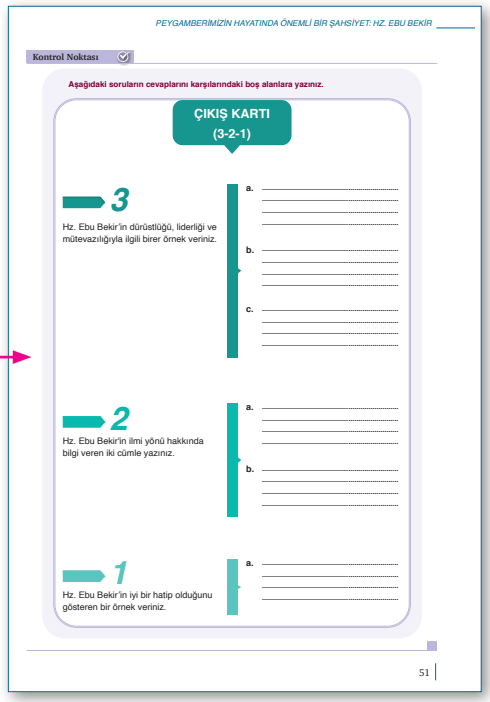
3. Hz. Peygamber'in savaş stratejilerini belirlerken ashabıyla yaptığı istişarelerin önemini yazınız.

B. Aşağıdaki ifadeler doğru ise ifadelerin başına (D), yanlış ise (Y) yazınız.

1. (.....) Bedir Savaşı, İslam tarihindeki ilk büyük savaştır.
2. (.....) Bedir Savaşı'nda Müslümanlar sayıca müşriklerden daha fazladır.
3. (.....) Hz. Peygamber, Bedir Savaşı öncesinde ashabıyla savaş stratejileri hakkında istişareler yapmıştır.
4. (.....) Ebu Süfyan, kervanın kurtulduğunu öğrendikten sonra savaşın gereksiz olduğunu düşünmüştür.
5. (.....) Bedir Savaşı'nda Müslümanlar, müşriklerden daha iyi teçhizata sahiptir.

92

Süreç ölçmeye yönelik hazırlanmış "Çalışma Kâğıdı" etkinliği

PEYGAMBERİMİZİN HAYATINDA ÖNEMLİ BİR ŞAHSİYET: HZ. EBU BEKİR

Kontrol Noktası

Aşağıdaki soruların cevaplarını karşılarındaki boş alanlara yazınız.

ÇIKIŞ KARTI
(3-2-1)

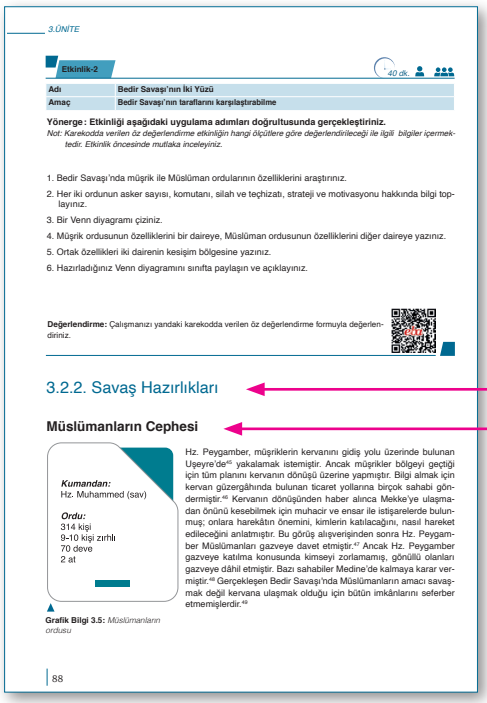
3 Hz. Ebu Bekir'in dürüstlüğü, liderliği ve mütevazılığıyla ilgili birer örnek veriniz.
a.
b.
c.

2 Hz. Ebu Bekir'in ilmi yönü hakkında bilgi veren iki cümle yazınız.
a.
b.

1 Hz. Ebu Bekir'in iyi bir hatip olduğunu gösteren bir örnek veriniz.
a.

51

Öğrenilenlerin pekiştirilmesi için hazırlanmış etkinlik

3.ÜNİTE

Etkinlik-2

40 dk.

Adı	Bedir Savaşı'nın İki Yüzü
Amaç	Bedir Savaşı'nın taraflarını karşılaştırabilme

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.
Not: Karekodda verilen öz değerlendirme etkinliğin hangi ölçütlere göre değerlendirileceği ile ilgili bilgiler içermektedir. Etkinlik öncesinde mutlaka inceleyiniz.

1. Bedir Savaşı'nda müşrik ile Müslüman ordularının özelliklerini araştırınız.
2. Her iki ordunun asker sayısı, komutanı, silah ve teçhizatı, strateji ve motivasyonu hakkında bilgi toplayınız.
3. Bir Venn diyagramı çiziniz.
4. Müşrik ordusunun özelliklerini bir daireye, Müslüman ordusunun özelliklerini diğer daireye yazınız.
5. Ortak özellikleri iki dairenin kesişim bölgesine yazınız.
6. Hazırladığınız Venn diyagramını sınıfta paylaşın ve açıklayınız.

Değerlendirme: Çalışmanızı yandaki karekodda verilen öz değerlendirme formuyla değerlendiriniz.

3.2.2. Savaş Hazırlıkları

Alt konu başlığı

Müslümanların Cephesi

Ara başlık

Kumandan:
Hz. Muhammed (sav)

Ordu:
314 kişi
9-10 kişi zırhlı
70 deve
2 at

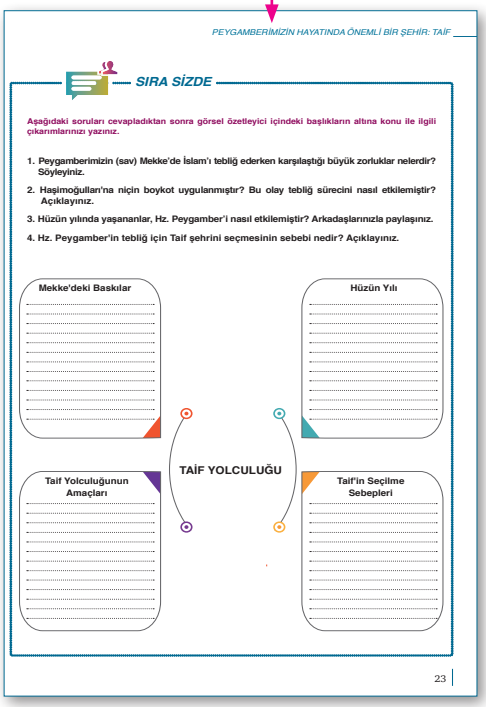
Grafik Bilgi 3.5: *Müslümanların ordusu*

Hz. Peygamber, müşriklerin kervanını gidiş yolu üzerinde bulunan Üşeyre'de[45] yakalamak istemiştir. Ancak müşrikler bölgeyi geçtiği için tüm planını kervanın dönüşü üzerine yapmıştır. Bilgi almak için kervan güzergâhında bulunan ticaret yollarına birçok sahabi göndermiştir.[46] Kervanın dönüşünden haber alınca Mekke'ye ulaşmadan önünü kesebilmek için muhacir ve ensar ile istişarelerde bulunmuş; onlara harekâtın önemini, kimlerin katılacağını, nasıl hareket edileceğini anlatmıştır. Bu görüş alışverişinden sonra Hz. Peygamber Müslümanları gazveye davet etmiştir.[47] Ancak Hz. Peygamber gazveye katılma konusunda kimseyi zorlamamış, gönüllü olanları gazveye dâhil etmiştir. Bazı sahabiler Medine'de kalmaya karar vermiştir.[48] Gerçekleşen Bedir Savaşı'nda Müslümanların amacı savaşmak değil kervana ulaşmak olduğu için bütün imkânlarını seferber etmemişlerdir.[49]

88

Kitabın Tanıtımı

Öğrenme çıktılarını desteklemek için hazırlanmış etkinlik

PEYGAMBERİMİZİN HAYATINDA ÖNEMLİ BİR ŞEHİR: TAİF

SIRA SİZDE

Aşağıdaki soruları cevapladıktan sonra görsel özetleyici içindeki başlıkların altına konu ile ilgili çıkarımlarınızı yazınız.

1. **Peygamberimizin (sav) Mekke'de İslam'ı tebliğ ederken karşılaştığı büyük zorluklar nelerdir? Söyleyiniz.**
2. **Haşimoğulları'na niçin boykot uygulanmıştır? Bu olay tebliğ sürecini nasıl etkilemiştir? Açıklayınız.**
3. **Hüzün yılında yaşananlar, Hz. Peygamber'i nasıl etkilemiştir? Arkadaşlarınızla paylaşınız.**
4. **Hz. Peygamber'in tebliğ için Taif şehrini seçmesinin sebebi nedir? Açıklayınız.**

Mekke'deki Baskılar

Hüzün Yılı

TAİF YOLCULUĞU

Taif Yolculuğunun Amaçları

Taif'in Seçilme Sebepleri

23

Kitapta kullanılan yazılı kaynakları gösteren kaynakça bölümü

KAYNAKÇA

Ağırman, Mustafa. "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler". *İslam Tarihi ve Medeniyeti, Hz Peygamber Dönemi*, ed. Mehmet Şeker. 1/325-466. İstanbul: Siyer Yayınları, 2. Basım, 2021.

Algül, Hüseyin. "Gazve". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/488-489. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.

Algül, Hüseyin. "Mescid-i Dırar". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/272-273. Ankara: TDV Yayınları, 2004.

Alper, Hülya. "Münafık". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/564-566. Ankara: TDV Yayınları, 2020.

Apak, Adem. *Erken Dönem İslâm Tarihinde Asabiyet*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2016.

Apak, Adem. *İslami İlimler Giriş Serisi*. Köln: Plural Publication, 2017.

Apak, Adem. *Kur'an'ın Geliş Ortamında Arap Toplumu*. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2017.

Apak, Adem. *Ana Hatlarıyla İslam Tarihi*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2017.

Apak, Adem. *Siyer-i Nebi-1*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2017.

Apak, Adem-Demircan, Adnan. *Hz. Peygamber Döneminde Müşriklerle İlişkiler*. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2021.

Aycan, İrfan. "Sakif Kabilesi ve Taif Şehrine İslam Tarihi Açısından Bir Bakış". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 34 (1993), 209-235.

Aydın, Hasan. *Felsefi Antropolojinin Işığında Hz. Muhammed ve Kuran*. İstanbul: Bilim ve Gelecek Kitaplığı, 2014.

Azizova, Elnure. "Ukaz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/61-62. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.

Birışık, Abdulhamit. "Kur'an (Tarifi ve İsimleri)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/383-388. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Belazuri, Ahmed bin Yahya bin Cabir. *Ensabu'l-Eşraf*. thk: Muhammed Bakır el-Mahmudi. 5 Cilt. Beyrut: Müessesetü'l-A'lemi Yayınları, 1974.

Belazuri. *Ensâbü'l-Eşrâf: İslam Tarihinde Öncü Şahsiyetler*. çev. Mehmet Akbaş ve Musa Kâzım Yılmaz. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2020.

Belazuri, Fütuhü'l-Buldan. thk. Dr. Şevki Ebu Halil. Şam: Vezaretü's-Sekafe Yayınları, 1997.

Bozkurt, Nebi. "Künye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/558-559. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Buhari, Ebu Abdullah Muhammed bin İsmail. *Sahihu'l-Buhari*. thk: Heyet. 2 Cilt. Karaçi: Ettaf ve Oğulları Yayınları, 2008.

Çelebi, Furkan. *Câhiliye Döneminde Mekke-Ticari Bir Merkeze Dönüşme Süreci*, Unsurları ve Etkileri. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2024.

Çelikkol, Yaşar. *İslam Öncesi Mekke*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2003.

138

Görsel kaynakçaya yönlendiren karekod

Görsel Kaynakça

Kitapta, Peygamberimizin hayatındaki bazı olayların kronolojisi

KRONOLOJİ

MEKKE DÖNEMİ

610
Peygamber Efendimiz'e Hira Mağarası'nda ilk vahyin gelmesi

613
Açık davet emrinin gelmesiyle Peygamber Efendimiz'in yakın akrabalarını İslam'a davet etmeye başlaması

614
Müslümanların sayısının giderek artması üzerine müşriklerin Müslümanlara eziyet etmeye başlaması
Bazı Müslümanların Habeşistan'a hicret etmeye başlaması
Kronoloji

616
Peygamber Efendimiz'i himaye eden Haşimoğulları ve Muttalipoğullarının Ebu Talib Mahallesi'nde toplanması
Müşriklerin Müslümanlara boykot uygulamaya başlaması

619
Boykotun sona ermesi

620
Peygamber Efendimiz'in amcası Ebu Talib ile eşi Hz. Hatice'nin vefat etmeleri (Hüzün Yılı)
Taif Yolculuğu
Peygamber Efendimiz'in Akabe'de Medineli bir grupla görüşmesi ve ertesi yıl için tekrar görüşme kararı alması

621
Peygamber Efendimiz'in Medinelerle Akabe'de buluşması ve Medinelilerin Hz. Peygamber'e biat etmeleri

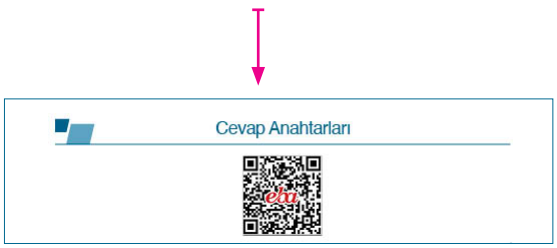
622
Peygamber Efendimiz'in Medineliler ile Akabe'de ikinci kez buluşması ve Hz. Peygamber'e ikinci kez biat etmeleri

MEDİNE DÖNEMİ

622
Müslümanların Medine'ye hicret etmeye başlaması
Müşriklerin Darünnedve'de toplanarak Peygamber Efendimiz'in suikast kararı alması
Peygamber Efendimiz'in Hz. Ebu Bekir'le hicret etmesi

126

Cevap anahtarına yönlendiren karekod

Cevap Anahtarları

Kısaltmalar

as	:	aleyhisselam
bk.	:	bakınız
cc	:	cellecelalüh
çev.	:	çeviren
DİB	:	Diyanet İşleri Başkanlığı
DKAB	:	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
ed.	:	editör
H	:	Hicri
haz.	:	hazırlayan
Hz.	:	Hazreti
km	:	kilometre
m	:	metre
M	:	Miladi
MEB	:	Millî Eğitim Bakanlığı
OPHD	:	Ortaöğretim Peygamberimizin Hayatı Dersi
ra	:	radıyallahüanh/radıyallahüanha/radıyallahüma/radıyallahüm
sav	:	Sallallahü aleyhi vesellem
TDK	:	Türk Dil Kurumu
TDV	:	Türkiye Diyanet Vakfı
thk.	:	tahkik eden
ts.	:	tarihsiz
tsh	:	tashih eden
vb.	:	ve başkası, ve başkaları, ve benzeri, ve benzerleri, ve bunun gibi
vd.	:	ve devamı, ve diğerleri

Kitap genelinde

- orijinal tasarım görseller kullanılmış,
- DİB mealleri esas alınmış,
- başlık ve genellemelerde OPHD Öğretim Programı'ndan, terimlerin yazımında DKAB Yazım Kılavuzu'ndan yararlanılmış,
- sözlük yazımı TDK Güncel Türkçe Sözlük, MEB Dinî Terimler Sözlüğü ve TDV İslâm Ansiklopedisi sıralaması dikkate alınarak yapılmış,
- kaynaklar ünite sonlarında ve İsnad Sonnot'tan yararlanılarak verilmiştir.

1. ÜNİTE

PEYGAMBERİMİZİN HAYATINDA ÖNEMLİ BİR ŞEHİR: TAİF

1.1. TAİF YOLCULUĞU
1.2. İSLAM DAVETİNE TAİFLİLERİN TEPKİSİ
1.3. TAİF'TE İSLAM'IN YAYILMA SÜRECİ

► **Genelleme**

Taiflilerin Mekkeli müşriklerle kurduğu siyasi ve ticari ilişkiler, İslam'a karşı çıkışlarında belirleyici olmuştur.

► **Bu ünitede sizlerden**

- Hz. Peygamber'in Taif yolculuğuna dair tarihsel empati kurabilmeniz,
- Taif'in İslamlaşması olayını sentezleyebilmeniz

beklenmektedir.

Ünite Pdf Karekodu

Ünite özet sunusu karekodu

Üniteye Başlarken

Peygamber Efendimiz, İslam daveti için Taif'e gitmiştir. Bu daveti kabul etmeyen Taifliler, hakaret ederek Allah Resulü'nü şehirden çıkarmıştır. Bu olay, Resulullah'ın peygamberlik sürecinde yaşadığı en büyük sıkıntılardan biridir. Mekke'ye dönüş yolculuğunda Cebrail (as), Peygamber Efendimiz'in dilemesi hâlinde Allah'ın (cc) ona eziyet eden müşrikleri helak edebileceğini bildirmiştir. Peygamber Efendimiz kendisine bütün yapılanlara rağmen Taiflilerin iyiliğini istemiş ve Cebrail'e (as) şöyle demiştir: *"Hayır, ben, Cenab-ı Hakk'ın onların soylarından sadece Allah'a ibadet edecek ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayacak kimseler çıkarmasını dilerim."*

(bk. Buhari, "Bed'ü'l-halk", 7; Müslim, "Cihad", 111)

Peygamber Efendimiz'in Taif halkına gösterdiği sabır ve merhameti günlük yaşamınızda hangi durumlar için uygulayabilirsiniz?

1.1. TAİF YOLCULUĞU

Konuya Başlarken

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Harita 1.1
Arap Yarımadası'nın fiziki haritası

1. **Mekke ve Medine şehirlerinin yer aldığı haritada Taif şehrinin muhtemel konumunu işaretleyiniz.**

2. **Haritada belirtilen coğrafi şekilleri dikkate alarak Taif'in iklim koşulları ve geçim kaynakları hakkında neler söyleyebilirsiniz?**

3. **Peygamber Efendimiz'in Taif yolculuğuna çıkma sebepleri neler olabilir?**

4. **Mekke ve Taif şehirleri arasında hangi alanlarda ilişki kurulmuş olabilir? Bu ilişkilerin İslam'a davet sürecine etkilerini yorumlayınız.**

1.1.1. Hicaz Şehirlerinden Taif

Taif kelimesi "etrafı duvarla çevrili" anlamına gelmektedir ve şehir, adını kendisini çevreleyen bu surlardan almıştır. Doğu, batı ve güneyden gelen ticaret yollarının keşisme noktasında yer almaktadır. Zengin su kaynakları, verimli toprakları ve yoğun ticari faaliyetleriyle **Hicaz Bölgesi**'nin önemli üç şehrinden biridir. Coğrafi konumu ve iklimiyle dikkat çeken Taif; Mekke'nin yaklaşık 90 km doğusunda, deniz seviyesinden 1.7 km yükseklikteki Vec Vadisi'nin üzerindedir. Konumundan dolayı kışları çok sert ve soğuk geçer. Yazları ise bölgenin en ılıman şehridir.[1] Mekke'de Afrika çöl iklimi hâkimken Taif'te Güney Avrupa iklimi görülür.[2] Taif; bu sayede yağmurların bol yağdığı, çeşit çeşit bitki ve ağaçların yeşerdiği bereketli bir yerdir.[3]

Hicaz Bölgesi'nin en önemli üç şehri şunlardır: Mekke, Medine ve Taif.

Arap Yarımadası'nda halk, kabilecilik sistemi üzerine inşa edilen bir sosyal hayat sürmüştür. Bu sistemde bedevi ve hadari olmak üzere iki farklı toplumsal yapı vardır.[4] Taifliler; hadari yaşam tarzını benimsemiş, köy ve şehirlerde yaşamış, ziraat ve ticaretle ilgilenmiştir.[5] Taif'te hüküm süren önemli kabilelerden biri olan **Sakifliler**, Mekke ile Yemen'in orta bölgesinde güçlü olan Hevazin Kabilesi'nin bir koludur. Onlar, Taif'in sulak ve bereketli topraklarında ziraî faaliyetler gerçekleştirerek şehri bayındır hâle getirmiştir.[6]

Sakifliler, soyu Adnanilerin Hevazin koluna dayanan bir Arap kabilesidir.

Bedevi

"Çölde, konar göçer olarak yaşayan kimse" anlamlarına gelen, bölgenin çöl ve kır olarak adlandırılan yerlerinde yaşayan kişilere verilen isimdir.

(bk. Mustafa Fayda, "Bedevi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 5/311-317)

Hadari

"Şehirli, medeni, yerleşik yaşayan kimse" anlamlarına gelen, bölgenin belli kesimlerinde yerleşik hayatın gerektirdiği düzen içinde yaşayan kişilere verilen isimdir.

(bk. Mustafa Fayda, "Bedevi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 5/312)

Bilgi Görseli 1.1: *Cahiliye Dönemi'nde Arap Yarımadası'ndaki toplumsal yapı*

İslam öncesinde Taif, Yahudi ve Arap kabilelerinin bir arada yaşadığı, farklı dinî inanışların olduğu bir şehirdir.[7] Taif'te hâkim olan Sakifliler, Lat ismiyle anılan putu kabilelerinin tanrıçası olarak kabul etmiştir. Onlara göre Lat, Yüce Allah ile insanlar arasında aracılık ettiğine inanılan üstün bir varlıktır. Taif'te tapınağı bulunan bu puta Arap coğrafyasında da inananlar olmuştur. Lat'ın pek çok yerde farklı biçimleri vardır. Ancak en ilkel biçimiyle o dönemde Taif'te bulunur. Lat; hediyelerin muhafaza edildiği bir çukurun üstünde bulunan dört köşe, nakışlı, beyaz bir kaya parçasının üzerine resmedilmiştir *(Görsel 1.1).* Sakif Kabilesi'nden Lat'ın bekçiliğini yapan Attab bin Malik ailesi, buraya üzerinde örtü bulunan bir bina inşa etmiştir. Bu binaya "Beytürrabbe" denmiştir.[8]

Lat, Kureyşlilerle Sakifliler arasındaki rekabetin bir göstergesi olmuştur. Kâbe'nin Mekke'ye kazandırdığı ekonomik ve dinî cazibeye kavuşmak isteyen Sakifliler, Lat tapınağını bir hac merkezi hâline getirmeye çalışmıştır. Yapılan görüşmelerde Kureyşlilere bunu kabul ettirmiştir.[9] Hatta **Ebrehe** Kâbe'yi yıkmak için geldiğinde Taifliler ona rehber vermiştir.[10]

Ebrehe'nin Kâbe'yi yıkmaya yönelik teşebüsü Kur'an-ı Kerim'de Fil Suresi'nde geçmektedir.

Görsel 1.1: *Lat putu (Temsilî)*

Taif, bereketli topraklara ve bol su kaynaklarına sahip olduğu için tarımsal faaliyetleriyle ön plana çıkmıştır. Yaygın olarak üzüm ve zeytin üretilmiştir. Birçok Mekkelinin burada üzüm bağı vardır. Mekkeliler; Taif'ten Suriye, Mezopotamya ve Horasan'a uzanan güzergâhta zeytinyağı ve kuru üzüm ticareti yapmıştır.[11] Bal üretiminin[12] yoğun bir şekilde yapıldığı Taif, o dönemde dericilik konusunda da liderdir.[13] Üretimin bolluğu sayesinde Ukaz gibi yakın bölgelerde panayırlar kurulmuştur. Hac yolculukları ve panayırlar bu şehrin ticari canlılığını daha da artırmıştır.[14]

Mekke ve Taif'in coğrafi yakınlığı, sosyal ve ekonomik etkileşimlerini önemli ölçüde geliştirmiştir. Taifliler, tarım ürünlerini Mekke'de satarak oranın ticari imkânlarından yararlanmış,[15] Mekkeliler ise ticaretin yanında yumuşak ikliminden dolayı Taif'i yazlık olarak kullanmıştır.[16]

Arazilerinin verimliliği ve ticaret yolu üzerinde olması sebebiyle Taif, zaman zaman zenginlikte Mekke ile yarışabilecek düzeye erişmiştir. Tüm rekabete rağmen bu iki şehir arasında her zaman sıkı ilişkiler kurulmuştur.[17]

Taif'te yaşanan refah farklı kabilelerden insanların buraya yerleşmesini ve şehrin kültür düzeyinin yükselmesini sağlamıştır. Bölgenin tek hekimi Haris bin Kelede ve o dönemin en meşhur şairi Nabiga el-Ca'dî Taiflidir.[18] Halkın okuma yazma oranı diğer şehirlere nazaran daha fazladır.[19]

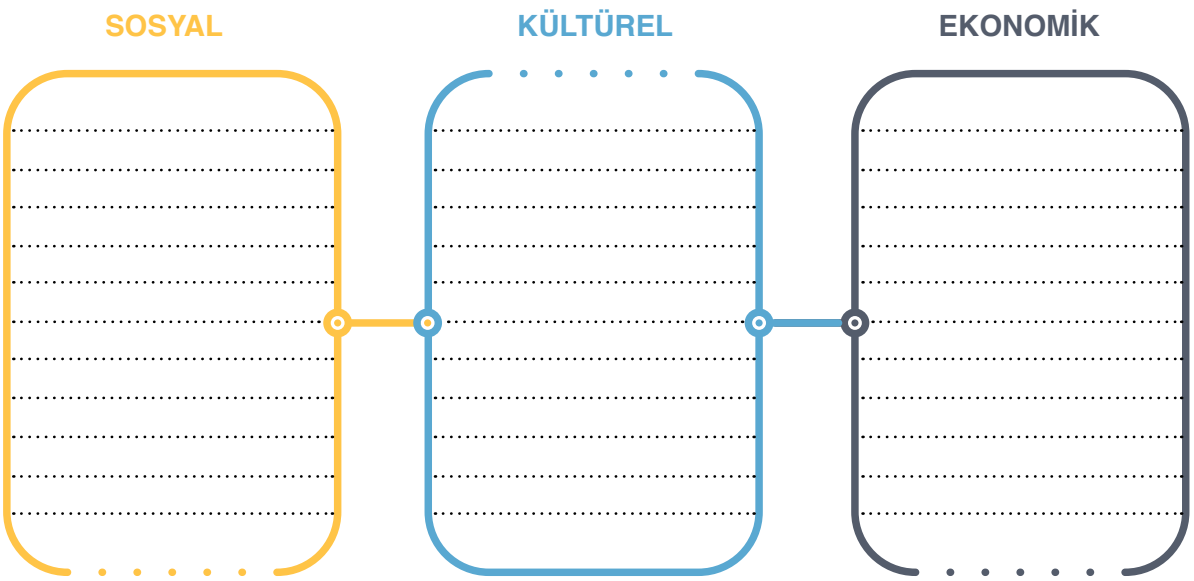
SIRA SİZDE

Aşağıdaki metni okuyarak soruyu cevaplayınız.

Cahiliye Dönemi'nde panayırlar Arapların sosyal ve ekonomik hayatında önemli bir yere sahiptir. Bunların en bilineni Mekke'ye 48, Taif'e 24 km uzaklıkta bulunan Ukaz panayırıdır. O dönemde bu panayıra Taif ve Mekke'nin yanı sıra Arap Yarımadası'nın her yerinden tüccarların yoğun bir katılımı vardı. Çevre bölgelerdeki hükümdarlar ürettikleri malları nüfuzlu kabilelere sergileyerek onlarla yakın ilişkiler kurmayı amaçlamıştır. Ukaz'da ticaretin yanı sıra kültürel etkinlikler de gerçekleştirilmiştir. Bunun gibi panayırlarda şairler, şiirlerini daha geniş kitlelere duyurma imkânı bulmuştur.

(bk. Elnure Azizova, "Ukaz" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,* 42/61-62)

Dönemin panayırlarının sosyal, kültürel ve ekonomik hayattaki önemini açıklayınız?

Kontrol Noktası

Mekke ve Taif şehirlerinin coğrafi, sosyal, kültürel ve ekonomik yapıları hakkında bildiklerinizi ilgili boş alanlara yazınız.

Coğrafi

Mekke

Taif

Sosyal

Mekke

Taif

Kültürel

Mekke

Taif

Ekonomik

Mekke

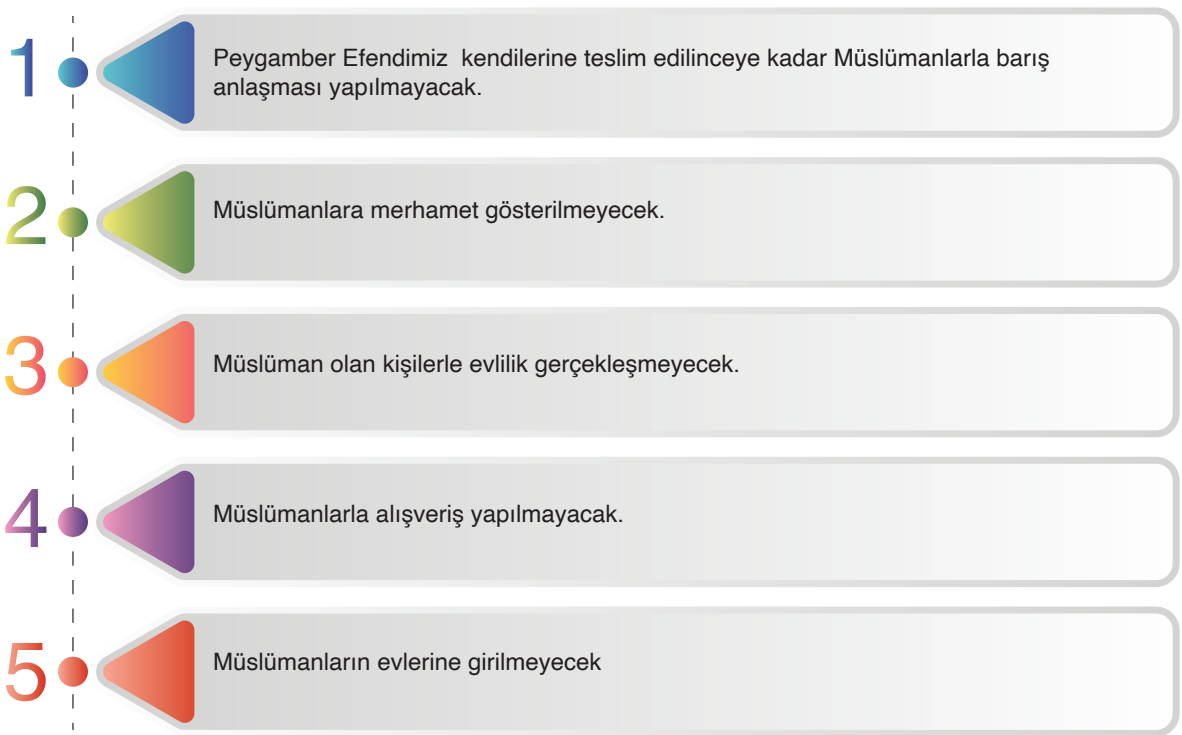
Taif

1.1.2. Taif Yolculuğu Öncesi Mekke

Taif yolculuğu öncesi Mekke videosu

Peygamber Efendimiz, risaletinin üçüncü yılından itibaren Mekke'de açıktan tebliğ faaliyetlerine başlayınca İslamiyet'i kabul edenlerin sayısı gün geçtikçe artmıştır. Mekkeli müşrikler başta ciddiye almadıkları bu artıştan endişelenmeye başlamıştır. Bunun üzerine müşrikler Peygamber Efendimiz'in amcası ve Haşimoğulları Kabilesi'nin lideri olan Ebu Talib'le görüşmüş ve yeğeninin faaliyetlerine son vermesi için onu uyarmış. Hz. Peygamber'i davasından vazgeçirmesi için ona birçok teklif sunmuştur. Ancak Peygamber Efendimiz İslam'ı yayma çabasından asla vazgeçmeyeceğini şöyle ifade etmiştir: "*Bunu bilesin ki, ey amca! Allah'a (cc) yemin olsun ki sağ elime güneşi, sol elime de ayı koysalar, Allah dinini güçlendirinceye veya bu yolda canımı verinceye kadar davamdan asla vazgeçmeyeceğim.*"[20]

Mekkeli müşrikler Ebu Talib'le görüşmesinden sonuç alamayınca Müslümanlara düşmanlık yapmaya başlamıştır.[21] Yapılan kötülüklerden kurtulmak için Habeşistan'a sığınan Müslümanların Mekkelilere iade edilmemesi müşriklerin Müslümanlara olan öfkesini daha da artırmıştır. Bu işi tamamen çözmeye karar veren Mekkeli müşrikler Ebu Talib'ten Peygamber Efendimiz'i kendilerine teslim etmesini istemiştir. Aksi takdirde ona Haşimoğulları ile tüm ilişkilerini keseceklerini bildirmiştir. Tüm bu girişimlerden sonuç alamayınca Müslümanları baskı altına almak için boykot yoluna başvurmuştur. Onlarla her türlü ilişkinin kesildiğini ilan eden metni Kâbe'nin duvarına asmıştır.[22]

(bk. Muhammed Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, 1/113)

Bilgi Görseli 1.2: *Boykot maddeleri*

Mekke'de 616 yılında boykot sürecinde Peygamber Efendimiz'i koruyan ve destekleyen Haşimoğulları ile Muttaliboğulları, Ebu Talib Mahallesi'ne yerleşmek zorunda bırakılmıştır. Haşimoğulları, hac mevsimi dışında mahallelerinden çıkamamış ve en temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamamıştır.[23] Mekkeli müşrikler, Haşimoğulları'na hiçbir yardımın ulaşmaması için onları sıkı bir takip altına almıştır. Peygamber Efendimiz, Hz. Hatice ve Ebu Talib, bu süreçte bütün mallarını Müslümanlar için harcamıştır.[24]

Müslümanların boykot sürecindeki sabrı karşılığını bulmuştur. Yüce Allah'ın yardımıyla Kâbe duvarına asılan boykot metni tümüyle güveler tarafından yenmiş sadece "Bismik Allahümme" cümlesi sağlam kalmıştır. Yüce Allah, bu olayı Hz. Peygamber'e bildirmiştir. O da durumu Ebu Talib'e anlattığında, amcası derhal müşriklerin yanına gitmiştir. Ebu Talib, onlara yeğeni Hz. Muhammed'in (sav) boykot metnini bir güvenin yediğini söylemiştir. Yeğeninin söylediği doğruysa boykotun kaldırılmasını, değilse Hz. Peygamber'i müşriklere teslim etmeyi teklif etmiştir. Bunun üzerine müşrikler bu teklifi kabul edip sevinçle metni kontrol etmeye gitmiştir. Ancak söz konusu metni güvenin yemiş olduğunu görünce "Bu bir sihirdir." deyip sözlerini tutmamıştır.[25]

Önde gelen bazı Mekkelilerin girişimleri sonucu 619 yılında **boykotun** kaldırılmasına karar verilmiştir. Bu süreçte maruz kaldıkları kötülükler Hz. Peygamber ve Müslümanları oldukça yıpratmıştır.[26] Peygamber Efendimiz aynı yıl en büyük iki destekçisini de kaybetmiştir. Yirmi beş yıllık eşi Hz. Hatice ve Mekkeli müşriklere karşı canı pahasına Hz. Peygamber'i koruyan amcası Ebu Talib peş peşe vefat etmiştir. Onların vefatı Hz. Peygamber'i ve Müslümanları derinden üzdüğü için bu yıla "Hüzün Yılı" denilmiştir.[27] Müşrikler, amcasının vefatından sonra Hz. Peygamber'e daha fazla baskı uygulamaya başlamıştır.[28] Tüm bu yaşananlar Hz. Peygamber'i farklı çözümler aramaya yöneltmiştir.

Mekkeli müşriklerin Müslümanlara uyguladıkları boykot 616-619 yılları arasında yaklaşık üç yıl sürmüştür.

Peygamber Efendimiz'in İslam'ı tebliğ etmek ve Müslümanlar için güvenli bir sığınak bulmak amacıyla 620 yılında ziyaret ettiği ilk şehir Taif'tir. İlk ziyaret yeri olarak bu şehri seçmesinde bazı etkenler vardır.

1. Taif'in Mekke'ye yakın bir şehir olması
2. Hz. Peygamber'in annesi tarafından akrabalarının bu şehirde yönetici olması
3. Amcası Abbas'ın ekonomik faaliyetlerinden dolayı burada güçlü bir nüfuza sahip olması[29]

Bilgi Görseli 1.3
Hz. Peygamber'in Taif'i seçme sebepleri

SIRA SİZDE

Aşağıdaki soruları cevapladıktan sonra görsel özetleyici içindeki başlıkların altına konu ile ilgili çıkarımlarınızı yazınız.

1. Peygamberimizin (sav) Mekke'de İslam'ı tebliğ ederken karşılaştığı büyük zorluklar nelerdir? Söyleyiniz.
2. Haşimoğulları'na niçin boykot uygulanmıştır? Bu olay tebliğ sürecini nasıl etkilemiştir? Açıklayınız.
3. Hüzün Yılı'nda yaşananlar, Hz. Peygamber'i nasıl etkilemiştir? Arkadaşlarınızla paylaşınız.
4. Hz. Peygamber'in tebliğ için Taif şehrini seçmesinin sebebi nedir? Açıklayınız.

TAİF YOLCULUĞU

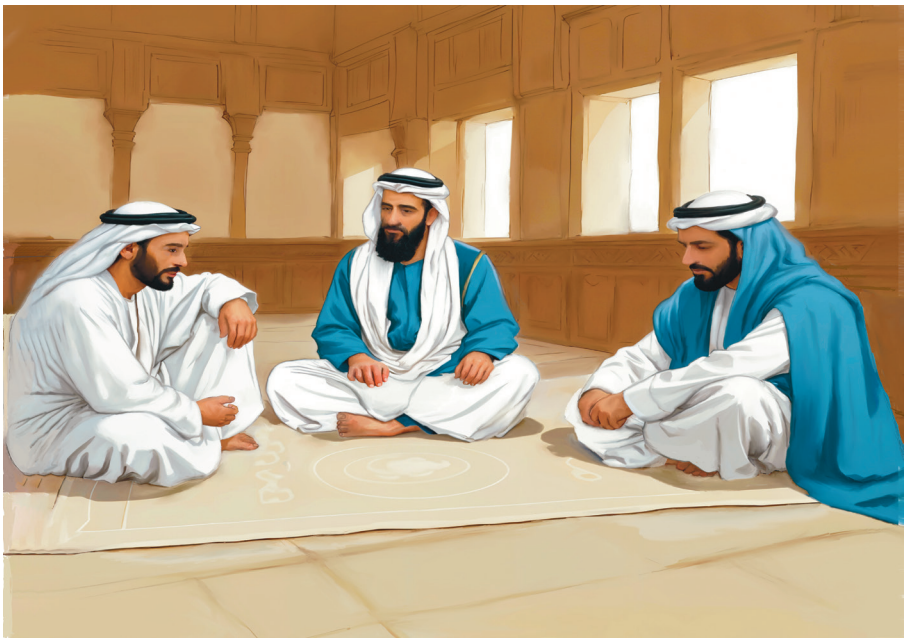
Mekke'deki Baskılar

Hüzün Yılı

Taif Yolculuğunun Amaçları

Taif'in Seçilme Sebepleri

1.2. İSLAM DAVETİNE TAİFLİLERİN TEPKİSİ

Görsel 1.2
Amr bin Umeyr ve oğulları Taif'te önemli kararları alma yetkisi bulunan kişilerdi. (Temsilî)

Peygamber Efendimiz, müşriklerin zulmünün artması üzerine Müslümanları korumak için çözüm yolları aramaya başlamıştır. Bunun için Zeyd bin Harise (ra) ile Taif'e gitmeye karar vermiştir.[30] Taif'te ilk olarak şehrin önemli kabilelerinden Sakif'in ileri gelenleriyle görüşmüştür. Bu kişiler Amr bin Umeyr'in üç oğlu Abdi Yalil, Mesud ve Habib'dir[31] *(Görsel 1.2).* Hz. Peygamber, İslam'ın esaslarını anlatarak onları, Allah'ın birliğine ve kendi peygamberliğine inanmaya davet etmiştir. Ancak Sakif Kabilesi'nin reisleri, Kureyşlilerle olan güçlü ticari bağlarını ve Mekke'deki siyasi konumlarını korumak için Hz. Peygamber'in davetini reddetmiştir. Sakif liderlerinden gelen olumsuz yanıt Hz. Peygamber'i ümitsizliğe düşürmemiştir. O, tebliğ görevine devam etmiş ve İslam'ın çağrısını Taif şehrinin diğer ileri gelenlerine bildirmiştir. Onlar da Sakif reisleri gibi Hz. Peygamber'in çağrısına olumlu bir karşılık vermemiştir. Hatta bununla yetinmeyip Allah Resulü'nün şahsına yönelik incitici ifadeler kullanmışlardır. Onlardan biri "Allah senden başka gönderecek bir elçi bulamadı mı?" diye sormuştur. Bir diğeri ise "Ben seninle asla konuşmayacağım. Zira eğer sen gerçekten Allah'ın elçisiysen benim cevabıma muhtaç değilsin. Yok eğer Allah'ın adını anarak yalan söylüyorsan sen cevap verilmeye bile layık değilsin." demiştir.[32]

Peygamber Efendimiz, Taiflilerin İslam davetine tepkilerini Mekkeli müşriklerin duymasını istememiştir.[33] Çünkü Mekkeli müşrikler, Taiflilerin İslam'ı kabul etmediklerini öğrendiklerinde Müslümanlara yönelik baskılarını artırabilirlerdi. Ancak Taifliler, bu tepkilerini Mekkeli müşriklere bildirmişler ve Taif halkını da kışkırtmışlardır. Taif halkı, Hz. Peygamber'i taşlamış ve şehirlerini terk etmeye zorlamıştır. Zeyd bin Harise (ra), canını hiçe sayarak atılan taşlardan Allah Resulü'nü korumaya çalışmış fakat ikisi de ciddi şekilde yaralanmıştır.[34]

Etkinlik-1

40+40 dk.

Adı	**Taif Yolculuğu**
Amaç	**Hz. Peygamber'in Taif yolculuğuna dair tarihsel empati kurabilme**

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.

Not: Karekodda verilen öz değerlendirme formu ve bütüncül dereceli puanlama anahtarı etkinliğin hangi ölçütlere göre değerlendirileceği ile ilgili bilgiler içermektedir. Etkinlik öncesinde mutlaka inceleyiniz.

1. Hazırlık Aşaması

Dörder kişilik gruplar oluşturunuz.

2. Araştırma Yapma ve Yorumlama

a. Taif yolculuğunun tarihî bağlamını ve olaylarını araştırınız.

b. Taiflilerin İslam davetine karşı tepkilerini belirleyiniz.

c. Dönemin sosyal ve siyasi şartlarını inceleyiniz.

d. Elde ettiğiniz bilgiler doğrultusunda grup olarak Taif yolculuğunu yorumlayınız.

3. Raporlama

a. Taif yolculuğuna ilişkin aşağıdaki konuları paylaşınız.

Hz. Peygamber'i Taif yolculuğuna sevk eden sebepler

Hz. Peygamber'in Taif şehrindeki faaliyetleri

Taifliler ve Mekkeliler arasındaki ilişkiler

Taiflilerin İslam davetine tepkileri

b. Konularınız hakkında tarihsel bağlamı da dikkate alarak notlar alınız.

c. Konularınıza ilişkin notlarınızı grubunuzla paylaşınız.

d. Notlarınızı birleştirerek Hz. Peygamber'in Taif yapılandıran bir rapor yazınız.

4. Rapor Yazım Kılavuzu

- **Başlık:** Raporunuza uygun bir başlık belirleyiniz.
- **Giriş:** Araştırma konusunu tanıtan kısa bir giriş yazısı oluşturunuz.
- **Ana Bölümler:** Aşağıdaki başlıkları bu bölümde detaylandırınız.

  Taiflilerin İslam Davetine Tepkileri

  Dönemin Sosyal, Ekonomik ve Siyasi Şartları

  Hz. Peygamber'in Taif Yolculuğunun Önemi
- **Sonuç:** Araştırma bulgularınızı özetleyiniz ve genel bir değerlendirme yapınız.
- **Kaynakça:** Kullandığınız kaynakları düzenli bir şekilde listeleyiniz.

5. Sunum

a. Taif yolculuğu hakkında araştırmanızı ve yorumlarınızı içeren raporu sunmak için hazırlayınız.

b. Oluşturduğunuz sunumu sınıfla paylaşınız.

Değerlendirme: Çalışmanız yandaki karekodda verilen öz değerlendirme formu ve bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilecektir.

Peygamber Efendimiz, Taif'te karşılaştığı şiddetli tepkiler yüzünden şehri terk etmek zorunda kalmış ve Mekke'ye dönmek istemiştir. Fakat dönemin siyasi ve sosyal koşulları nedeniyle şehre doğrudan girememiştir. Çünkü Mekke'deki geleneğe göre Hz. Peygamber'e birinin eman vermesi gerekmektedir. Mutim bin Adiy bu emanı vererek Allah Resulü'nün şehre girmesini sağlamıştır.[35] Hz. Peygamber Mekke'ye girdikten sonra İslam'ı yayma çalışmalarına devam etmiştir.

Hz. Peygamber'in Taif'teki tutumu onun sabır, metanet ve azmin yansımasıdır. Karşılaştığı tüm zorluklara rağmen erdemli kişiliği sayesinde mücadelesine devam etmiştir. Bu örnek kişiliği İslam'ın yayılmasında çok etkili olmuştur. Müslümanlar günümüzle kıyaslandığında az sayıda olmasına rağmen inançları uğruna her türlü sıkıntı ve baskıya karşı koymuşlardır. Sahabenin gösterdiği fedakârlık, günümüzde geniş bir Müslüman dünyasının oluşmasına önemli ölçüde katkı sağlamıştır.

SIRA SİZDE

Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız.

Görsel 1.3
Utbe ve Şeybe'nin üzüm bağları (Temsilî)

Hz. Peygamber ve Zeyd bin Harise'nin (ra) Taif dönüşünde uğradıkları saldırı, Kureyşli Rebia'nın oğulları Utbe ve Şeybe'nin bağına varıncaya kadar devam etmiştir *(Görsel 1.3)*. Hz. Peygamber, bu büyük sıkıntı karşısında her zaman olduğu gibi Yüce Rabb'inin himayesine sığınarak şöyle dua etmiştir:

"Yüce Allah'ım, gücümün yetersizliğini, çarelerimin tükenişini ve insanlar tarafından hor görülmemi sana havale ediyorum. Ey merhametlilerin merhametlisi! Sen zayıfların Rabb'isin. Sen benim Rabb'imsin. Sen beni kimin eline bırakıyorsun? Bana kötü muamele yapan yabancı mı, yoksa beni eline bıraktığın düşman mı? Bu, senin bana karşı bir öfkenden ileri gelmiyorsa ben buna aldırış etmem. Fakat senden gelecek bir himaye her zaman çok daha hoştur. Senin öfkene uğramaktan, karanlıkları aydınlatan, dünya ve ahiret işlerini ıslah eden nuruna sığınıyorum. Sadece senin rızanı isterim, yeter ki sen razı ol, çare de ancak seninle, güç de ancak seninledir." Bu sırada üzüm bağı sahibinin Hristiyan kölesi Addas, Hz. Peygamber'e bir tabak üzüm ikram etmiştir. Hz. Peygamber üzümü yemeye başlarken "Bismillah." demiş. Bu kelime Addas'ın dikkatini çekmiş ve kelimenin anlamını sormuştur. Bunun üzerine konuşmaya başlamışlar. Peygamber Efendimiz'in söz ve davranışlarından etkilenen Addas Müslüman olmuştur.

(bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi*, 1/421; Nadiye Hüsna Sakar, *et-Taif*, 84)

1. **Hz. Peygamber'in yaşadığı durumla siz karşılaşsaydınız neler hissederdiniz?**

2. **Peygamber Efendimiz'in Taif'te karşılaştığı zorluklara rağmen gösterdiği metaneti ve affediciliği nasıl açıklarsınız?**

3. **Allah Resulü'nün zorluklar karşısında duaya sığınması sizce günlük hayatla ilgili ne gibi dersler içerir?**

4. **İslam'a davet sürecinde Taiflilerin dinî, siyasi, ekonomik ve toplumsal yapılarına ilişkin hangi çıkarımlar yapılabilir?**

1.3. TAİF'TE İSLAM'IN YAYILMA SÜRECİ

1.3.1. Taiflilerin Müslümanlarla İlişkileri

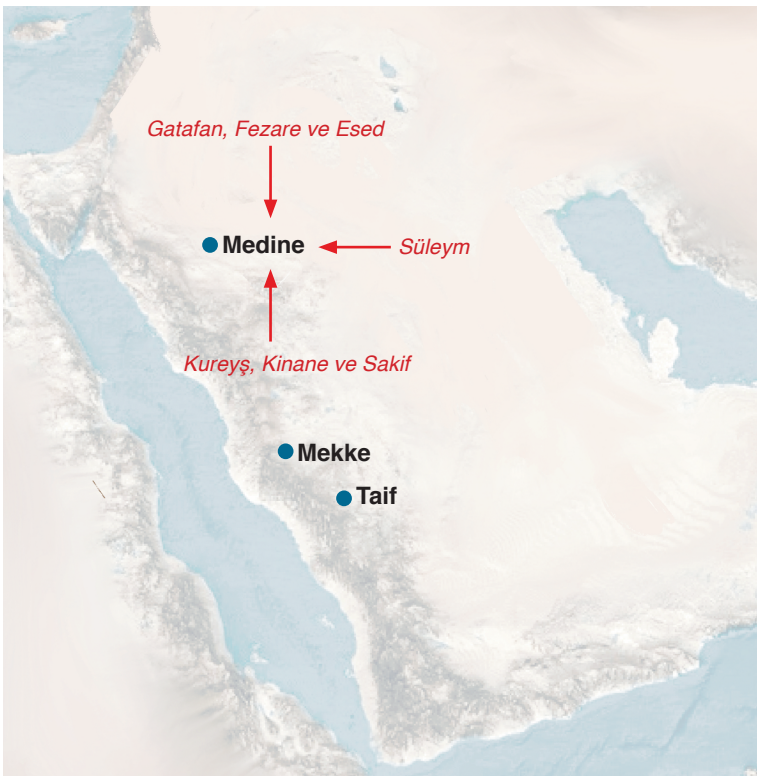
Arap Yarımadası'nda siyaset, ticaret ve tarım alanlarında önemli bir yere sahip olan Taif ve şehrin hâkim unsuru olan Sakif Kabilesi, Hz. Muhammed (sav) için de önemlidir. Çünkü Sakif Kabilesi'nin yöneticilerinden **Abdi Yelil ailesi**[36] Hz. Peygamber'in anne tarafından akrabasıdır. Hz. Muhammed'in (sav) 620'de İslam'ı tebliğ etmek için gerçekleştirdiği Taif ziyareti, Abdi Yeliloğullarının düşmanca tavrı sebebiyle olumsuz sonuçlanmıştır.[37] Ayrıca Kureyş liderlerinden Velid bin Muğire, kendisi ve Sakif Kabilesi'nin ileri gelenleri dururken peygamberlik görevinin Hz. Muhammed'e (sav) verilmesine tepki göstermiştir.[38] Yüce Allah bu konuya şöyle değinmiştir: **"Fakat kendilerine Hak gelince, 'Bu bir büyüdür, biz onu kesinlikle inkâr ediyoruz' dediler. 'Bu Kur'an, şu iki şehirden büyük bir kişiye indirilseydi ya!' diye de eklediler."**[39]

Bunlar Abdi Yalîl bin Amr, Mes'ud bin Amr ve Habib bin Amr bin Umeyr es-Sekafî isminde üç kardeş olup Sakif'in ileri gelen ailesi idiler.

Taiflilerin İslam'a ve Hz. Muhammed'in (sav) peygamberliğine olan muhalefeti başta Mekkeli müşrikleri fikrî olarak desteklemek şeklinde olmuştur. Peygamber Efendimiz'in Taif ziyareti ile birlikte müşriklerin Müslümanlara karşı tavırları daha da belirginleşmiştir. Zaman zaman düşman olan Sakifliler'le Kureyşliler Hicret'ten sonra daha sık iş birliği yapmıştır.[40]

Taifliler Bedir Savaşı'yla birlikte Müslümanlara karşı açık bir şekilde cephe almıştır. Bu savaşta istihbarat sağlayarak Mekkeli müşriklere dolaylı destek olmuştur. Bu iki şehir arasında yoğun bir bilgi akışı olmuştur.[41] Taif ile Mekke arasındaki ilk doğrudan ittifak, Hicret'in üçüncü yılında yapılan Uhud Savaşı'nda gerçekleşmiştir. Taifli kadınlar da bu savaşa katılmıştır.[42]

Uhud Savaşı'nda aldıkları galibiyet Mekkeli müşrikleri umutlandırmıştır. Müslümanlara son ve yıkıcı bir darbe vurmak isteyen Mekkeliler, büyük bir ordu toplamak amacıyla Arabistan'ın her tarafına haber göndermiştir. Kuzeyden Gatafan, Fezare ve Esed, doğudan Süleym güneyden Kureyş, Kinane ve Sakif kabileleriyle Medine'yi üç taraftan kuşatmayı düşünmüşlerdir.[43]

Bilgi Görseli 1.4: *Taiflilerle birlikte Mekkeli müşriklere destek olan bazı kabilelerin kuşatma yönleri*

Sakifliler, Hicret'in beşinci yılında toplanan bu müşrik ordusuna askerî birlikleri ile katılmıştır.[44] Ancak Müslümanların lehine sonuçlanan Hendek Savaşı, müşriklerin saldırılarına son vermiştir.[45]

Müslümanların gittikçe güçlenmesi, Hz. Peygamber'in çevre kabilelere düzenlediği seriyye ve gazveler, İslam'ın yayılmasını hızlandırmıştır. Hendek Gazvesi'nden bir yıl sonra Sakif Kabilesi'nden birçok kişi Müslüman olmuştur.[46]

Mekkeli müşrikler, Hicret'in altıncı yılında umre için Mekke'ye gitmek isteyen Hz. Peygamber ve Müslümanlara bir antlaşma teklif etmiştir.[47] Hudeybiye'de yapılan bu antlaşma sırasında Hz. Peygamber'in muhafızlığını yapan kişi Sakifli Müslümanların önderlerinden Muğire bin Şube'dir. Peygamberimize (sav) gönderilen heyetlerin başında ise Urve bin Mesud Sekafi vardır. Müslümanlar ile Mekkeliler arasındaki görüşmeleri yürüten Urve, bilgi ve tecrübesini ortaya koyarak Mekkelileri antlaşmaya uymaları ve sakin olmaları konusunda uyarmıştır. Hudeybiye Antlaşması'nın Taif şehri ve Sakif Kabilesi için önemi büyüktür. Çünkü Taifliler Hendek Savaşı'ndan sonra Müslümanların ticaret yollarını ele geçirmesi ve İslam'ın Arap Yarımadası'nda hızla yayılmasından olumsuz etkilenmiştir.[48] Bundan dolayı antlaşmaya Taiflilerle ilgili bir madde yazılmıştır.

"Kim ki Hac maksadıyla veya Umre niyetiyle Mekke'ye gelir veyahut da Yemen veya Taif'e doğru giderken geçiş olarak Mekke'ye uğrarsa emniyet içinde bulunacaktır."

(Muhammed Hamidullah, *el-Vesaiku's-Siyasiyye,* 81)

Bilgi Görseli 1.5
Hudeybiye Antlaşması'nda yer alan Taif'le ilgili madde

Barış ortamında Taifli Müslümanların sayısı artmıştır. Ebu Basir, Utbe bin Esid bin Cariye gibi birçok Sakifli bu dönemde Müslüman olmuş ve Medine'ye sığınmıştır. Ancak Sakif'in ileri gelenlerinden Ahnes bin Şerik, Hudeybiye Antlaşması gereği onların iade edilmesini istemiştir. Hz. Peygamber de antlaşmaya uyarak onları iade etmiştir. Ebu Basir ve arkadaşları yolda kurtulup Medine'ye geri dönseler de Hz. Peygamber onları kabul etmemiştir. Onlar da ticaret yolları üzerinde İys denilen yere çekilerek Mekke ve Taif kervanlarına saldırmaya başlamıştır. Bunun üzerine Kureyş'in ileri gelenleri Peygamberimiz'e (sav) başvurarak Ebu Basir ve arkadaşlarının Medine'ye alınmasını istemiş ve onlar bu sayede Medine'ye dönmüştür.[49]

TAİFLİLERLE MÜSLÜMANLAR ARASINDAKİ İLİŞKİLER

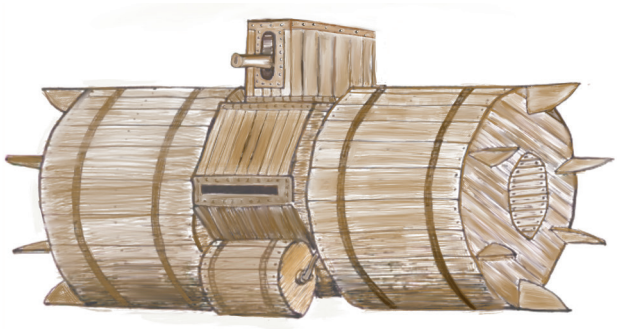

Bilgi Görseli 1.6 *Taiflilerle Müslümanlar arasındaki ilişkilerin kronolojik sıralaması*

1.3.2. Huneyn Gazvesi ve Taif Kuşatması

Peygamber Efendimiz, Hudeybiye Antlaşması'ndan sonra İslam'ı tebliğ faaliyetlerini hızlandırmıştır. Mısır, İran, Bizans ve Habeşistan gibi birçok ülkeye elçiler göndermiştir. Ancak bu süreçte Kureyş ve onların müttefikleri Müslümanları rahat bırakmamıştır. Huzaa Kabilesi'ne yapılan saldırılar ve Hevazin Kabilesi'nin Müslümanları sürekli rahatsız etmesi Hz. Peygamber'i tedbir almaya yöneltmiştir.[50] Peygamberimiz (sav) müşriklerin antlaşmayı sürekli ihlal etmesi nedeniyle H 8. yılda savaş hazırlığı yapılmasını emretmiştir. Ancak bunun Mekke'nin fethi için olduğunu en yakınları olan Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ayşe'ye dahi söylememiştir.[51] Bu gizlilik, Mekke'nin fethedilmesini kolaylaştırmıştır.

Mekke'nin fethedilmesi, Kâbe ve Mekke civarındaki putların yıkılması, Hevazinlilerle Taifli müşriklerin Müslümanlara karşı birleşmesine sebep olmuştur. Mekke'nin Fethi'nden sonra sıranın kendilerine geleceğini düşünen Hevazin Kabilesi çevresine birçok kabileyi de alarak savaşa hazırlanmıştır. Taifliler askerleriyle Hevazin Kabilesi'nin yanında savaşa katılmıştır.[52]

Görsel 1.4
Debbabe (Temsilî)

Hz. Peygamber on bin Medineli ve iki bin Mekkeli Müslüman ile Huneyn'e yürümüştür.[53] Ancak Hevazinliler vadiye Müslümanlardan önce gelip pusu kurmuş ve yoğun ok atışıyla İslam ordusunun dağılmasına yol açmıştır. İlk saldırı sonrasında Hz. Peygamber'in çevresinde çok az sayıda muhacir ve ensar kalmıştır. Ancak Hz. Peygamber'in ve sahabilerden Abbas'ın çağrıları ile Müslümanlar tekrar toplanmış[54] ve hücuma geçerek kaybetmek üzere oldukları savaşı kazanmıştır.[55] Allah Teala bu konuda **"Allah birçok yerde, bu arada Huneyn Savaşı'nda gerçekten size yardım etmiştir. O gün sayıca çokluğunuz sizi böbürlendirmiş, fakat bunun size hiçbir yararı olmamıştı; o yer geniş olmasına rağmen size dar gelmiş, nihayet geriye çekilmeye başlamıştınız. Bunun üzerine Allah, peygamberinin ve müminlerin üzerine kendi katından bir güven duygusu indirdi, bir de göremediğiniz askerler gönderdi ve böylece inkâr edenlerin cezasını verdi. İşte bu, inkârcıların hak ettiği karşılıktır."**[56] buyurarak Müslümanlara yardımını hatırlatmıştır.

Görsel 1.5: *Mancınık (Temsilî)*

Huneyn'de bozguna uğrayan müşriklerin büyük bir kısmı Taif'e sığınarak kapıları kilitlemişlerdir. Bu durumu öngördükleri için de bir yıllık erzak depolamışlardır.[57] Hz. Peygamber, Huneyn ganimetlerinin Cirane'de toplanmasını ve askerlerin Taif'e yönelip şehri kuşatmasını emretmiştir.[58] Bazı sahabileri Yemen'de bulunan Cüreş şehrine debbabe, mancınık gibi savaş aletlerini öğrenmeleri için göndermiştir[59] *(Görsel 1.4).* Kuşatma 20 günden fazla sürmüş,[60] Müslümanların mancınık ve debbabe ile kaleye girme çabaları sonuç vermemiştir[61] *(Görsel 1.5).* Karşılıklı elçiler gönderilmesi de olumlu sonuç vermeyince Hz. Peygamber kuşatmayı kaldırma kararı alarak Taif'ten ayrılmıştır.[62]

Kuşatmanın kaldırılmasıyla birçok Taifli Hz. Peygamber ile görüşmeye gelmiştir. Peygamber Efendimiz de bu görüşmelerin ardından Taif'in önderlerinden Malik bin Avf'ı İslam'a davet etmiştir. Savaşta ele geçirilen mallarını ve esir düşen ailesini ona iade edeceğini söylemiştir. Hz. Peygamber bu süreçte esirlerin bir kısmını serbest bırakmıştır. Hz. Peygamber'in iyi niyetini gören Malik bin Avf Müslüman olmuştur. Peygamberimiz (sav) onu Taif'e yönetici olarak tayin etmiştir.[63] Bu durum Taifliler arasında İslam'ın hızla yayılmasını sağlasa da şehrin bazı kısımlarında etkili olmamıştır. Hatta Taif'in ileri gelenlerinden yeni Müslüman olan Urve bin Mesud, Hz. Peygamber'den izin alarak şehre dönüp Sakif Kabilesi'ni İslam'a davet ettiğinde şehit edilmiştir.[64]

Taif'in İslamlaşması ile ilgili etkileşimli içerik

1.3.3. Heyetler Yılı ve Taif'in Müslüman Olması

Hz. Peygamber'le görüşmek için Medine'ye gelen heyetlerin çok olması sebebiyle H 9. yıla Heyetler Yılı (Senetülvüfut) denir.[65] Bu dönemde Arap Yarımadası'nda İslamiyet hızla yayılmış ve Müslümanlar Bizans'a karşı Tebük Seferi'ne çıkacak güce ulaşmıştır. İslam'ı öğrenmek ve Hz. Peygamber'le anlaşmak için birçok heyet Medine'ye gelmiştir. Taif halkı da hem Malik bin Avf'ın baskılarından kurtulmak hem de kaybettikleri Mekke pazarında tekrar söz sahibi olabilmek için Medine'ye altı kişilik bir heyet göndermiştir.[66] Abdi Yelil bin Amr bu heyete başkanlık etmiştir.[67] Görüşmelerde Taif heyeti İslam'ı kabul edeceklerini ancak birtakım şartlarının olduğunu söylemiştir. Söz konusu bu şartlar şunlardır:

* Taif'in kutsal bölge ilan edilmesi
* Lat'a dokunulmaması
* namaz ve zekât ibadetlerinden, içki ve zina yasaklarından ve askerlikten muaf olunması

Böylece heyet, Peygamberimizin (sav) siyasi otoritesine teslim olunacağını ama dinî sorumlulukların yerine getirilmeyeceğini bildirmiştir.[68] Hz. Peygamber, heyetin isteklerini sükûnetle dinlemiş ama şartları kabul etmemiştir. Onlara namazın Allah'ın emri, içki ve zinanın ise açık birer kötülük olduğunu ifade etmiştir. Ancak Hz. Peygamber "*Sizden öşür alınmasın, cihada da çağrılmayın. Ama rükûsuz bir dinde hayır yoktur.*"[69] diyerek bazı konularda onları serbest bırakmıştır.[70] Karşılıklı görüşmelerden sonra Hz. Peygamber'in izin verdiği şekliyle antlaşma yapılmış ve Taif halkı İslam çatısı altına girmiştir.[71] Her ne kadar Hz. Peygamber, bazı şeylerde onları serbest bıraksa da zamanla Sakifliler İslam'ın tüm kurallarını uygulamıştır. Hz. Peygamber'in vefatından sonra Arap Yarımadası'ndaki birçok kabile **irtidat** olaylarına karışmasına rağmen Kureyş ve Sakif kabileleri İslam'a bağlı kalmıştır.[72] Hatta Sakifliler, İslam'dan dönen bazı kabilelere karşı yapılan mücadeleye askerleri ile katılmıştır.[73] Taif halkı; Müslüman olduktan sonra ticari, tarımsal ve askerî becerileri ile İslam'a büyük hizmetlerde bulunmuştur. Arap Yarımadası'nın önemli bir şehri olan Taif, İslam coğrafyası için de önemini uzun süre korumuştur.

irtidat
Bir kimsenin kendi iradesiyle İslam dininden çıkması.

Etkinlik-2

40+40 dk.

Adı	Oku/Yorum
Amaç	Taif'in İslamlaşma olayını sentezleyebilme

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.

Not: Karekodda verilen bütüncül dereceli puanlama anahtarı etkinliğin hangi ölçütlere göre değerlendirileceği ile ilgili bilgiler içermektedir. Etkinlik öncesinde mutlaka inceleyiniz.

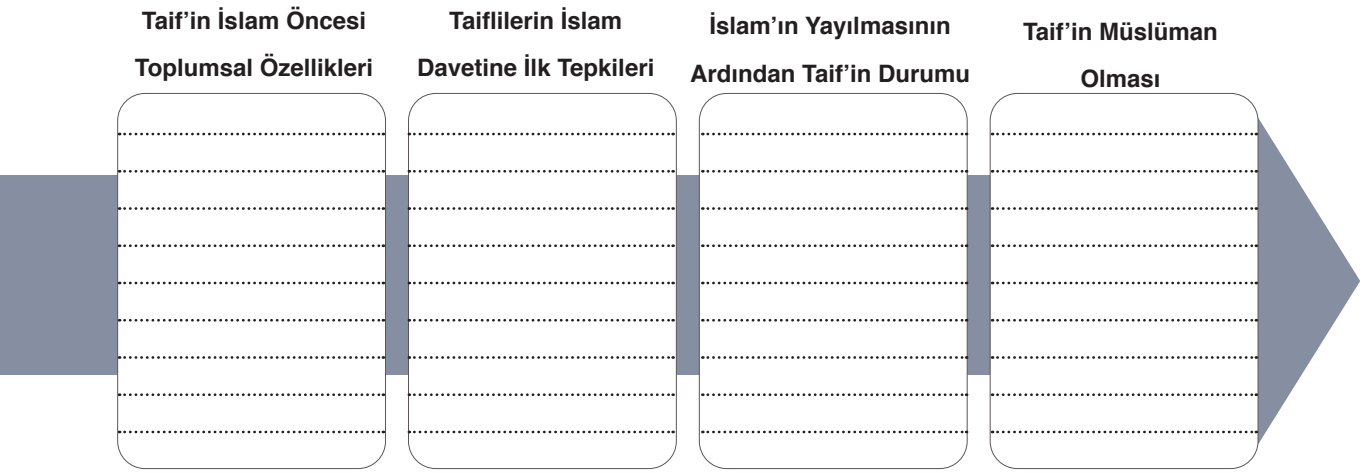
1. Araştırma Aşaması

Taif'in İslamlaşması süreci ile ilgili aşağıda yer alan başlıklara ilişkin araştırma yapınız.

- Taif'in İslam öncesi toplumsal özellikleri
- Taif'in İslam davetine ilk tepkileri
- İslam'ın yayılmasının ardından Taif'in durumu
- Taif'in Müslüman olması

2. Düzenleme

Elde ettiğiniz bilgileri diyagramı kullanarak düzenleyiniz.

3. Ürün Oluşturma

a. Taif'in İslamlaşması süreciyle ilgili aşağıdaki hususları içeren bir köşe yazısı oluşturunuz.

- Toplumların ekonomik ve sosyal yapısının dini inançlarına etkisi
- İslam'ın barış ve esenlik dinî olmasının tebliğ sürecine yansımaları
- Müslüman bir toplumun tutum ve davranışlarıyla hayranlık uyandırması

b. Yazımda dikkat edilmesi gereken hususlar şunlardır:

- Yazı en az dört yüz, en fazla sekiz yüz kelimeden oluşmalıdır.
- Akıcı, sade ve anlaşılır bir dil kullanılmalı; tarihî bilgiler doğru ve titizlikle aktarılmalıdır. Kullandığınız dil köşe yazısı türüne uygun olmalıdır.
- Yazıda kullanılan tüm kaynaklar belirtilmelidir.

Değerlendirme: Çalışmanızı yandaki karekodda verilen bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendiriniz.

Performans Görevi

1 Hafta

Görev	**Olay Çizelgesi Hazırlama**
Amaç	**Taif'in İslamlaşma sürecine dair unsurları araştırabilme**
Ürün	**Olay Çizelgesi**
Değerlendirme Ölçütleri	**Veri toplama, ilişki kurma, özgünlük, kronolojik düzen**

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.

Not: Karekodda verilen analitik dereceli puanlama anahtarı etkinliğin hangi ölçütlere göre değerlendirileceği ile ilgili bilgiler içermektedir. Etkinlik öncesinde mutlaka inceleyiniz.

1. Veri Toplama

- Taiflilerin İslamlaşma sürecini ele alan kitap, makale gibi birkaç güvenilir kaynak (TDV İslâm Ansiklopedisi vb.) tespit ediniz.
- Konu ile ilgili önemli olayları ve tarihleri bu kaynaklardan bulup not ediniz.

2. Olayları Kronolojik Sıra ile Düzenleme

- Topladığınız verileri zaman sırasına göre düzenleyiniz.
- Her bir olayın tarihini, kısa açıklamasını ve İslamlaşma sürecine etkisini belirtiniz.

3. Çizelge Formatı ve Sunumu

- Olay çizelgesini oluştururken aşağıdaki şemayı kullanabilirsiniz. Oluşturduğunuz çizelgeyi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Tarih	Olay	Açıklama	İlişki/Önem
620	Taif Ziyareti	İslam'a davet çağrısı	Taiflilerin İslam ile ilk karşılaşması
(Tarih 2)	(Olay 2)	(Olayın açıklaması)	(Olayın İslamlaşma sürecine etkisi)
(Tarih 3)	(Olay 3)	(Olayın açıklaması)	(Olayın İslamlaşma sürecine etkisi)
.....	.....	.....	.....

Değerlendirme: Çalışmalarınızı yandaki karekodda verilen dereceli puanlama anahtarı ile değerlendiriniz.

1. Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Aşağıdaki şemayı inceleyerek 1. soruyu cevaplayınız.

İSLAM ÖNCESİ MEKKE VE TAİF'İN KARŞILAŞTIRMASI

MEKKE		TAİF
Hicaz Bölgesi'nin batısındadır.	Coğrafi Konum	Hicaz Bölgesi'nin doğusundadır.
Sıcak çöl iklimine sahiptir; yazlar sıcak, kışlar ılımandır.	İklim	Serin bir iklime sahiptir; kışları çok sert ve soğuk, yazlar ılımandır.
Kervan yollarının üzerinde bulunan nemli ticaret merkezidir. Panayırlar, ekonomik yaşamı canlı tutar.	Ticaret ve Ekonomik Faaliyetler	Sınırlı ticaret faaliyetleri ve tarıma dayalı bir ekonomisi vardır. Tarım, özellikle meyve yetiştiriciliği önemli bir yer tutar.
Çeşitli kabilelerin bir arada yaşadığı bir şehir olup hiyerarşi ve kabile savaşları ön plandadır. Kureyş Kabilesi hakimdi.	Toplumsal Yapı	Kabileler arası ilişkiler güçlü sosyal dayanışma ön plandadır. Sakif Kabilesi hakimdi.
Çok tanrılı bir inanç sistemine sahiptir. Kâbe, putların bulunduğu bir ibadet yeridir.	Dinî Hayat	Çok tanrılı bir inanç sistemine sahip; yerel tapınaklarda çeşitli tanrılara ibadet edilir.
Şairlerin ve edebiyatçıların buluşma noktasıdır.	Edebiyat	Edebiyat ve şiir geleneği Mekke'de olduğu kadar köklü değildir.
Kuyular ve kanallarda oluşan sınırlı su kaynakları vardır.	Su Kaynakları	Bol yağmurlar ve akarsuları ile zengin su kaynakları vardır.
Baharat, kumaş ve değerli taşlardır.	Ticaret Ürünleri	Meyve, sebze ve tarımsal ürünlerdir.

1. Aşağıdaki doğru ifadelerin sonuna (D), yanlış ifadelerin sonuna (Y) yazınız.

a. Taif, Mekke'den daha sıcak bir iklime sahiptir ve yazlar oldukça sıcak, kışlar ılık geçer.	
b. Kâbe, çok tanrılı inanç sisteminin merkezi olarak görülür.	
c. Taif'te, Mekke'den daha çok panayır, festival gibi ticari etkinlikler düzenlenir.	
ç. Sakif, Mekke toplumuna hâkim bir kabiledir.	
d. Taif'in coğrafi yapısı tarım faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemiştir.	
e. Mekke'deki edebî faaliyetler bölgedeki kültürel birikimi zenginleştirmiştir.	
f. Taif'in tarımsal zenginliği, şehrin ekonomik gücünü arttırmıştır.	
g. Mekke, ticaret yolları üzerindeki konumu nedeniyle Taif'ten daha gelişmiş bir şehirdir.	
ğ. Taiflilerin inancının temeli tevhit dinidir.	
h. Mekke ve Taif'teki ticaret ürünleri benzer çeşitliliğe sahiptir.	
ı. Taifliler, tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlarken Mekkeliler daha çok ticaretle uğraşmıştır.	
i. Taif'in Mekke'yle güçlü ticari ilişkileri vardır.	
j. Mekke'deki sosyal yapı tek bir kabileden oluşmuştur.	

B. 2-7. soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız.

2. Taif'in coğrafi konumu ve iklimi şehri nasıl etkilemiştir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

3. **Hz. Peygamber'in tebliğ faaliyetini Mekke şehrinin yanı sıra Taif'te de yapmak istemesinin temel sebepleri nelerdir? Yazınız**

.....

.....

.....

4. **Taif'in siyasi ve dinî yapısı Hz. Muhammed'in (sav) tebliğ sürecini nasıl etkilemiştir? Kısaca açıklayınız.**

.....

.....

.....

5. **Hz. Muhammed (sav), Taif'te yaşadıklarını Mekkelilerin duymasını niçin istememiştir? Yazınız.**

.....

.....

.....

6. **Taifliler için Hudeybiye Antlaşması'nın önemi nedir? Açıklayınız.**

.....

.....

.....

7. **Taiflilerin Müslümanlığı kabul etmek için öne sürdükleri şartlar karşısında Hz. Peygamber nasıl davranmıştır? Belirtiniz.**

.....

.....

.....

C. 8-10. soruları aşağıdaki tabloya göre cevaplayınız.

a Bedir Savaşı	b Taif Ziyareti	c Huneyn Gazvesi
ç Uhud Savaşı	d Hendek Savaşı	e Heyetler Yılı

8. Tabloda verilen olayları kronolojik olarak sıralayınız.

( ) ( ) ( )

( ) ( ) ( )

9. Taifliler hangi olaydan sonra Müslüman olmuştur? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Hz. Peygamber'in vefatından sonra Taiflilerin İslam dinine karşı tutumu nasıl olmuştur? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ç. 11-16. cümleleri verilen uygun ifadelerle tamamlayınız.

bedeviler	*hadariler*	*hayvancılık*	*Hristiyanlar*
kabilecilik	*Kureyşliler*	*putperestlik*	*Sakifliler*
Senetülvüfut	*tarım*	*ticaret*	*Yahudiler*

11. İslam öncesi dönemde Arap Yarımadası'nda sosyal hayat, aynı atadan dünyaya gelen bireylerin oluşturduğu ..... sistemine göre düzenlenmiştir.

12. Hz. Peygamber'le görüşmek üzere Medine'ye gelen heyetlerin çokluğundan dolayı H 9. yıla ..... denir.

13. Göçebe bir hayat sürdüren ..... geçimlerini sağlamak için ..... yapar.

14. Köy ve şehirlerde yerleşik hayat sürdüren ..... geçim kaynağı olarak ..... ve ..... ile uğraşır.

15. İslam öncesi dönemde Taif'te ..... hüküm sürer. Ayrıca başka Arap kabileleri ve ..... yaşar.

16. Araplar arasında inanç olarak ..... yaygındır.

D. 17-21. cümleleri kutucukta yer alan ifadelerle eşleştirerek ifadenin yanındaki harfi yay ayracın içine yazınız.

17.	Taiflilerin, üzerine örtü örttüğü ve putlarını korumak için yaptırdığı yapıdır.	(.....)
18.	Sakif Kabilesi'nin mensubu olduğu bir üst kabiledir.	(.....)
19.	Hz. Peygamber'in risaletinin ilk yıllarında Taif'in en meşhur şairidir.	(.....)
20.	Mekke'ye 48, Taif'e 24 km uzaklıkta bulunan en tanınmış panayırdır.	(.....)
21.	Tıp eğitimi almış, Taif'in Benî İlac Kabilesi'nden olan doktordur.	(.....)

a	Abdi Yelil bin Amr
b	Beytürrabbe
c	Hacerülesved
ç	Haris bin Kelede
d	Hevazin
e	Nabiga el-Ca'di
f	Ukaz

E. 22-25. soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

22. Taif'in coğrafi yapısı ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Mekke'nin 90 km doğusundadır.
B) Deniz seviyesinden 1700 m yükseklikte Vec Vadisi üzerindedir.
C) Yazlar sıcak ve kurak geçer.
D) Bol yağışlı ve bereketli bir yerdir.
E) Kışlar sert ve soğuk geçer.

23. Putperest olan Taifliler tanrıça olarak kabul ettikleri Lat'a tapmıştır. Halk, şehirde Lat için bir tapınak inşa etmiştir. Lat tapınağını da hac merkezi hâline getirmeye çalışmıştır.

Verilen metinden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Lat, Taif şehrinin önemli putlarından biridir.
B) Arap Yarımadası'nda Kâbe dışında da hac mekânları vardır.
C) Lat putu Taif'teki ticari faaliyetleri canlandırmıştır.
D) Lat beyaz bir taşla tasvir edilmiş ve bu put için bir tapınak inşa edilmiştir.
E) Taif ve Mekke arasında dinî merkez olma mücadelesi vardır.

24. Mekkeliler ve Taifliler arasında eskilere dayanan bir ilişki vardır. İki şehrin hâkim kabileleri Kureyşliler ve Sakifliler akrabalık ve ticaret yoluyla sıkı bağlar kurmuştur. Mekkeliler tarımla ilgilenmek ve yazlık yeri olarak kullanmak için Taif'te; Taifliler ise ticaret hacminden faydalanmak için Mekke'de ikamet etmişlerdir.
Bu yakınlık iki şehir halkını dinî ve siyasi alanlarda rekabete düşmekten kurtaramamıştır. Taiflilerin Lat putuna ait bir tapınak yapıp burayı hac mekânı olarak ilan etmeleri Mekke'nin önüne geçme çabalarından biridir.

Verilen metinden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Taifliler sıcak aylarda Mekke'yi yazlık olarak değerlendirmiştir.
B) Taifliler, Mekke'nin önüne geçebilmek için Taif'i bir dinî merkez hâline getirmeye çalışmıştır.
C) Kureyş ve Sakif kökleri eskilere dayanan akraba kabilelerdir.
D) Taif ve Mekke arasında rekabet yok denecek kadar azdır.
E) Mekke ticari faaliyetlerin yoğun olduğu bir şehirdir.

25.
I. Hicaz'da kurulan en meşhur panayırlardan biridir.
II. Mekke'ye 48, Taif'e 15 km uzaklıktadır.
III. Sadece Mekkeli ve Taifli tüccarların katıldığı bir panayırdır.
IV. Ticaretin yanı sıra sosyal ve kültürel faaliyetler de yapılır.
V. Arapların hayatındaki önemi büyüktür.

Ukaz panayırı ile ilgili verilen bilgilerden hangileri doğrudur?

A) I ve II
B) I ve III
C) I, II ve IV
D) II, III ve IV
E) I, II, IV ve V

F. 26-29. soruları yapılandırılmış kutucuklardaki kelimelere göre cevaplayınız. Soruları cevaplandırırken kutucuklardaki harfleri kulanınız. Bir sorunun cevabı için birden fazla harf veya aynı harfi birden fazla cevap için kullanabilirsiniz.

a Heyetler Yılı	b Taif	c Bedir Savaşı
ç Hüzün Yılı	d Uhud Savaşı	e Huneyn Gazvesi
f Hudeybiye Antlaşması	g Hendek Savaşı	ğ Medine
h Boykot	ı Taif ziyareti	i Mekke

26. Hicaz Bölgesi'nde hangi şehirler bulunur?

.....

.....

.....

27. Hz. Peygamber'i Taif yolculuğuna çıkaran sebepler nelerdir?

.....

.....

.....

28. Taifliler hangi savaşta Müslümanlara karşı dolaylı olarak müşrikleri desteklemiştir?

.....

.....

.....

29. Taifliler ve müşrikler hangi savaşlarda Müslümanlara karşı birleşmiştir?

.....

.....

.....

Ünite ile ilgili daha fazla soruya ulaşmak için karekodu okutunuz

1. ÜNİTE SONNOTLAR

1 bk. Küçükaşçı, "Taif", 39/443.

2 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, 1/18.

3 bk. Derveze, *Kur'an'a Göre Hz. Muhammed'in Hayatı*, 1/27.

4 bk. Apak, *İslâm Tarihi,* 1/74.

5 bk. Apak, *Arap Toplumu*, 24.

6 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/482-483.

7 bk. Küçükaşçı, "Taif", 39/443.

8 bk. Fehd, "Lât", 27/107.

9 bk. Fehd, "Lât", 27/108.

10 bk. Küçükaşçı, "Sakif(Benî Sakif)", 39/10; Sakar, *et-Taif,* 74.

11 bk. Apak, *Arap Toplumu,* 24.

12 bk. Küçükaşçı, "Sakif (Benî Sakif)", 36/10.

13 bk. Apak, *Arap Toplumu,* 288.

14 bk. Küçükaşçı, "Taif", 39/444.

15 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/483.

16 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/483.

17 bk. Apak, *İslâm Tarihi,* 1/60-61.

18 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/483-484.

19 bk. Küçükaşçı, "Taif", 39/444.

20 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 1/353; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/101.

21 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/101-108.

22 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 1/467; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/113.

23 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 1/471; Apak-Demircan, *Hz. Peygamber Döneminde Müşriklerle İlişkiler,* 175.

24 bk. Yakubi, *Tarihu'l-Yakubi,* 2/31; Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 106-107.

25 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/22; Yakubi, *Tarihu'l-Yakubi,* 2/32.

26 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/116.

27 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 107; Sakar, *et-Taif,* 80.

28 bk. Apak, *İslâm Tarihi,* 1/191.

29 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/116; Sakar, *et-Taif,* 81.

30 bk. İbn Sa'd, *Tabakat,* 1/180.

31 bk. Taberi, *Tarih,* 2/344; Aycan, "Sakif Kabilesi", 221-222; Sakar, *et-Taif,* 82.

32 bk. Mevdudi, *Hz. Peygamber'in Hayatı,* 2/450; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/76.

33 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/76-77; Taberî, *Tarih,* 2/345; Mevdudi, *Hz. Peygamber'in Hayatı,* 2/450.

34 bk. Taberî, *Tarih,* 2/345; Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, 1/116.

35 bk. Taberî, *Tarih,* 2/347-348; Mevdudi, *Hz. Peygamber'in Hayatı,* 2/453-454; Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 110.

36 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/76; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/116; Aycan, "Sakîf Kabilesi", 34/221-222.

37 bk. Taberî, *Tarih,* 2/345; İbn Hişam, *İslam Tarihi*, 2/77.

38 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/64-77; Aycan, "Sakîf Kabilesi", 34/220.

39 Zuhruf suresi 30-31. ayetler.

40 bk. Sakar, *et-Taif,* 77.

41 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/488.

42 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/254; Aycan, "Sakîf Kabilesi", 34/222-223.

43 bk. Hamidullah, "Hendek Gazvesi", 17/194.

44 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/488; Belazuri, *Ensab,* 1/427.

45 bk. Hamidullah, "Hendek Gazvesi", 17/195.

46 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/488; Aycan, "Sakîf Kabilesi", 34/223.

47 bk. Hamidullah, "Hudeybiye Antlaşması", 18/298.

48 bk. Hamidullah, "Hudeybiye Antlaşması", 18/298.

49 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 3/445-447; Aycan, "Sakîf Kabilesi", 34/224.

50 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/489.

51 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/489.

52 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 4/108; İbni Hıbban, *Siretü'n-Nebeviyye,* 1/343; Hamidullah, "Huneyn Gazvesi", 18/376; Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, 1/490; Küçükaşçı, "Taif", 39/444.

53 bk. Hamidullah, "Huneyn Gazvesi", 18/376; *İslâm Peygamberi,* 1/491.

54 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 4/117-119; Hamidullah, "Huneyn Gazvesi", 18/376; *İslâm Peygamberi*, 1/491-492.

55 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 4/125.

56 Tevbe suresi 25-26. ayetler.

57 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 4/132-133,167.

58 bk. Küçükaşçı, "Taif", 39/445.

59 bk. Aycan, "Sakîf Kabilesi", 34/22.

60 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi*, 4/172.

61 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 4/172-173; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/493; Küçükaşçı, "Taif", 39/445.

62 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/493-494; Aycan, "Sakif Kabilesi", 34/226; Küçükaşçı,"Taif", 39/445; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 4/179; Buhari, "Megazi", 56; "Edeb", 68; "Tevhid", 31; Müslim, "Cihad", 82.

63 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 4/183-184.

64 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 4/245; İbn Hıbban, *Siretün-Nebeviyye,* 1/365; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/496.

65 bk. Fayda, "Senetü'l-Vüfûd", 36/520.

66 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 4/246-247.

67 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/496; Aycan, "Sakif Kabilesi", 34/228.

68 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/497.

69 Ebu Davud, "Harac", 36.

70 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/497-498; Aycan, "Sakif Kabilesi", 34/229.

71 bk. Hamidullah, *el-Vesaiku's-Siyasiyye,* 283-288; Aycan, "Sakif Kabilesi", 34/230-232.

72 bk. Aycan, "Sakif Kabilesi" 34/233.

73 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/499; Aycan, "Sakif Kabilesi", 233.

2. ÜNİTE

PEYGAMBERİMİZİN HAYATINDA ÖNEMLİ BİR ŞAHSİYET: HZ. EBU BEKİR

2.1. HZ. EBU BEKİR'İN HAYATI VE ŞAHSİYETİ
2.2. HZ. EBU BEKİR'İN TEBLİĞ SÜRECİNDEKİ ROLÜ
2.3. HZ. EBU BEKİR'İN HİCRETTE YOL ARKADAŞLIĞI

► **Genelleme**

Hz. Ebu Bekir hem Hz. Peygamber hem de İslam toplumu için önemli bir şahsiyettir.

► **Bu ünitede sizlerden**

- Hz. Ebu Bekir'in kişilik özelliklerini yorumlayabilmeniz,
- Hz. Ebu Bekir'in çocukları ile ilgili bilgi toplayabilmeniz,
- Hz. Ebu Bekir'in tebliğ sürecindeki rolünü özetleyebilmeniz

beklenmektedir.

Ünite Pdf Karekodu

Ünite özet sunusu karekodu

Üniteye Başlarken

Salgının en zorlu günleriydi. Aynı hastanede çalışan Hasan ve Murat doktorlar yakın arkadaşlardı. Tüm sağlık çalışanları gibi bu zorlu dönemde dayanışma içinde hareket ediyorlardı. Virüsten kendilerini olduğu kadar birbirlerini korumakta da dikkatli davranıyorlardı. Tüm önlemlere rağmen Hasan virüs kapmış ve karantiya alınmıştı. Arkadaşını bir an önce tedavi etmek amacıyla önlemlere rağmen virüs kapma riskini göze almıştı. Kendi çalışma saatleri dışında olmasına rağmen karantina odasına girmiş, arkadaşının tedavi programını doğrudan kendisi takip etmişti. Geceler boyu evine bile uğramadan arkadaşına hem dostluğuyla hem hekimliğiyle destek olmuştu. Hasan öngörülen takvimden önce iyileşti. Hasan'ı ilaçlar olduğu kadar Murat'ın güçlü dostluğundan kazandığı moral kurtarmıştı.

(Komisyon)

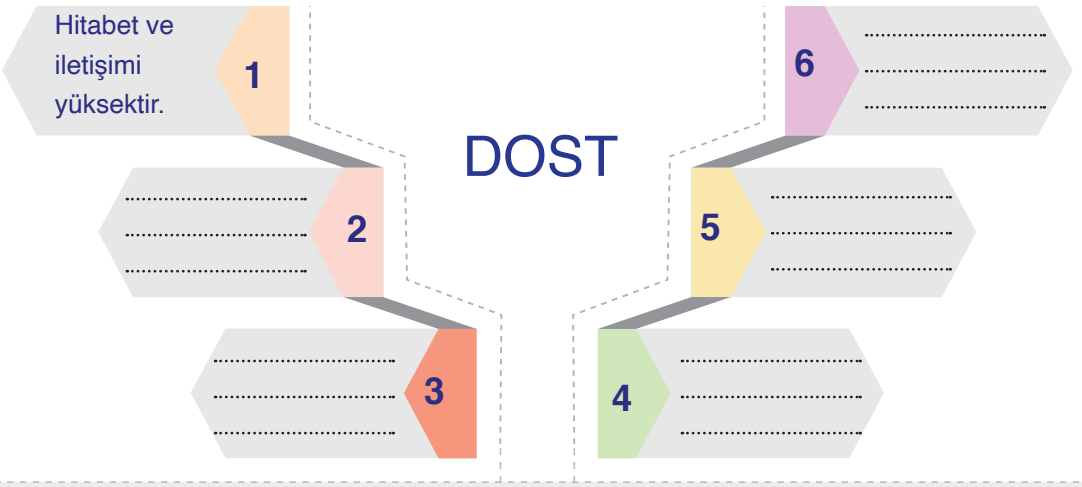
1. Metnin ana fikrini bularak konu ile ilgili atasözleri söyleyiniz.

2. Hz. Ebu Bekir ve Peygamber Efendimiz'in yakın arkadaşlığı ile metnin ana fkri arasında bağ kurunuz.

2.1. HZ. EBU BEKİR'İN HAYATI VE ŞAHSİYETİ

Konuya Başlarken

1. Aşağıda yer alan hadislerin mesajını dostukla ilişkilendirerek örnekteki gibi açıklayınız.

HADİSLER

1. "Hz. Peygamber'in (sav) herhangi bir konuyu anlatırken (tane tane konuşması sebebiyle) sözcüklerini saymak isteyen kimse sayabilirdi."

(Buhârî, "Menâkıb", 23)

2. "Ya öğreten ol, ya öğrenen ol, ya dinleyen ol, ya da ilmi destekleyen ol. Beşincisi olma, helâk olursun!"

(Dârimî, "Mukaddime", 26)

3. "...Bir insanın kalbinde cimrilik ve iman asla bir arada bulunmaz."

(Nesâî, "Cihâd", 8)

4. "Kim Allah için alçak gönüllü olursa Allah da onun derecesini yükseltir"

(Müslim, "Birr", 69)

5. "Müminlerin iman bakımından en mükemmeli, ahlâk bakımından en güzel olanıdır."

(Ebû Dâvûd, Sünnet, 15)

6. "Yumuşak huyluluğu elden bırakma. Çünkü yumuşak huyluluk hangi şeyde bulunursa mutlaka onu süsler. Hangi şeyden de çekilip alınırsa onu da mutlaka çirkinleştirir."

(Müslim, "Birr", 78)

2. Hz. Ebu Bekir'in Müslüman olmadan önceki kişilik özellikleri hakkında neler söyleyebilirsiniz? Tahminleri paylaşınız.

Aşağıdaki metni okuyarak üçüncü soruyu cevaplayınız.

Hz. Ebu Bekir, İslam tarihine sunduğu katkılar nedeniyle önemli bir konuma sahiptir. Zenginliğini ihtiyaç sahipleriyle paylaşan, nazik, dürüst, Allah ve Resulü'ne sadık bir insan olarak toplumda etkilidir. Peygamber Efendimiz'in en yakın arkadaşlarından biri ve ilk Müslümanlardan olan Hz. Ebu Bekir, İslam dininin tebliğ edilmesi ve yayılması sürecinde kritik bir rol oynamıştır. Onun Müslüman oluşu, özellikle Mekke toplumunda büyük bir yankı uyandırmış, halk üzerinde önemli etkiler bırakmıştır. Onun aracılığıyla erken dönemde pek çok Mekkeli nüfuz sahibi kişi Müslüman olmuştur.

(bk. Mustafa Fayda, "Ebû Bekir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,* 10/102)

3. Hz. Ebu Bekir'in Peygamber Efendimiz'in tebliğ faaliyetlerini ne şekilde etkilemiş olabilir? Düşüncelerinizi paylaşınız.

Hz. Ebu Bekir'in, Fil Vakası'ndan üç yıl sonra dünyaya geldiği rivayet edilir. O, Kureyş Kabilesi'nin Teym koluna mensuptur. Annesi Ümmülhayr Selma binti Sahr, babası ise Ebu Kuhafe'dir. Cahiliye Dönemi'nde Hz. Ebu Bekir'in adı Abdülkâbe'yken Müslüman olduktan sonra Hz. Peygamber ona Abdullah ismini vermiştir. Bekir isimli bir çocuğu olmamasına rağmen o, Ebu Bekir **künyesiyle** anılmıştır.[1]

Hz. Ebu Bekir'in pek çok takma adı vardır. Bunların en bilineni "sıddık"tır. Ona bu takma adı, Hz. Peygamber'in sözlerine güvendiği için verilmiştir. Hatta bu takma adı onun künyesiyle özdeşleşmiş, literatüre "Ebu Bekir Sıddık" şeklinde yerleşmiştir.[2] Hz. Ebu Bekir, Peygamber Efendimiz'in vefatından sonra devlet yönetimini üstlendiği için "Halifetü Resulillah"[3] ve ilk hac emîri olması bakımından "emîrülhac"[4] ünvanlarıyla da anılmıştır.

künye

Arapçada genellikle "ebu" (baba) kelimesiyle kurulan ve kişiler için kullanılan tanıtıcı bir ifadedir. Kişilerin ilk çocuğunun ismi kullanıldığı gibi çocuğu olmayanların yeğenlerinin isimleri ile de oluşturulabilir. Künyeler, Hz. Ebu Bekir örneğinde olduğu gibi bazen asıl isimlerin önüne geçmiştir.

(bk. Nebi Bozkurt, "Künye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,* 26/558)

Hz. Ebu Bekir İçin Kullanılan Diğer Adlar

01 **Atik:** *Yüzü ve ahlakının güzel olması, sürekli hayır işlerinde bulunması*

02 **Zülhilal:** *Mal varlığını Allah yolunda harcaması*

03 **Evvah:** *Çok merhametli olması*

04 **Sıddık:** *Hz. Peygamber'in sözlerine tereddütsüz güvenmesi*

(bk. Mustafa Fayda, "Ebû Bekir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,* 10/101)

Bilgi Görseli 2.1
Hz. Ebu Bekir'in diğer adlarının verilme sebepleri

Hz. Ebu Bekir, İslam'dan önce de sonra da toplumda saygın biri olmuş ve birçok önemli görevde bulunmuştur. Mensup olduğu Teymoğulları Mekke'de güçlü bir kabile sayılmazken Hz. Ebu Bekir güçlü ve sözü dinlenen biri olmuştur.[5] İslam'dan önce Mekke'nin önemli meselelerinin görüşülüp karara bağlandığı Darünnedve'de[6] **eşnak** görevini üstlenmiştir[7] *(Görsel 2.1)*. Medine Dönemi'nde ise Peygamber Efendimiz'e başdanışmanlık yapmıştır.[8]

eşnak
Cahiliye Dönemi'nde zararların tespit edilmesi ve diyetlerin ödenmesi ile ilgili bir görevdir.

(bk. İbrahim Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 31; Mustafa Fayda, "Ebû Bekir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,* 10/105)

Görsel 2.1: *Kâbe yakınında bulunan Mekke Şehir Meclisi Darünnedve (Temsilî)*

Hz. Ebu Bekir ve Peygamber Efendimiz yaşları birbirine yakın iki kadim dosttur. Dostlukları Peygamberimizin (sav) vefatına kadar sürmüştür. Hz. Ebu Bekir her zaman Hz. Peygamber'in yakınında olmuştur. Bu sayede önemli meseleleri birbirleriyle daha hızlı paylaşma ve sorunlara daha hızlı çözümler bulma imkânı yakalamışlardır. Hz. Peygamber bazı önemli kararlarını da çok iyi bir sırdaş olduğu için onunla paylaşmıştır.

Hz. Ebu Bekir'in kişilik özelikleriyle ilgili etkileşimli içerik

Hz. Ebu Bekir herkese karşı nazik davranan hassas bir insandır. Nezaketin toplumda yaygınlaşması için çaba sarf etmiştir. Örneğin Peygamber Efendimiz'i ziyarete gelenlere nezaketli davranış sergilemeleri konusunda rehberlik etmiştir. Ziyaretçilere Peygamber Efendimiz'i nasıl selamlamaları gerektiğini öğretmiş, onlara Hz. Peygamber'in yanında sükûnetle beklemelerini öğütlemiştir. Nezaketinin yanı sıra bilgisi, tecrübesi ve kuvvetli sezgisiyle alınacak kararlarda isabetli değerlendirmeler yaparak Müslümanlara yardımcı olmuştur.

Bazen rüyalara uygun yorumlar getirerek insanlara rüyaları doğru yorumlamanın önemini ve ipuçlarını öğretmiştir. Müslümanlara karşılık beklemeden destek olması Hz. Peygamber tarafından her zaman takdir edilmiştir. Yumuşak huyluluğu, sabırlı tutumu üzgün ve öfkeli insanları teskin edebilmesini sağlamıştır.[9]

Hz. Ebu Bekir Arap tarihi ve şiirini iyi düzeyde bilen bir sahabidir.[10] Özellikle Arap kabilelerin soyunu inceleyen ensab ilmine dair bilgisi çok geniştir[11] *(Görsel 2.2)*. Tanınmış pek çok hatip ve şairin söz ve şiirlerini ezbere bilmektedir.[12] Muhafazası için vahiy döneminde Kur'an-ı Kerim'i ezberlemiş, yazıya geçirilmesinde de Peygamber Efendimiz'e kâtiplik yapmıştır. Ayrıca Kur'an-ı Kerim'i güzel okuyuşuyla tanınmıştır. Güzel okuyuşu bazen evinin dışına taşmış, komşuları ve yoldan geçenleri etkilenmiştir. Bu durumdan hoşlanmayan Mekkeli müşrikler Hz. Ebu Bekir'in bu okuyuştan vazgeçmesi için ona baskı yapmıştır. Fakat Hz. Ebu Bekir bu zorbalığa boyun eğmeyerek doğru bildiği yolda devam etmiştir.[13]

Görsel 2.2
"Hz. Ebu Bekir" yazılı hat örneği

Hz. Ebu Bekir sahabe arasında güzel hitabetiyle de dikkat çekmiştir. Tüm alçak gönüllülüğü ve samimiyetiyle muhataplarını etkileyen konuşmalar yapmıştır. Hudeybiye Antlaşması'ndan sonra umre yapamadan Medine'ye dönmeyi kabullenemeyen sahabileri ikna etmiştir. Hz. Peygamber'in vefatında üzüntüyle ne yapacağını bilemeyen sahabileri de teskin etmiştir.[14] Hz. Peygamber'in vefatından sonra bazı Müslümanlar onun halifeliğini kabul etmemiştir. Hz. Ebu Bekir, mütevazı bir yöneticilik yapacağını bildiren hitabetiyle onların kalplerini fethetmiştir.[15]

Etkinlik-1

40+40 dk.

Adı	Yorumlama
Amaç	Hz. Ebu Bekir'in kişilik özelliklerini yorumlayabilme

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.

1. Hazırlık Aşaması

• Dörder kişilik gruplar oluşturunuz.

2. Araştırma Yapma ve Yorumlama

a. Hz. Ebu Bekir'in kişilik özelliklerini araştırınız.

b. Hz. Ebu Bekir'in hayatından onun özelliklerini yansıtan birkaç kısa hikâye bulunuz.

c. Hz. Ebu Bekir'in kişilik özelliklerinin sosyal hayatına etkisini kısaca yorumlayınız.

3. Sunum

a. Hz. Ebu Bekir'in şahsiyeti hakkındaki yorumlarınızı grup sözcüsü aracılığıyla sınıfla paylaşınız.

Değerlendirme: Hz. Ebu Bekir'in kişiliğiyle ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1	*Hz. Ebu Bekir'in kişisel özellikleri insanlarla olan ilişkilerini nasıl etkilemiş olabilir?*	
2	*Bir tür hakemlik olan eşnak Hz. Ebu Bekir'in Cahiliye Dönemi'nde yerine getirdiği bir görevdir. Sizce bu tür görevleri üstlenen kişilerin sahip olması gereken özellikler nelerdir?*	
3	*Sizce Hz. Ebu Bekir ve Peygamber Efendimiz arasındaki dostluğun kalıcı olmasını sağlayan etkenler nelerdir?*	
4	*Hz. Ebu Bekir'in şefkati ve merhameti, günümüzdeki sosyal sorumluluk anlayışı ile nasıl ilişkilendirilebilir? Bu ilişkiyi bir örnekle açıklayınız.*	

Kontrol Noktası

Aşağıdaki soruların cevaplarını karşılarındaki boş alanlara yazınız.

ÇIKIŞ KARTI (3-2-1)

3

Hz. Ebu Bekir'in dürüstlüğü, liderliği ve mütevazılığıyla ilgili birer örnek veriniz.

a. .....
.....
.....
.....

b. .....
.....
.....
.....

c. .....
.....
.....
.....

2

Hz. Ebu Bekir'in ilmî yönü hakkında bilgi veren iki cümle yazınız.

a. .....
.....
.....
.....

b. .....
.....
.....
.....

1

Hz. Ebu Bekir'in iyi bir hatip olduğunu gösteren bir örnek veriniz.

a. .....
.....
.....
.....

Hz. Ebu Bekir'in ailesiyle ilgili grafik bilgi

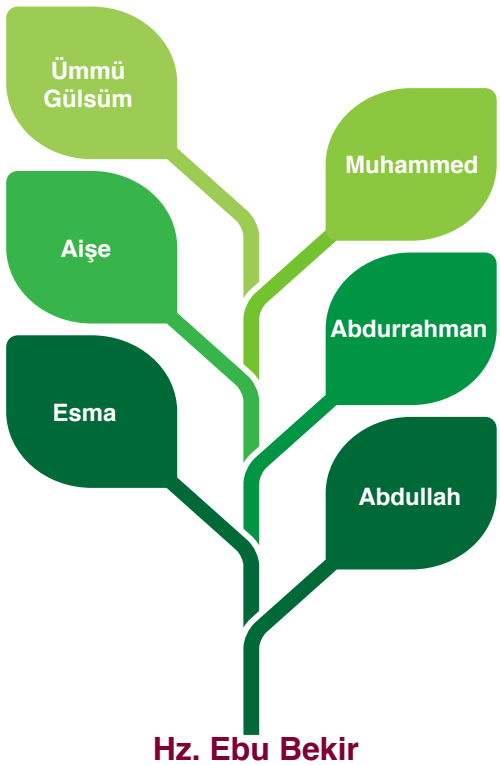
Görsel 2.3: *Hz. Ebu Bekir ticaret kervanlarıyla Suriye ve Yemen'e gitmiştir. (Temsilî)*

Hz. Ebu Bekir geçimini ticaret yaparak sağlamıştır *(Görsel 2.3)*. Hz. Peygamber'in yirmi beş yaşındayken katıldığı Suriye ticaret kervanında o da bulunmuştur. İslamiyet'i kabul ettiğinde yaklaşık kırk bin dirhem olan sermayesinin büyük bir kısmını Müslümanlar için infak etmiştir. Medine'de ise hicrette yanına aldığı beş bin dirhemle ticari hayatına devam etmiştir.[16]

Hz. Ebu Bekir; İslamiyet'ten önce Kuteyle binti Abdüluzza isimli bir kadınla evlenmiş, bu evlilikten Abdullah ve Esma isimlerinde iki çocuğu dünyaya gelmiştir. İlk eşinden ayrılan Hz. Ebu Bekir ikinci evliliğini Ümmü Ruman ile yapmıştır. Bu evlilikten Abdurrahman ve Aişe isimli çocukları olmuştur. İkinci eşinin vefatından sonra gerçekleştirdiği diğer evliliklerinden ise Muhammed ve Ümmü Gülsüm isimli çocukları doğmuştur.[17]

Kızlarından Ümmülmüminin (müminlerin annesi) takma adıyla[18] anılan Hz. Aişe, Peygamber Efendimiz'le evlenmiştir. O, Kur'an-ı Kerim'i ve Hz. Muhammed'in (sav) sünnetini iyi anlayan, muhafaza eden ve aktaran sahabilerden biridir. Zekâsı ve öğrenme arzusuyla hem İslam'a önemli hizmetlerde bulunmuş hem de Müslüman kadınlara örnek olmuştur.[19] Hz. Aişe, merhameti, cömertliği ve ilmî yönüyle babasına benzemektedir.[20]

Hz. Ebu Bekir'in en büyük kızı Esma ise özellikle Hicret hazırlıklarında babasına ve Peygamberimize kritik noktalarda yardım etmiştir. Çok iyi sır tutan Esma, müşriklerin kötü davranışlarına karşın babasının ve Hz. Peygamber'in yerini onlara söylememiş, Sevr Mağarası'nda kaldıkları zor günlerde onlara su ve azık taşıyarak destek olmuştur.[21]

Bilgi Görseli 2.2: *Hz. Ebu Bekir'in çocuklarının isimleri*

Etkinlik-2

40+40 dk.

Adı	**Okuyan/Us**
Amaç	**Hz. Ebu Bekir'in çocukları hakkında bilgi toplayabilme**

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.

Not: Karekodda verilen akran değerlendirme formu ve öz değerlendirme formu etkinliğin hangi ölçütlere göre değerlendirileceği ile ilgili bilgiler içermektedir. Etkinlik öncesinde mutlaka inceleyiniz

1. Konu Belirleme ve Araştırma

- Hz. Ebu Bekir'in çocuklarından birini seçerek araştırınız.

2. Araştırma Araçları

- Kütüphane kaynakları
- Genel ağ
- Belgeseller ve videolar
- Röportajlar

3. Bilgi Toplama

Seçtiğiniz kişinin;

- kişisel özellikleri,
- babası ile arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları,
- İslam'a katkıları ile ilgili bilgi toplayınız.

4. Bilgileri Doğrulama

- Toplanan bilgilerin doğruluğunu farklı kaynaklardan kontrol ediniz.

5. Bilgileri Kaydetme

- Toplanan bilgileri düzenli bir şekilde not alınız.
- Anahtar noktaları vurgulayınız.

6. Sunum Hazırlama

- Powerpoint, poster veya yazılı rapor formatında hazırlayabilirsiniz.
- Sunumunuzda konunun kısa tanıtımına, önemli bilgilere, detaylara, sonuç ve değerlendirme bölümlerine yer veriniz.
- Sunum süresini 5 -10 dakika arası tutunuz.

Değerlendirme: Çalışmanızı yandaki karekodda verilen akran değerlendirme formu ve öz değerlendirme formuyla değerlendiriniz.

2.2. HZ. EBU BEKİR'İN TEBLİĞ SÜRECİNDEKİ ROLÜ

> *"Allah beni size (peygamber olarak) gönderdi. Size tebliğ ettiğim zaman hepiniz bana: 'Sen yalancısın.' dediniz. Ebu Bekir ise: 'Doğru söyledin.' dedi ve bana canıyla, malıyla yardımcı oldu. Siz arkadaşımı bana bırakırsınız değil mi?"*
>
> (Buhari, "Fezailu Ashabi'n-Nebi", 5)

Hz. Peygamber'in risaleti Mekke'de duyulmaya başladığında Hz. Ebu Bekir ticaret için Yemen'de bulunmaktadır. Döndüğünde bu olayı bazı müşriklerden duymuştur. Müşriklerin, Peygamber Efendimiz'e inanmaması konusundaki uyarılarını dikkate almamış ve durumu bizzat dostundan dinlemiştir. Peygamber Efendimiz'in açıklamasının ardından tereddüt etmeksizin Müslümanlığı kabul etmiş[22] ve bunu açıkça söylemekten de çekinmemiştir.[23] Hz. Ebu Bekir ileri gelen pek çok Mekkelinin iman etmesine de vesile olmuştur.[24]

Bilgi Görseli *2.3:* *Hz. Ebu Bekir vesilesiyle iman eden bazı Müslümanlar*

İlk üç yıllık gizli davet döneminde Peygamber Efendimiz tebliğ faaliyetlerini Darülerkâm'da gerçekleştirmiştir. Hz. Ebu Bekir buradaki faaliyetlerde ve Peygamber Efendimiz'in açıktan tebliğ yapmaya başladığı zamanlarda onun yanında olmuştur.[25] Hz. Peygamber bu dönemde müşriklerle sıkça karşı karşıya gelmiştir. Kâbe'de uğradığı saldırı ve hakaretler karşısında Hz. Ebu Bekir onu yalnız bırakmamıştır.[26]

Peygamber Efendimiz çevre kabilelere yaptığı tebliğ ziyaretlerine Hz. Ebu Bekir'i de götürmüştür. Ensab bilgisi sayesinde Hz. Peygamber'in oradaki kişilerle daha yakın ilişkiler kurmasını sağlamıştır. Kabileler arasındaki akrabalık bağları o dönemde güven oluşturmak için önemli bir unsurdur. Hz. Ebu Bekir'in, Peygamber Efendimiz'in farklı kabilelerle akrabalıklarını ortaya çıkartması tebliğ faaliyetlerini oldukça kolaylaştırmıştır.[27]

Müşrikler, İslam'ın ilk yıllarında Müslümanların varlığını önemsememiştir. Müslümanların sayıları artmaya başlayınca onları çeşitli işkence ve hakaretlerle davalarından vazgeçirmeye çalışmışlardır. Bu süreçte en sıkıntılı duruma düşenler Müslüman köleler olmuştur. Efendileri tarafından işkencelere maruz bırakılan kölelerin imdadına toplumda cömertliği ve şefkatiyle tanınan Hz. Ebu Bekir yetişmeye çalışmıştır. Başta Bilal Habeşi olmak üzere pek çok köleyi satın alarak eziyetten kurtarmış ve azat etmiştir.[28] Mal varlığının geri kalanını ihtiyaç sahiplerine yardım etmek ya da savaş hazırlıklarına destek olmak için harcamıştır[29] *(Görsel 2.4).*

SIRA SİZDE

Aşağıdaki metni okuyarak soruyu cevaplayınız.

Hz. Ebu Bekir'in babası Ebu Kuhafe, ona "Ey oğulcuğum, ben seni görüyorum ki zayıf köleleri azat ediyorsun. Sen bu işi yaparken bari seni koruyabilecek ve senin önünde kıyam edebilecek olan kuvvetli erkekleri azat etsen olmaz mı?" demiştir. Hz. Ebu Bekir babasına "Ey babacığım, şüphesiz ben yaptıklarım ile ancak Allah'ın (cc) rızasını murat ediyorum." cevabını vermiştir. Bu olay üzerine Leyl suresinin 5-6. ve 19-21. ayetlerinin indirildiği rivayet edilmiştir.

(bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 1/431)

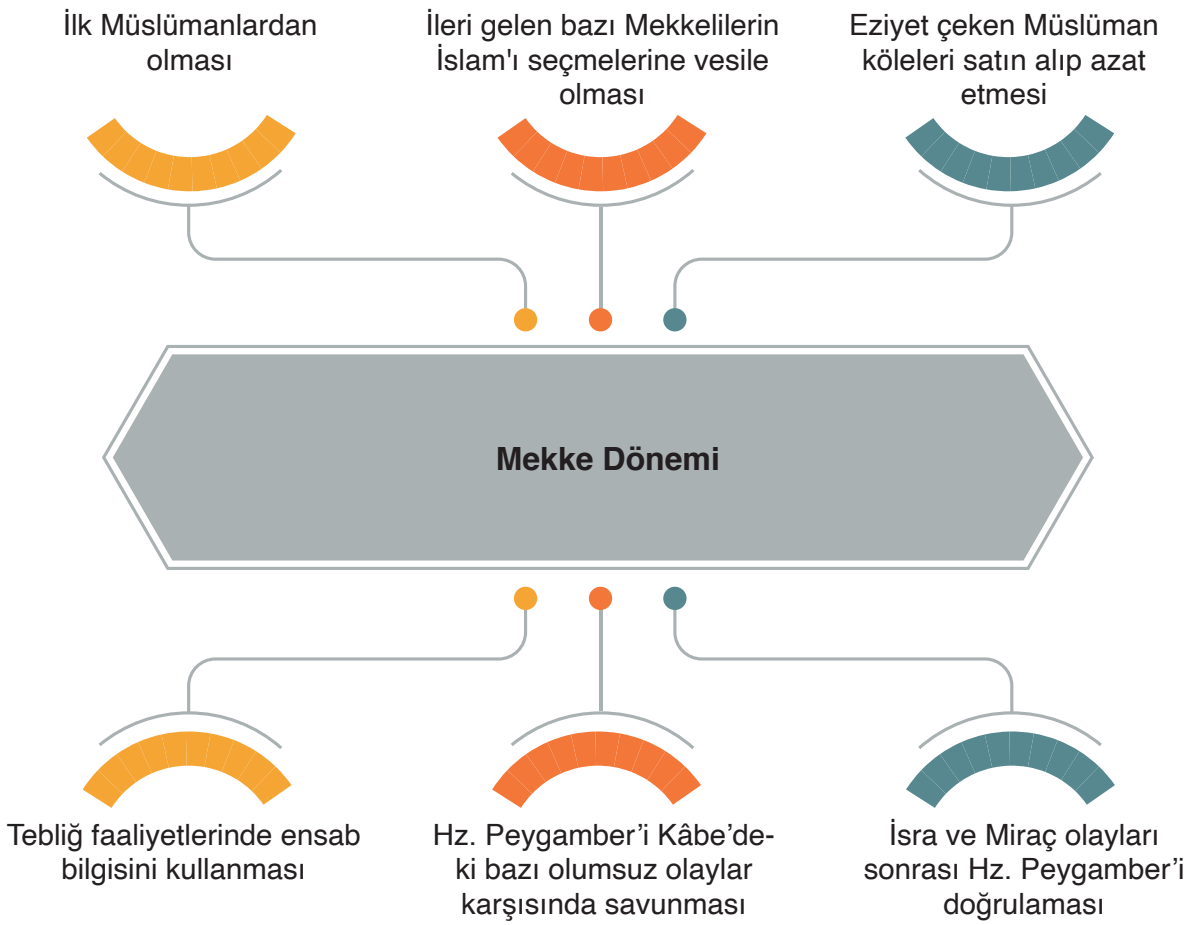
Metinde geçen ayetlerin meallerini yazarak olayla ilişkisini söyleyiniz.

Müşriklerin hakaret ve saldırılarına sadece güçsüz durumdaki Müslümanlar maruz kalmamıştır. Aralarında Mekke'nin ileri gelenlerinin de bulunduğu pek çok Müslüman bu kötülüklerden zarar görmüş ve İslam'ı daha iyi yaşayabilmek ve anlatmak için Habeşistan'a hicret etmişlerdir.[30] Hz. Ebu Bekir de Habeşistan'a hicret etmek istemiş ancak Peygamberimiz'in hayatı tehdit altında olduğu için bu kararından vazgeçmiştir.[31]

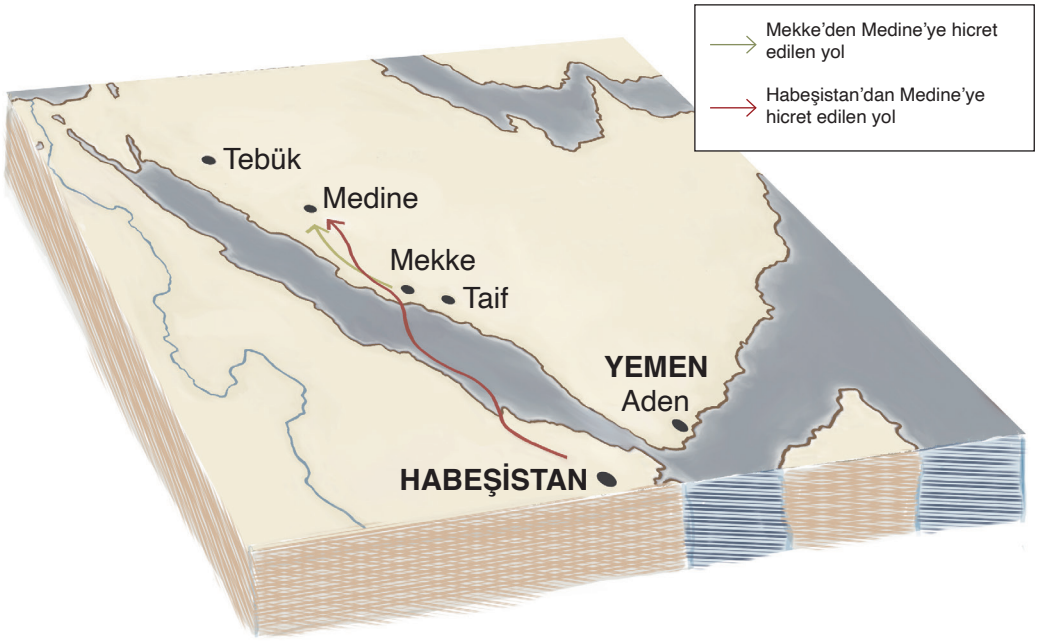
Bilgi Görseli *2.4:* *Hicret eden ilk Müslümanlar*

Hz. Peygamber, Hüzün Yılı'nın ardından yaşadığı İsra ve Miraç olaylarını etrafındakilere duyurduğunda bazı kişiler tarafından alay konusu edilmiştir. Bazıları da günlerdir bekledikleri kervanlarının şimdi nerede olduğunu söylemesini isteyerek onu kâhinlikle suçlamıştır. Bu durum, Hz. Ebu Bekir'e iletildiğinde o "Şehadet ederim ki Hz. Muhammed'in (sav) söylediği her şey gerçektir, doğrudur."[32] diyerek Peygamber Efendimiz'e sadakat ve desteğini tekrar vurgulamıştır.

Bilgi Görseli 2.5: *Hz. Ebu Bekir'in tebliğ sürecine katkıları*

Müslümanların Mekke'de maruz kaldıkları baskı ve şiddetin ardından Hz. Peygamber İslam'ı yaymak için Taif'e gitmiştir. Ancak Taif ziyareti istediği şekilde sonuçlanmamıştır. Peygamberimiz (sav), yeni yollar aramaktan vazgeçmemiş ve hac için Mekke'ye gelen Medinelilerle görüşmüştür. Hz. Ebu Bekir, 621-622 yılları arasında gerçekleştirilen ve Akabe Biatları olarak geçen bu görüşmelerde Peygamber Efendimiz'in yanında yer almıştır. Hz. Peygamber, Mekkeli müşriklerin engellememesi için bu görüşmeleri gizlice yürütmüş ve Hz. Ebu Bekir de gözcülük yapmıştır.[33] Son biatın ardından Habeşistan'dakiler de dahil pek çok Müslüman Medine'ye hicret etmiştir.[34]

Bilgi Görseli 2.6
Mekke ve Habeşistan'daki Müslümanların hicret yolu

SIRA SİZDE

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. **Hz. Ebu Bekir, İslam'ın tebliğ sürecine nasıl katkıda bulunmuştur?**

2. **Gizli davet döneminde Hz. Ebu Bekir'in insanlara yaklaşımı hakkında neler söyleyebilirsiniz?**

3. **Hz. Ebu Bekir'in gizli davet dönemindeki faaliyetleri sonraki dönemlerde İslam'ın yayılmasını nasıl etkilemiştir?**

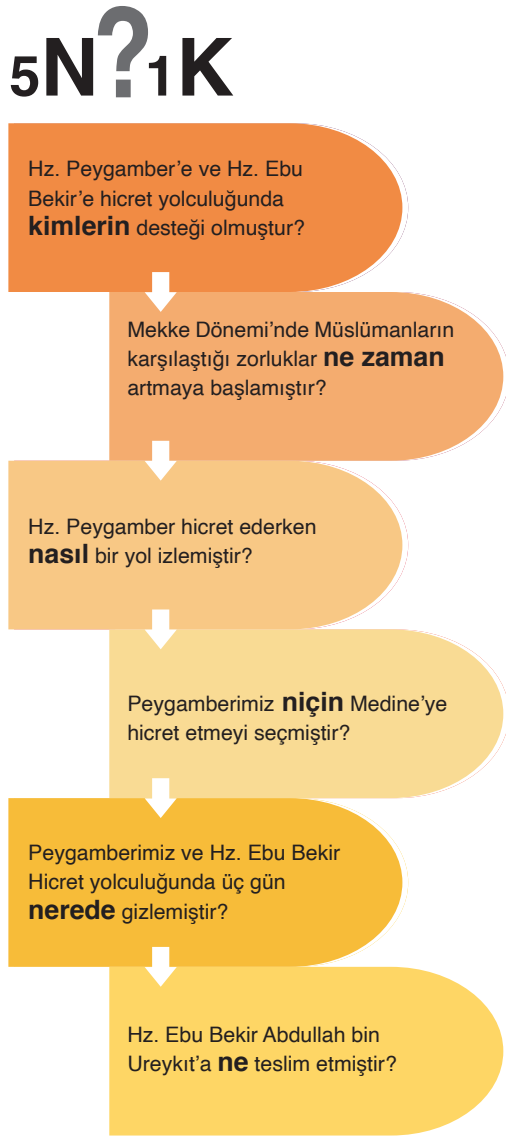
2.3. HZ. EBU BEKİR'İN HİCRETTE YOL ARKADAŞLIĞI

Akabe Biatları'ndan sonra Müslümanlar küçük gruplar hâlinde Medine'ye hicret etmeye başlayınca Mekkeli müşrikler, Müslümanların daha da güçlenerek kendilerine tehdit oluşturacağından korkmuştur. Ebu Cehil'in teklifiyle Darünnedve'de bir araya gelerek Hz. Peygamber'e suikast yapmaya karar vermiştir. Her kabileden temsilcilerin katılacağı bir grup kurmayı ve Mekke'den ayrılmadan önce Hz. Peygamber'e saldırmayı planlamıştır.[35] Müşrikler; bu yolla Haşimoğulları'nın bütün kabileleri karşısına almaya cesaret edemeyeceği ve kan davası güdemeyeceğini düşünmüşlerdir.[36]

Hz. Peygamber müşriklerin suikast planından haberdar olur olmaz Hz. Ebu Bekir'in evine gelip durumu anlatmış ve o gece birlikte yola çıkmaya karar vermiştir. Peygamber Efendimiz yolculuk için Hz. Ebu Bekir'in beslediği develerden birini kendisine tahsis etmesini bedelini ödemek şartıyla kabul etmiştir. Hz. Ebu Bekir'in kızları Hz. Aişe ve Esma da yolculuk hazırlıklarına yardım etmiştir.[37]

Peygamber Efendimiz ve Hz. Ebu Bekir yolculuk için pek çok tedbir almıştır. Hicret yolculuğunda Medine'ye herkesin kullandığı güzergâhtan gitmeyi tehlikeli görmüşlerdir. Hz. Ebu Bekir, onları farklı bir yoldan götürmesi için kılavuzluk yapan Abdullah bin Ureykıt isimli bir müşrikle anlaşmıştır.[38] Yolculuk için hazırladığı develeri Abdullah bin Ureykıt'a teslim etmiş ve üç gün sonra Sevr Dağı'nın eteğinde buluşmak üzere sözleşmiştir. Hz. Peygamber ve Hz. Ebu Bekir'in gizlenmek için Mekke'nin güneybatısında, Medine'nin tam tersi istikametinde bulunan Sevr Mağarası'nı seçmiş olmaları da önemli bir diğer tedbirdi.[39] O dönemde Mekkelilerin güvenilirliğiyle tanınan Hz. Muhammed'e (sav) değerli eşyalarını emanet etme alışkanlığı vardı.[40] Peygamber Efendimiz **ahde vefa etmek** için Hicret'ten önce emanetleri geri vermek istemiştir. Mekke'den gizlice ayrılacağı için bunu kendisinin yapması uygun değildir. Emanetleri sahiplerine ulaştırma görevini Hz. Ali'ye vermiştir. Hz. Peygamber, evinden ayrıldıktan sonra Hz. Ali, müşriklerin gözcülerine Hz. Peygamber'in evde olduğu izlenimini vermek için onun yatağına yatmıştır. Bütün gece evin çevresinde bekleyen suikast grubu, Hz. Peygamber'in evden çıkmadığını düşünerek sabah eve baskın yapmıştır. Hz. Peygamber'i göremeyince peşine düşmüştür.[41] Hz. Ali ise kendine verilen görevi tamamladıktan sonra Mekke'den ayrılmıştır.

Aşağıdaki "5N1K" sorularını arkadaşlarınızla cevaplayınız.

*"Sözünde durmak, verdiği sözlere bağlı kalmak, özü ve sözü doğru olmak" gibi anlamları içine alan **ahde vefa etmek** İslam ahlakının en önemli ilkelerinden biridir.*

(bk. Metin Yurdagür, "Ahid". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 1/534)

SIRA SİZDE

Aşağıdaki boşluğa ahde vefa ilkesi ile ilgili bir ayet veya hadis meali yazınız.

Hicret için gerekli önlemleri alan Hz. Peygamber ve Hz. Ebu Bekir, Sevr Mağarası'na giderek burada üç gece kalmıştır. Bu sırada Mekkeli müşrikler her yerde onları aramış, bulanlara da yüz deve ödül vereceklerini ilan etmiştir. Mağaranın yakınlarından geçen müşrikler Hz. Ebu Bekir'i endişelendirince Hz. Peygamber, arkadaşını **"...Tasalanma! Allah bizimle beraberdir..."**[42] diyerek teselli etmiştir. Bu süreçte Hz. Ebu Bekir'in çocukları Esma ve Abdullah belli aralıklarla gizlice mağaraya gelerek Mekke'den azık ve haber getirmiştir. Üç gün sonra ortalığın durulduğunu düşünen Hz. Peygamber ve Hz. Ebu Bekir sözleştikleri Abdullah bin Ureykıt ile buluşarak bilinenin dışında farklı bir güzergâhtan Medine'ye doğru yola çıkmıştır.[43]

Bilgi Görseli 2.7: *Hz. Peygamber ve Hz. Ebu Bekir'in Hicret güzergâhı*

Yol, Mekke'nin güneyindeki Sevr'den başlar, Cidde'ye doğru kuzeybatı yönünde bir müddet gittikten sonra tekrar iç kısma döner. Mekke'nin kuzeyindeki Usfan'dan itibaren asıl yolla dört defa kesişir. Yolun tam yarısında, Cuhfe mevkisinde esas yolun Kızıldeniz tarafına geçer ve bu yönden Medine'ye ulaşır. Cuhfe'den sonra artık Kureyş'in hâkimiyet bölgesinden çıkılmış olur.

(bk. İbrahim Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 121-123)

Hicret yolculuğuyla ilgili etkileşimli içerik

Doğduğu şehirden ayrılmak zorunda kalan Hz. Peygamber'i Yüce Allah, yolculuk sırasında **"Kur'an'ı sana indiren Allah, elbette seni dönülecek yere tekrar gönderecektir..."**[44] ayeti ile müjdeler.[45] On iki gün süren[46] Hicret yolculuğunda Hz. Peygamber ve Hz. Ebu Bekir bir müddet Kuba'da kalıp İslam'ın ilk mescidi olan Kuba Mescidi'ni inşa etmiştir. Yol üzerindeki Ranuna Vadisi'nde de ilk cuma namazını kılmıştır. Hz. Peygamber şehirlerine girdiğinde Medineli Müslümanlar onu sevinç gösterileriyle karşılamıştır.[47]

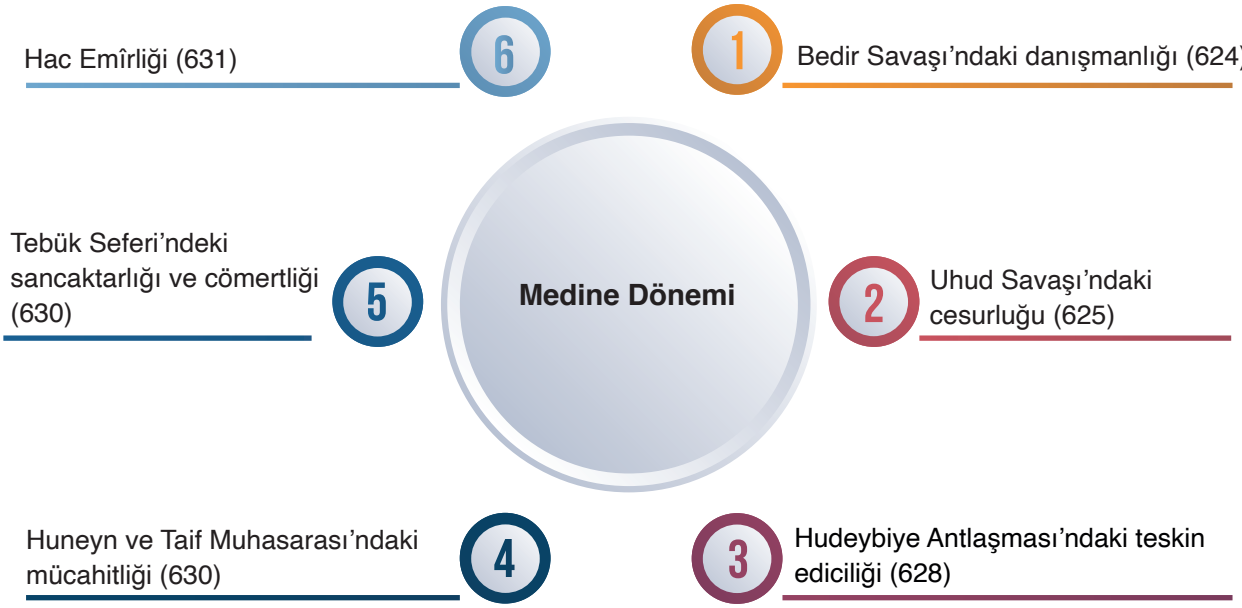
Hz. Peygamber Medine'deki yeni hayata bir mescit yaptırarak başlamıştır. Bunun için devesinin çöktüğü alanı seçmiştir. Medineli Müslümanlar bu arsayı bağışlamak istemiş fakat Hz. Peygamber bunu kabul etmemiştir. Hz. Ebu Bekir arsanın bedelini sahibine ödemiştir.[48]

Hz. Ebu Bekir, Peygamber Efendimiz'e olan sadakatini ve desteğini Medine'de de sürdürmüştür. Devlet işlerinde ve askerî konularda bilgili insanlarla sürekli istişare içinde olan Hz. Peygamber'e başdanışmanlık yapmıştır. Peygamber Efendimiz Bedir Savaşı'nda esirlerin serbest bırakılma şartlarını belirlerken Hz. Ebu Bekir'in önerilerini de dikkate almış, zengin olan esirleri fidye verme, okuma yazma bilenleri ise Müslümanlara okuma yazma öğretme şartıyla serbest bırakmıştır.[49]

Hz. Ebu Bekir, Uhud Savaşı'nın seyri Müslümanların aleyhine dönünce Peygamber Efendimizi canı pahasına korumuştur. Hudeybiye Antlaşması görüşmelerinde Kureyş elçisi Urve bin Mesud'un Hz. Peygamber'e söylediği hakaret dolu sözlere Hz. Ebu Bekir çok sert bir şekilde tepki göstermiştir.[50] Müslümanlar umre yapmak üzere yola çıktıklarında Hudeybiye'de Mekkeli müşrikler tarafından engellenmiştir. Hudeybiye Anlaşması'yla Müslümanlar geri dönmek zorunda bırakılmışlardır. Hz. Ömer bu antlaşmanın ağır şartlar taşımasını, umre yapılmadan Medine'ye dönülmesini içine sindirememiştir. Hz. Ebu Bekir teskin edici konuşmasıyla onu ikna etmiş ve Medine'ye dönmüşlerdir.[51]

Hicret'in yedinci yılında Hz. Peygamber, Necid bölgesine yapılacak seriyyeye Hz. Ebu Bekir'i kumandan tayin etmiştir. Hz. Ebu Bekir bu seriyyeden Benî Fezare ve Benî Kilab kabilelerini Müslümanlara bağlayarak başarıyla dönmüştür.[52] Peygamber Efendimiz herkesten gizli tuttuğu Mekke'yi fethetme kararını ilk Hz. Ebu Bekir'le paylaşmıştır.[53] Hz. Ebu Bekir Huneyn Gazvesi ve Taif Muhasarası'na da katılmıştır. Tebük Seferi'nde Hz. Peygamber tarafından büyük sancağı taşımakla görevlendirilen Hz. Ebu Bekir, sefer hazırlıklarına tüm mal varlığıyla katkıda bulunmuştur.[54]

Peygamber Efendimiz, Hicret'in dokuzuncu yılında Tebük Seferi'nden döndükten sonra Müslüman ilk hac ziyaretine Hz. Ebu Bekir'in başkanlık yapmasını uygun görmüştür. Onu Hac Emîri tayin ederek 300 kadar Müslüman'la Mekke'ye göndermiştir.[55] Peygamber Efendimiz bir sonraki yıl hac ziyaretinde bulunmuştur. Hicret'in onuncu yılında gerçekleştirilen bu ziyaret Peygamber Efendimiz için hem ilk hem de son hac ziyareti olmuştur. Bu yüzden bu ziyarete Veda Haccı denir. Hz. Ebu Bekir de bu hac sırasında Peygamber Efendimiz'in yanında bulunmuştur.[56]

Bilgi Görseli 2.8: *Hz. Ebu Bekir'in tebliğ sürecine katkıları*

Hz. Peygamber vefatına yakın bir hutbesinde, ölümün kendisine yaklaştığını ima edince bunu anlayan ilk kişi Hz. Ebu Bekir olmuş ve ağlamaya başlamıştır. Peygamber Efendimiz, Hz. Ebu Bekir'in sadık bir dost, İslam'a en faydalı kişi olduğunu söyleyerek onu teskin etmiştir.[57] Bir süre sonra hastalanan Hz. Peygamber, namaz kıldıramayacak kadar güçsüz düşünce bu görevi Hz. Ebu Bekir'e vermiştir. Hz. Ebu Bekir kendini Peygamberimizin (sav) makamına layık görmediği için bu görevin Hz. Ömer'e verilmesini istemiştir. Fakat Hz. Peygamber bunu kabul etmeyince bir müddet namazları Hz. Ebu Bekir kıldırmıştır.[58] Müslümanlar, Hz. Peygamber'in vefatını haber aldığında çok üzülmüş ve ne yapacaklarını bilememişlerdir. Metanetini koruyan Hz. Ebu Bekir, Müslümanları teskin eden bir konuşma yapmıştır.[59]

"İnsanlar! Muhammed'e tapan bilsin ki Muhammed ölmüştür. Allah'a ibadet edenler O'nun diri ve ölümsüz olduğunu bilirler. Allah Teâlâ buyuruyor ki: 'Muhammed ancak bir peygamberdir. Ondan evvel nice peygamberler gelip geçmiştir. O ölür veya öldürülürse siz gerisin geriye dönecek misiniz? Kim geri dönerse Allah'a bir zarar vermez. Allah şükredenlere mükâfatlarını verir.' "

(İbrahim Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 397)

Bilgi Görseli 2.9: *Hz. Ebu Bekir'in teskin edici konuşması*

Hz. Ebu Bekir ve Müslümanlar cenaze işleriyle ilgilendikleri sırada ensardan birkaç kişinin Benî Saide'nin gölgeliğinde halife seçimi yaptıklarını işitmiştir. Hz. Ebu Bekir Hz. Ömer'le oraya giderek duruma müdahale etmiştir. Ensar ve muhacirler için iki ayrı başkan seçilmesini öneren sahabileri, bu fikirlerinden vazgeçirmiştir. Halifelik için Hz. Ömer'le Ebu Ubeyde bin Cerrah'ı aday göstermiştir. Fakat sahabiler Hz. Ebu Bekir'in kendisini bu göreve layık görmüş ve o, İslam'ın ilk halifesi olmuştur.[60] İyi bir hatip olan Hz. Ebu Bekir, halife seçildikten sonra Müslümanlar arasındaki tüm gruplara güven veren bir konuşma yaparak görevine başlamıştır. Halifelik görevi sırasında bir yandan irtidat olaylarıyla uğraşan Hz. Ebu Bekir diğer yandan fetihler yapmaya devam etmiştir. Halifeliği Dönemi'nde kararlılığı ve sorunları hızlı çözmesiyle Müslümanları bir arada tutmuştur.[61] Hz. Ebu Bekir'in önemli bir hizmeti de Kur'an-ı Kerim'i mushaflaştırmasıdır. Fetih hareketlerinde hafızların şehit olması sebebiyle Kur'an ayetlerinin unutulmasından endişe edilmiş, bunun üzerine Hz. Ebu Bekir, Zeyd bin Sabit'in başkanlığında Kur'an-ı Kerim'in cem edilmesini emretmiştir.[62] Bu adım Kur'an'ı Kerim'in günümüze kadar değişmeden ulaşmasını sağlayan en önemli katkılardan biri olmuştur.

Etkinlik-3

30 dk.

Adı	**Hz. Ebu Bekir'in İslam Davetine Katkıları**
Amaç	**Hz. Ebu Bekir'in tebliğ sürecindeki rolünü özetleyebilme**

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.

1. Hz. Ebu Bekir'in tebliğ sürecindeki katkılarına ilişkin öğrendiklerinizi aşağıdaki boş alana maddeler hâlinde yazınız.

2. Hz. Ebu Bekir'in tebliğ sürecindeki katkılarını dönemlerine göre yerleştiriniz.
Not: Bir maddeyi birden çok başlık altına yazabilirsiniz.

Gizli Davet Dönemi	Açık Davet Dönemi	Hicret Dönemi	Halifelik Dönemi

3. Hz. Ebu Bekir'in tebliğ sürecindeki rolünü özetleyen kısa bir metin yazınız.

4. Hazırladığınız metni arkadaşlarınızla paylaşınız.

Değerlendirme: Çalışmanızı yandaki karekodda verilen öz değerlendirme formuyla değerlendiriniz.

Etkinlik-4

30 dk.

Adı	**Eksiklerimizi Tamamlayalım**
Amaç	**Hz. Ebu Bekir'in tebliğ sürecindeki rolünü yorumlayabilme**

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.

Not: Karekodda verilen öz değerlendirme formu etkinliğin hangi ölçütlere göre değerlendirileceği ile ilgili bilgiler içermektedir. Etkinlik öncesinde mutlaka inceleyiniz.

Hazırlık Aşaması

1. Sınıfı altı eşit gruba ayırınız.
2. Hz. Ebu Bekir'le ilgili verilen başlıklardan her grupta farklı konu olacak şekilde paylaşınız.

   a. Katıldığı savaşlar

   b. Hudeybiye Antlaşması'ndaki rolü

   c. Tebük Seferi'ndeki rolü

   ç. Hac emîri tayin edilmesi

   d. Hz. Peygamber'in hastalığı süresince zamanda Müslümanlara namaz kıldırması

   e. Halife seçilmesi

Uygulama Aşaması

1. Birer kâğıt ve her gruba özgü bir renkte kalem seçiniz.
2. Beş dakikayı geçmeyecek şekilde konu ile ilgili bildiklerinizi yazınız.
3. Süre bitiminde kâğıtları aralıklı olacak şekilde uygun yerlere asınız.
4. Grubunuza ait renkteki kalemle, asılan her kâğıdın başında iki dakika durarak eksik olan bilgi varsa tamamlayınız.

Yorumlama ve Paylaşma Aşaması

1. Grup arkadaşlarınızla panodaki tüm kâğıtları yorumlayınız.
2. Grup içinden belirleyeceğiniz bir temsilci aracılığıyla görüşlerinizi tüm sınıfla paylaşınız.

Değerlendirme: Çalışmanızı yandaki karekodda verilen öz değerlendirme formuyla değerlendiriniz.

Performans Görevi

40dk.

Görev	**Drama Hazırlama**
Amaç	**Hz. Ebu Bekir'in kişilik özelliklerini yorumlayabilme**
Ürün	**Drama**
Değerlendirme Ölçütleri	**İş birliği, iletişim, esneklik**

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.

Not: Karekodda verilen analitik dereceli puanlama anahtarı etkinliğin hangi ölçütlere göre değerlendirileceği ile ilgili bilgiler içermektedir. Etkinlik öncesinde mutlaka inceleyiniz.

Hazırlık Aşaması (10 dk)

1. Sınıfı eşit gruplara ayırınız.
2. Hz. Ebu Bekir'in hayatından onun kişilik özelliklerini yansıtan bir olay araştırınız.

Dramatizasyon Yazım Aşaması (10dk)

1. Bulduğunuz olayı konuşma metni olarak yazıp dramatize ediniz.
2. Uygulama beş dakikayı açmayacak şekilde planlayınız.
2. Metni yazarken şu hususlara dikkat ediniz:
   a. Vermek istediğiniz mesajı kararlaştırınız.
   b. Kullanacağınız yapı unsurlarını (dramatik örgü, kişiler, mekan, zaman, çatışma vs.) belirleyiniz.
   c. Cümlelerinizin kısa ve anlaşılır olmasına özen gösteriniz, iki sayfayı geçmeyiniz.
   ç. Söz varlığını (deyim, atasözü, mecaz, terim vb.) bağlama uygun şekilde kullanınız.
   d. Yazınızda toplumsal hassasiyetlere zarar verecek ögeler kullanmayınız.

Dramatizasyon Uygulama Aşaması (20dk)

1. Yazdığınız metinde ilgili rolleri paylaşınız.
2. Dramatizasyonu gerçekleştirirken şu hususlara dikkat ediniz:
   a. Sahne sürenizi en fazla beş dakikayla sınırlandırınız.
   b. Vücudu ve zihni drama çalışmasına hazırlamak amacıyla ısınma hareketleri gerçekleştiriniz.
   c. Yazdığınız metindeki rolleri dağıtarak canlandırma aşamasına geçiniz.

Değerlendirme: Çalışmalarınızı yandaki karekodda verilen analitik dereceli puanlama anahtarı ile değerlendiriniz.

2. Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. Aşağıdaki soruyu yönergeden yararlanarak cevaplayınız.

Yönerge: Aşağıdaki tabloda harfler karşılarındaki sembollerle kodlanmıştır. Bu sembollerle kelime yazarken her harf, eğik çizgi ile ayrılmıştır. Kelimeler arasında iki boşluk bırakılmıştır.

A	•——	G-Ğ	——— —•—	M	———	S-Ş	•••
B	——•••	H	••••	N	——•	T	——
C-Ç	——•—•—	I-İ	••	O-Ö	——— ———	U-Ü	••——
D	——••	J	•——— ———	P	•——— —•	V	•••——
E	•	K	——•——	Q	——— —•——	Y	——•———
F	••——•	L	•———••	R	•——•	Z	——— ——••

Örnek soru: •/——• ••/——• ——— ——/••
• ——/• ——•/——• ——/• ——/——• •/• ——/•••
•/——•••/••—— ———•••/•/——• ——/••/ • ——•

Çözüm: EN İYİ ARKADAŞ EBU BEKİR

1. Kodlanmış şekilde verilen Hz. Ebu Bekir'in özelliklerini bularak karşısındaki boşluğa yazınız.

	Kodlanmış Kelime	Özellikleri
a.	•——— /———/••/ ———• ———	
b.	——— ———••/•• ———/ • ———••/ ••••/•• •———••/• ———/• ———••	
c.	• /•———/••• ———/••• ———/• ———/••••	
ç.	•••/••/———• •/———• •/••/ ——— •———	
d.	••••/• ———/• ———• •/••/•• ———•/•/———/ •• ———/•———•/•/•••/•• ———/•———• •/ •• /•———••/•———••/•——/••••	
e.	•/——— ———/••/• ———•/•• ———/• ———••/ ••••/• ———/———•———•	

B. 2-8. soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız.

2. Hz. Ebu Bekir'in güvenilirliği ve sadakatinin toplumdaki ilişkilerine olan etkileri nelerdir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

3. Hz. Ebu Bekir eziyet gören Müslüman köleleri satın aldığında babası ona kuvvetli köleleri satın almasını önermiştir. Bu öneriye Hz. Ebu Bekir nasıl karşılık vermiştir? Yazınız.

.....

.....

.....

4 ve 5. soruları metne göre cevaplayınız.

Hz. Ebu Bekir'in kızı Hz. Aişe, Arap dilini etkili kullanan ve çok iyi şiir yazan biriydi. Hafızası çok güçlü olduğu için Lebid'in birçok beytini, Kab bin Malik'in bütün kasidelerini, Hassan bin Sabit ve Abdullah bin Revaha'nın manzumelerini ezbere bilirdi. Arap dilinin anlaşılmasında şiirin önemine işaret ederek "Çocuklarınıza şiir öğretiniz ki dilleri tatlansın." derdi. Hz. Aişe fesahat ve belagatıyla da ünlü bir hatip olduğu için konuşması insanlara çok tesir ederdi. Babasının vefatı üzerine kabri başında yaptığı dua, Cemel Vakası'ndaki hutbesi ve bazı mektupları onun edebî kabiliyetini gösteren şaheser örneklerdir.

(bk. Mustafa Fayda, "Aişe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,* 2/203)

4. Hz. Aişe'nin çocuklarınıza şiir öğretiniz ki dilleri tatlansın ifadesini yorumlayınız.

.....

.....

.....

5. Hz. Aişe'nin şiirle ilgilenmesi onun hangi yeteneklerinin gelişmesini sağlamıştır?

.....

.....

.....

6. Hz. Peygamber ve Hz. Ebu Bekir Hicret yolculuğu için ne gibi tedbirler almıştır? Yazınız.

.....

.....

.....

7. Hz. Peygamber'e suikast düzenlemek isteyen Ebu Cehil neden bütün kabilelerden birer temsilcinin olmasını istemiştir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

8. Ahde vefa ilkesinin bireysel ve toplumsal önemini açıklayınız.

.....

.....

.....

C. 9-16. cümlelerde Hz. Ebu Bekir'le ilgili verilenleri kutucukta yer alan kelimelerle eşleştirerek kelimenin yanındaki harfi parantez içine yazınız.

9.	Yüzünün ve ahlakının güzelliği, eskiden beri hayır işlerinde bulunması nedeniyle verilen isimdir.	(.....)
10.	İslam'dan önceki adıdır.	(.....)
11.	İlk hac yöneticisi olması sebebiyle verilen ünvandır.	(.....)
12.	Mensup olduğu ailenin ismidir.	(.....)
13.	"Ümmülmüminin" lakabına sahip kızıdır.	(.....)
14.	Arap kabilelerin soyunu inceleyen bu ilim sahasında geniş bilgi sahibidir.	(.....)
15.	Çok merhametli olduğu için verilen isimdir.	(.....)
16.	Babasının adıdır.	(.....)

a	Abdülkâbe
b	atik
c	Ebu Kuhafe
ç	emîrülhac
d	ensab
e	evvah
f	Haşimoğulları
g	Hz. Aişe
ğ	Hz. Esma
h	Teymoğulları

Ç. 17-26. cümleleri verilen uygun ifadelerle tamamlayınız.

Abdullah bin Ureykıt	*Bedir*	*Bilal Habeşi*	*Darünnedve*
Darülerkâm	*eşnak*	*Hendek*	*Huneyn*
Uhud	*künye*	*Tebük*	*zülhilal*

17. Hz. Ebu Bekir, ... gibi birçok Müslüman köleyi satın alarak özgürlüğüne kavuşturmuştur.

18. Hz. Ebu Bekir, müşriklerden ..... ile Hicret yolculuğunda kılavuzluk yapması için anlaşmıştır.

19. Hz. Muhammed'in (sav) nübüvvetinin ilk yıllarında Mekke'de İslâmiyet'i tebliğ ettiği eve ..... denir.

20. Cahiliye Dönemi'nde ..... Mekkelilerin önemli meselelerinin görüşülüp karara bağlandığı yerdir..

21. Hz. Ebu Bekir, ... Savaşı'nda Hz. Peygamber'i canı pahasına korumuştur.

22. Hz. Ebu Bekir, Peygamber Efendimiz tarafından ..... Seferi'nde büyük sancağı taşımakla görevlendirilmiştir.

23. Hz. Ebu Bekir, ...Savaşı'nda esirlerin durumu ile ilgili Peygamber Efendimiz'e önerilerde bulunmuştur.

24. Kişileri genellikle çocuklarının isimleriyle tanıtan ifadelere ..... denir.

25. Hz. Ebu Bekir'e mal varlığını Allah (cc) yolunda harcadığı için ona ..... lakabı verilmiştir.

26. Cahiliye Dönemi'nde Hz. Ebu Bekir'in yerine getirdiği göreve ..... denir.

D. 27-32. çoktan seçmeli soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

27. Mekkeli müşriklerin baskısı artınca bazı Müslümanlar geçici olarak Habeşistan'a hicret etmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi Habeşistan'a hicret eden Müslümanlardan biri değildir?

A) Ali bin Ebu Talib
B) Cafer bin EbuTalib
C) Esma binti Umeys
D) Hz. Osman
E) Zübeyr bin Avvam

28. Hz. Peygamber İslam'ın yayılması, devlet işleri ve askerî konularda sahabenin harcama yapmasına izin vermiştir. Şahsına ait işlerde harcama yapmasına müsaade etmemiştir.

Peygamber Efendimiz, Hz. Ebu Bekir'in yaptığı harcamalardan hangisine izin vermemiştir?

A) Hicret yolculuğu için Hz. Peygamber'e deve hediye etmesine
B) Mescid-i Nebevi'nin arsasını satın almasına
C) Eziyet çeken köleleri satın alıp azat etmesine
D) Tebük Seferi için yapılan harcamalara katkıda bulunmasına
E) İhtiyaç sahibi Müslümanlara yardım etmesine

29. Semih, ekibiyle çalıştığı önemli bir projenin toplantısında işin en zor kısmını üstleneceğini söyler. Ancak günler geçtikçe Semih bu konuda hiçbir ilerleme kaydetmez. Ekibin geri kalanı durumu farkettiğinde projeyi yetiştirebilmek için fazladan çalışmak zorunda kalır. Bu durum iş arkadaşları arasında rahatsızlığa neden olur ve artık onun sözlerine güvenmezler. Çünkü Semih bu hareketi sık sık tekrarlamaktadır.

Semih'in bu davranışının aşağıdaki değerlerden hangisinin eksikliğiyle açıklanabilir?

A) Ahde vefa etmek
B) Alçak gönüllülük
C) Bilgelik
D) Cesaret
E) Merhamet

30. Esma binti Ebu Bekir, Hz. Muhammed (sav) ve babasının Hicret yolculuğunda onlara yiyecek ve su taşımak için geceleri tehlikeli yolları aşarak Sevr Mağarası'na gitmiştir. Bu süreçte Esma, yakalanma ve zarar görme riskiyle karşı karşıya olmasına rağmen görevini yerine getirmiştir.

Metinde Esma binti Ebu Bekir'in hangi özellikleri ön plana çıkmaktadır?

A) Affediciliği ve merhameti
B) Bilgeliği ve hitabeti
C) Cesareti ve fedakârlığı
D) Cömertliği ve alçak gönüllülüğü
E) Kararlılığı ve sabrı

31. Hz. Ebu Bekir; Mekke Şehir Devleti'nin meclis üyesi, iyilikleriyle ünlü, zengin bir sahabidir. Mekke'de müşriklerin baskısı arttığında oradan ayrılarak bir liman şehrine gitmek için Yemen'e doğru yola çıkmıştır. Uzun bir seyahatten sonra Kaare bölgesine varmıştır. Bölgenin yöneticisi İbni Duğunne, onun vatanını terk etmeye mecbur kaldığını öğrenince buna çok üzülmüştür. Duğunne, onun ibadetiyle çevresindekileri etkilemesinden korktuğu için açıktan Kur'an okumaması ve namaz kılmaması şartıyla dostunun korunma ve savunmasını üstlenip onunla Mekke'ye gelmiştir. İbni Duğunne askerî müttefklerinden biri olduğu için Mekke'de büyük bir nüfuza sahiptir. Şehirde, herkesin önünde Hz. Ebu Bekir'in hamisi (eman veren kimsesi) olduğunu ilan etmiştir. Bu emanından bir süre sonra Hz. Ebu Bekir'in kendi evinin bahçesindeki mescidinde okuduğu ayetler; çevredekilerin dikkatlerini cezbetmiştir. Bu durum karşısında Mekkeliler, yönetici aracılığıyla Hz. Ebu Bekir'den, kendi bahçesinde bile olsa yüksek sesle Kur'an okumamasını istemiştir. İbni Duğunne bu isteği Hz. Ebu Bekir'e ilettiğinde o, Yüce Allah'ın kendisi için yeterli olduğunu, başkasının himayesine ihtiyacı olmadığı söylemiştir. Resulullah'ın hayatı tehdit altında olduğu için de bir daha yanında Efendimiz olmadan Mekke'yi terk etmemiştir.

(bk. Muhammed Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, 1/111)

Metne göre Hz. Ebu Bekir ile ilgili aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılamaz?

A) Toplumda söz sahibi olmasına rağmen Müslüman olduğu için o da sıkıntılar yaşamıştır.
B) Mekke'ye döndüğünde onu koruyan ve savunan Kaare bölgesi Başkanı İbni Duğunne olmuştur.
C) Yemen'de ticaret kervanlarını korumak amacıyla bulunmuştur.
D) Hz. Peygamber'in can güvenliği söz konusu olduğu için Habeşistan'a gitmekten tamamen vazgeçmiştir.
E) Yüksek sesle Kur'an okuması Mekkeli müşrikleri rahatsız etmesine rağmen onların zorbalığına boyun eğmemiştir.

32. Resulullah, "gece yolculuğu" (İsra) sırasında başından geçen durum ve olayları etrafındakilere anlatmıştır. Kendisini dinleyenler anlattıklarına farklı tepkiler göstermiştir. Bazıları onunla alay etmiş ve ondan Kudüs şehrinin durumunu anlatmasını istemişlerdir. Bir kısmı ise günlerdir gelmesini bekledikleri ticaret kervanlarının şimdi nerede bulunduğunu söylemesini talep etmişlerdir. Aralarından biri de Ebu Bekir'e koşmuş ve kendisine durumu haber vermiştir. Ancak Hz. Ebu Bekir bir an bile tereddüt etmeden "Şehadet ederim ki Muhammed'in (sav) söylediği her şey gerçektir, doğrudur." demiştir.

(bk. Muhammed Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, 1/147)

Bu metinde geçen olaydan sonra Hz. Ebu Bekir hangi ismi almıştır?

A) Atik
B) Emîrülhac
C) Evvah
D) Sıddık
E) Zülhilal

Ünite ile ilgili daha fazla soruya ulaşmak için karekodu okutunuz

2. ÜNİTE SONNOTLAR

1 bk. Fayda, “Ebû Bekir”, 10/101-102.
2 bk. Demircan, *Hz. Peygamber (sas) Döneminde Gündelik Yaşam,* 229.
3 bk. Fayda, “Ebû Bekir”, 10/102.
4 bk. Demircan, *Hz. Peygamber (sas) Döneminde Gündelik Yaşam,* 230.
5 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 2/1113.
6 bk. Fığlalı, “Dârünnedve”, 8/555.
7 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 31.
8 bk. Fayda, “Ebû Bekir”, 10/105.
9 bk. Fayda, “Ebû Bekir”, 10/105.
10 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 2/804.
11 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 1/46.
12 bk. Fayda, “Ebû Bekir”, 10/107.
13 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, 1/111.
14 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 201.
15 bk. Fayda, “Ebû Bekir”, 10/103.
16 bk. Fayda, “Ebû Bekir”, 10/102-103.
17 bk. Fayda, “Ebû Bekir”, 10/104.
18 bk. Fayda, “Aişe”, 2/201.
19 bk. Fayda, “Aişe”, 2/203-204.
20 bk. Fayda, “Aişe”, 2/202.
21 bk. Yardım, “Esma bint Ebu Bekir”, 11/402.
22 bk İbnü’l-Esir, *Üsdü'l-Ğabe,* 3/310.
23 bk. Kandehlevi, *Hayatü's-Sahabe,* 1/60-61.
24 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 1/332-334; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/94.
25 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 88.
26 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 93.
27 bk. Fayda, “Ebû Bekir”, 10/102.
28 bk. Fayda, “Ebû Bekir”, 10/102; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/95.
29 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/123.
30 bk. Önkal, “Hicret”, 17/459.
31 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/17-18; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/111.
32 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/147.
33 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 112.

34 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, 118; Fayda, "Ebû Bekir", 10/102.

35 bk. Fığlalı, "Dârünnedve", 8/556.

36 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 119.

37 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 120.

38 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/162.

39 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 120.

40 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/162.

41 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 120.

42 Tevbe suresi 40. ayet.

43 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/164.

44 bk. Kasas suresi, 85. ayet.

45 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 125.

46 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/165.

47 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 126.

48 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 136; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/178.

49 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 163; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/226.

50 bk. Fayda, "Ebû Bekir", 10/103.

51 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 201.

52 bk. Fayda, "Ebû Bekir", 10/103.

53 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 207.

54 bk. Yiğit, "Tebük Gazvesi", 40/229.

55 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 300; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/273.

56 bk. Erul, "Veda Haccı", 42/590.

57 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 2/1096.

58 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 396.

59 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 397.

60 bk. İbnü'l-Esir, *el-Kâmil,* 2/189; Belazuri, *Fütuhü'l-Buldan,* 149; Fayda, "Ebû Bekir", 10/103.

61 bk. İbnü'l-Esir, *el-Kamil,* 2/205; Belazuri, *Fütuhü'l-Buldan,*150.

62 bk. Birışık, "Kur'an", 26/385.

3. ÜNİTE

PEYGAMBERİMİZİN HAYATINDA ÖNEMLİ BİR HADİSE: BEDİR SAVAŞI

3.1. SAVAŞA İZİN VERİLMESİ
3.2. İLK ASKERÎ KARŞILAŞMA: BEDİR SAVAŞI

► **Genelleme**

Bedir, Arap Yarımadası'nda Müslümanlara itibar kazandıran bir savaştır.

► **Bu ünitede sizlerden**

- askerî mücadeleyi gerektiren durumlar konusunda genelleme yapabilmeniz,
- Bedir Savaşı'nın taraflarını karşılaştırabilmeniz,
- Bedir Savaşı'nın önemini sorgulayabilmeniz

beklenmektedir.

Ünite Pdf Karekodu

Ünite özet sunusu karekodu

Üniteye Başlarken

(...)
Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş, asker!
Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alnı değer.
Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor Tevhîd'i…
Bedr'in arslanları ancak, bu kadar şanlı idi…
(...)

(Mehmet Âkif Ersoy, *Safahat*, 822)

Bu dizelerde Bedir Savaşı'ndaki sahabeyle Çanakkale şehitleri arasında bir ilişki kurulmasının sebepleri neler olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

3.1. SAVAŞA İZİN VERİLMESİ

Konuya Başlarken

1. Bedir Savaşı'nın Müslümanlar için taşıdığı öneme dair görüşlerinizi birkaç cümle ile yazınız.

2 ve 3. soruları aşağıda verilen ayet meallerine göre cevaplayınız

"Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda siz de savaşın. Ancak aşırı gitmeyin. Çünkü Allah aşırı gidenleri sevmez."

(Bakara suresi 190. ayet)

"Kendilerine savaş açılan müslümanlara, zulme uğramaları sebebiyle cihad için izin verildi. Şüphe yok ki Allah'ın onlara yardım etmeğe gücü yeter."

(Hac suresi 39. ayet)

2. Ayetlerin verdiği ortak mesaj nedir?

3. Bedir Savaşı'na hazırlık sürecinde bu ayetlerin nasıl bir rol oynadığını düşünüyorsunuz?

4. Bedir Savaşı ile ilgili öğrenmek istedikleriniz nelerdir? Yazınız.

3.1.1. Hicret'ten Sonra Mekke ve Medine

Müslümanlar, Mekke'de inançlarından dolayı birçok baskı ve zorlukla karşılaşmıştır. Müşriklerin gittikçe artan eziyetlerine rağmen onlar geri adım atmamıştır. Hz. Muhammed (sav), karşılaştığı tüm bu zorluklara aldırmadan İslam'ı tebliğ etmeye devam etmiştir. İslam'ın evrensel mesajının daha geniş kitlelere yayılması amacıyla yeni bir yerleşim yeri arama ihtiyacı belirmiştir. Ayrıca müşriklerin Müslümanlara yönelik acımasız düşmanlığı, Mekke'yi yaşanabilir bir yer olmaktan çıkarmıştır. Bu gelişmeler Müslümanları daha güvenli bir yaşam sürebilecekleri ve kalıcı olarak yerleşebilecekleri yeni bölgeler arayışına yöneltmiştir.[1] Bunun üzerine Medine'den gelen heyet ile Akabe Biatları yapılmış ve Müslümanlar Medine'ye hicret etmeye karar vermiştir. Hicret kararının ardından, yolculuk yapması engellenenler ve hapsedilenler ile Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ali dışında kalan Müslümanların tamamı, Medine'ye hicret etmiştir.[2] Hz. Peygamber ve Hz. Ebu Bekir ise 12 Rebiüevvel (24 Eylül 622) tarihinde Medine'ye ulaşmıştır.[3]

Hicret eden Müslümanlar, Mekke'deki müşriklerin zulmünden kurtulmuş ve yeni yurtlarında kurulan İslam birliğinin üyeleri olarak önemli roller üstlenmiştir. İnançları uğruna Mekke'deki ev ve mallarını terk ederek Medine'ye göç eden Müslümanlar, muhacir olarak adlandırılmıştır.[4] Mekke'den gelen muhacirlere her türlü desteği sağlayan Medineli Müslümanlara ise ensar ismi verilmiştir.[5] Hz. Peygamber, Mekkeli Müslümanlar ile Medineli Müslümanların arasında kardeşlik bağı (muahat) oluşturmuştur. Muahat uygulaması, toplumsal birliği manevi temeller üzerine inşa ederek kabileciliğin yerine inanç birliğini getirmiştir. Muahat sadece manevi bağla sınırlı kalmamıştır. Muhacirlerle evlerini, mallarını ve işlerini de paylaşan ensar onlara her konuda yardımcı olmuştur.[6] Bu uygulama yeni kurulan İslam devletinin güçlü bir temele oturmasını sağlayan en önemli etkenlerden biridir.[7]

SIRA SİZDE

Muahat uygulaması ve Mescid-i Nebevi'nin İslam toplumuna katkıları hakkında düşüncelerinizi yazınız.

Hz. Muhammed'in (sav) Medine'deki ilk faaliyeti Müslümanlarla birlikte Mescid-i Nebevi'yi inşa etmektir. Mescit Müslümanların siyasi, idari ve dinî merkezi hâline gelmiştir. Bu Mescit'in sınırları içerisine yapılan Suffe de İslam'ın ilk eğitim kurumu niteliğindedir [8] *(Görsel 3.1).*

Görsel 3.1: *Mescid-i Nebevi'nin bir bölümü olan Suffe (Temsilî)*

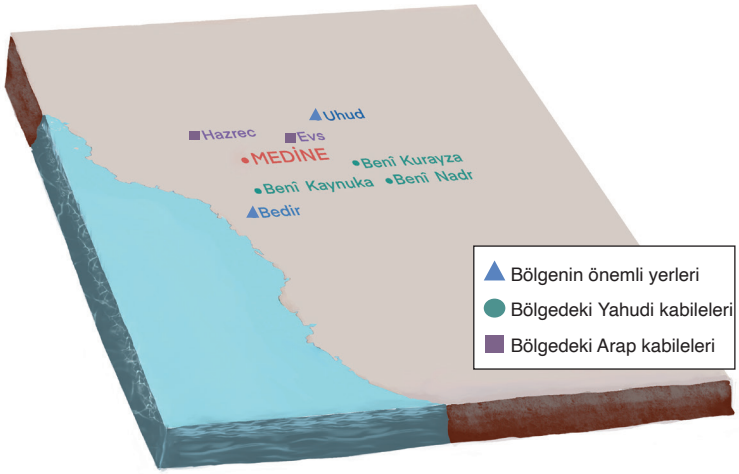
Hicret'ten önce Medine'deki Araplar ile Yahudiler arasında kabilecilik anlayışından dolayı hukuki ve siyasi bir birlik kurulamamıştır. Hz. Peygamber bu birliği sağlamak için Evs ve Hazreç kabilelerinin kendi aralarında ve Yahudi kabilelerle olan sorunlarını onlarla görüşerek çözmüştür.[9] Fakat Medine'de tüm inanç gruplarını içine alan hukuki, siyasi, ekonomik ve dinî hükümler içeren anayasa niteliğinde bir sözleşmeye ihtiyaç vardı. Peygamber Efendimiz, Medine Sözleşmesi olarak bilinen elli maddelik bir metinle bu ihtiyacı karşılamış ve toplumsal birliği sağlamıştır[10]

1. Bu vesika, Hz. Peygamber tarafından tüm Müslümanlar ve onlarla beraber cihat edenler için düzenlenmiştir.
2. Her kabile diyet ve savaş esirlerinin fidyesini müminler arasındaki akılcı esaslara ve adalete göre ödeyecektir.
3. Hiçbir mümin suç işleyen bir kişiyi savunmaya kalkışmayacaktır.
4. Yahudilerin dinleri kendilerine, müminlerin dinleri de kendilerinedir. Bütün Yahudi kabileler birbirine karşı aynı haklara sahiptir.
5. Medine'deki her zümre şehrin savunmasında kendine ait bölgeden sorumludur.

(bk. Hamidullah, *Vesaikus-Siyasiyye*, 57, 63; *İslam Peygamberi*, 1/191, 210)

Bilgi Görseli 3.1: *Medine Sözleşmesi'ndeki bazı maddeler*

Medine'de birliği ve güvenliği sağlayan Hz. Muhammed'in (sav) sonraki adımı şehrin çevresindeki kabilelerle görüşmek olmuştur. Hz. Peygamber bu görüşmelerde İslam'ı tebliğ etmiş, Medinelilerle hâlihazırda var olan antlaşmaları da yenilemiştir. Böylece Müslümanlar, Suriye yönüne giden ticaret yolları üzerinde söz sahibi olmuştur.[11]

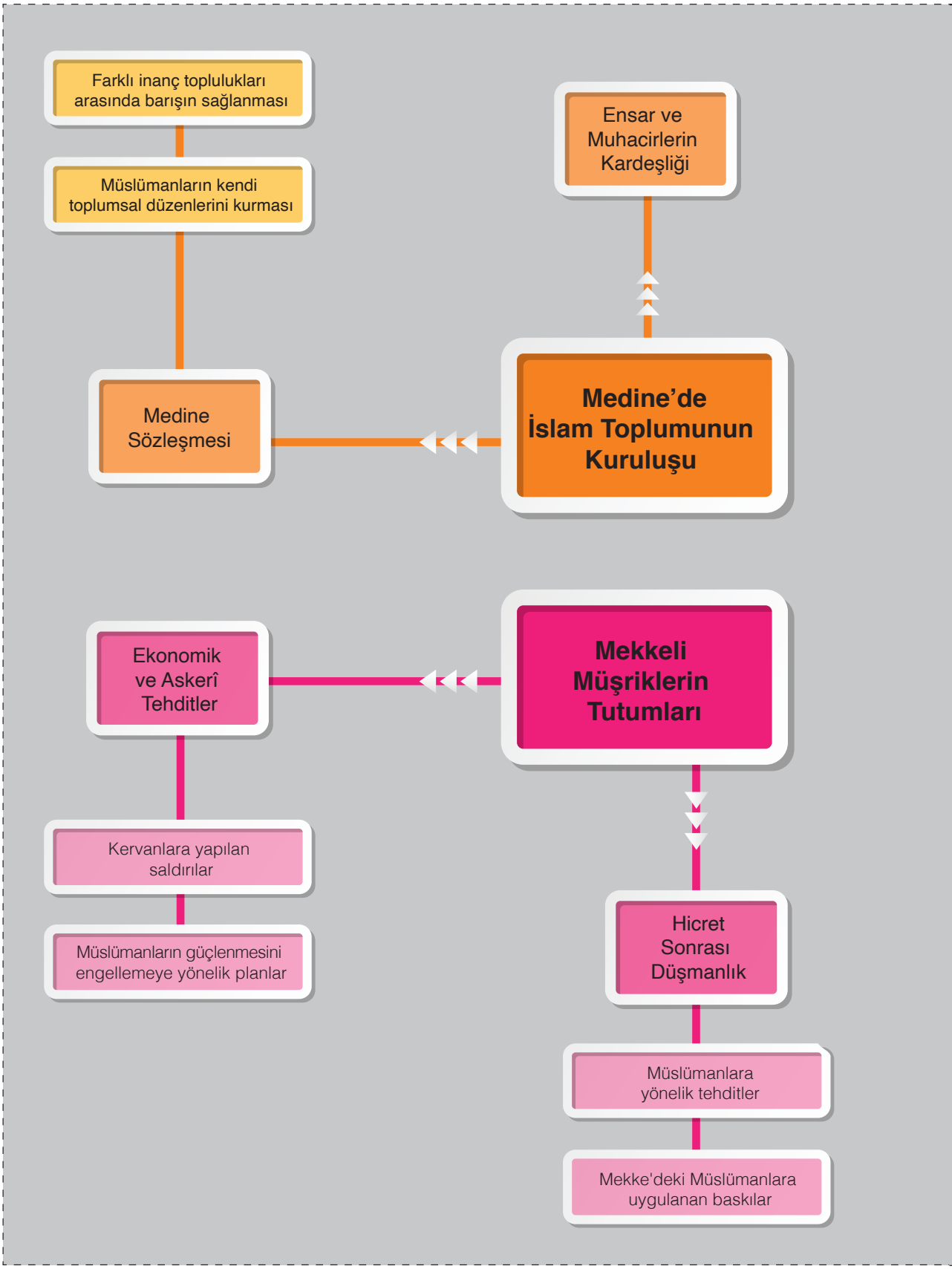

Bilgi Görseli 3.2
Medine'de yaşayan bazı kabilelerin tahminî yerleşim yerleri

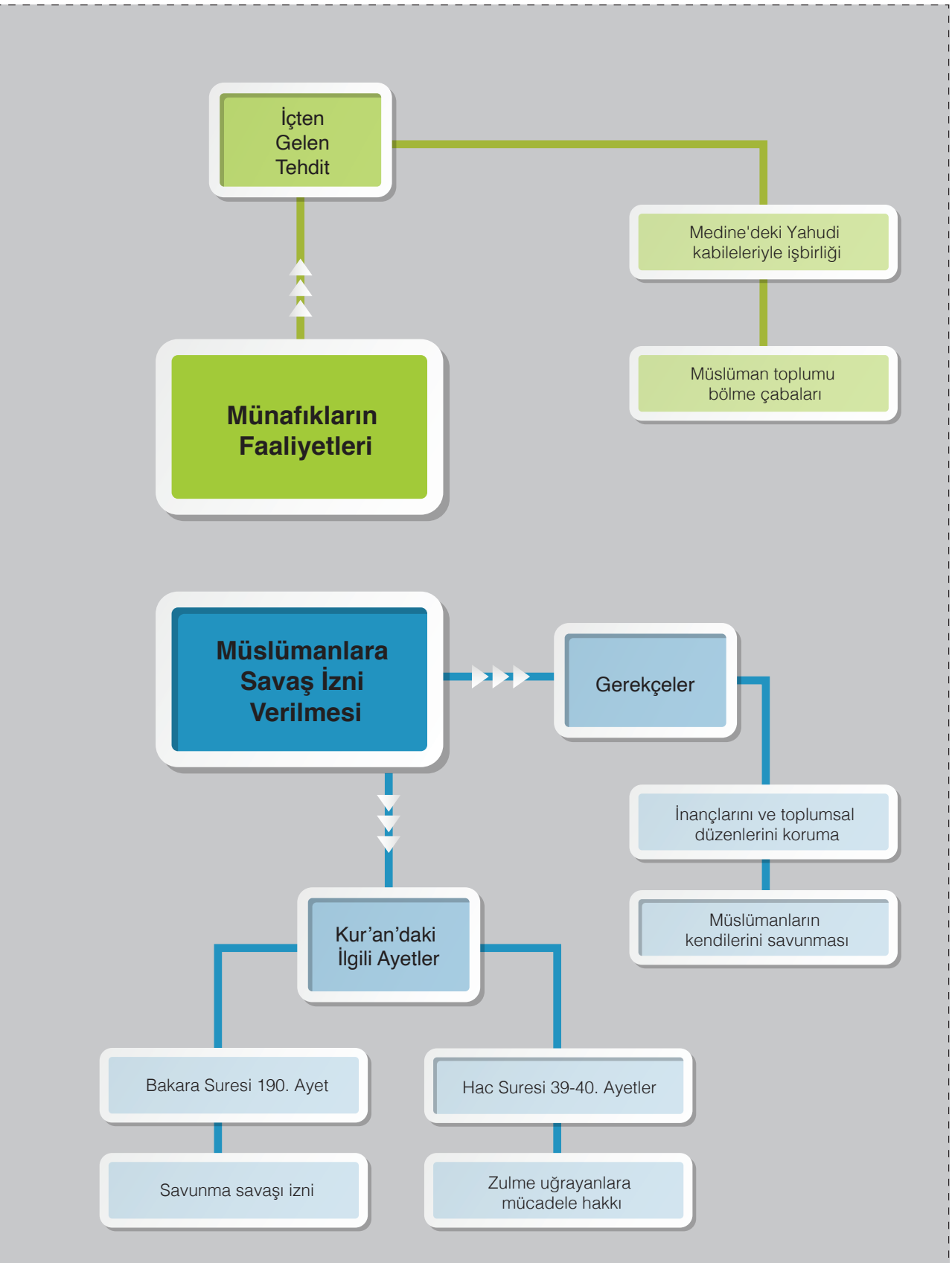
Hz. Peygamber'in Medine'de yaptığı önemli faaliyetlerinden biri de Müslümanlar için nüfus sayımıdır. Sayım sonucunda şehirde yaklaşık bin beş yüz Müslüman olduğu tespit edilmiştir.[12] Hz. Peygamber daha sonra Medine dışındaki Müslümanların da şehre hicret etmelerini emretmiştir. Bu mecburiyet Mekke'nin Fethi'ne kadar devam etmiştir.[13] Hz. Peygamber göç uygulamasıyla İslam devletini güçlendirme, Müslümanların sayısını artırma ve güvenliklerini sağlamayı amaçlamıştır.

Hz. Muhammed (sav) ve Müslümanların çoğunluğu Mekke'den ayrıldığı hâlde müşriklerin İslam düşmanlığı devam etmiştir. Hz. Peygamber'in Mekke'deki suikasttan kurtulmuş olmasından rahatsız olan müşrikler, Resulullah'ı Medine'de de rahat bırakmamışlardır. Mekke'nin ileri gelen isimlerinden Ebu Süfyan ve Ubey bin Halef, Medineli Müslümanlara muhacirleri himaye etmenin yanlış olduğunu anlatan bir mektup göndermiştir. Ancak ensar, müşriklerin bu isteğini kesin bir dille reddetmiştir. Mekkeliler, bu defa Hz. Muhammed'in (sav) Medine'deki muhaliflerine mektup göndermeye karar vermiştir. Hz. Peygamberin gelişi ile Hazrec kralı olma hayalleri suya düşen ama Medine'deki menfaatlerini kaybetmemek için Müslüman gibi görünen Abdullah bin Ubey bin Selül ve onun putperest arkadaşları bunun için en uygun kişilerdir.[14] Ebu Süfyan ve Ubey bin Halef, Abdullah bin Ubey bin Selül ve arkadaşlarını eğer Hz. Peygamber'e engel olmazlarsa Medine'ye gelip onları yok etmekle tehdit eden mektup göndermişlerdir.[15] Mekkeli müşrikler bu mektuplarla amaçlarına ulaşamayınca Medine'deki Yahudilerle hareket etmeye karar vermiştir. Onların yardımıyla çeşitli suikast ve saldırılar yapmıştır. Hatta bu saldırıların bazıları ölümlere neden olmuştur.[16] Bu durum daha sonra Yahudilerin Medine'den sürülmesiyle sonuçlanmıştır.[17]

Medineli Hristiyanlardan Evsli Ebu Amir ise akrabası Abdullah bin Ubey bin Selül'ün[18] başını çektiği münafıkları organize etmiştir. Münafıklar, Müslümanların arasına fitne sokmak için yalan haberler yaymış, ticari işlerine karışmış ve zarar etmeleri için uğraşmıştır.[19] Hatta Kuba Mescidi yakınında "Mescid-i Dırar" olarak anılan bir yapı inşa etmişlerdir. Münafıkların; işlerini rahatça görüşmek, Müslümanlara karşı silah ve mühimmat toplamak için inşa ettikleri bu yapı hakkında Allah Teala, Hz. Peygamber'i uyarmış[20] ve bu nifak yuvası Hz. Peygamber'in emriyle yıkılmıştır.[21] Hz. Peygamber, münafıkların tüm İslam karşıtı faaliyetlerine rağmen onların isimlerini ifşa etmemiş ve hiçbirini cezalandırmamıştır. Sadece münafıkların özelliklerini anlatarak Müslümanlardan dikkatli olmalarını istemiştir.[22]

Bilgi Görseli 3.3: *İslam toplumunun oluşması ile ilgili zihin haritası*

İçten Gelen Tehdit
Medine'deki Yahudi kabileleriyle işbirliği
Müslüman toplumu bölme çabaları
Münafıkların Faaliyetleri
Müslümanlara Savaş İzni Verilmesi
Gerekçeler
İnançlarını ve toplumsal düzenlerini koruma
Müslümanların kendilerini savunması
Kur'an'daki İlgili Ayetler
Bakara Suresi 190. Ayet
Savunma savaşı izni
Hac Suresi 39-40. Ayetler
Zulme uğrayanlara mücadele hakkı

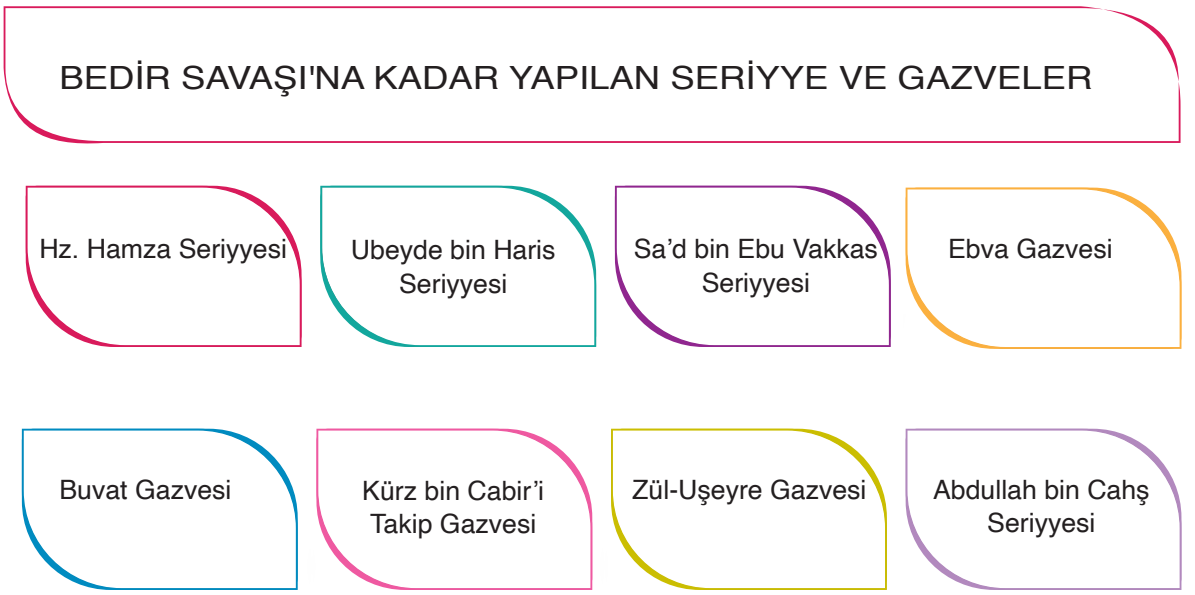
3.1.2. Askerî Mücadeleye Doğru

Hz. Peygamber Mekkelilerin saldırılarına karşı Medine'yi savunmak için bazı kararlar almıştır. Müslümanlar, Mekkelilerin zulümleri karşısında müşriklerle savaşmak isterler ama bu dönemde inen ayetler savaşa izin vermez. Yüce Allah **"…Hani, peygamberlerinden birine, 'Bize bir hükümdar gönder de Allah yolunda savaşalım' demişlerdi. O, 'Ya üzerinize savaş farz kılındığı halde, savaşmayacak olursanız?' demişti…"** şeklinde buyurarak savaş emrinin sorumluluklarını hatırlatmıştır.[23] Daha sonra Yüce Allah **"Saldırıya uğrayanlara zulme maruz kaldıkları için savaş izni verildi. Allah onları muzaffer kılmaya elbette kadirdir. Onlar sırf 'Rabbimiz Allah'tır.' dediklerinden dolayı haksız yere yurtlarından çıkarılmış kimselerdir…"**[24] buyurarak Müslümanlara kendilerini savunmaları için savaş izni vermiştir. Bunun üzerine Hz. Peygamber Mekkelilerin kervanlarının Müslümanların nüfuz bölgesinden geçmesini engellemek için küçük birlikler göndermeye başlamıştır.[25] Aynı zamanda güvenlik amacı taşıyan bu askerî harekâtlara **"seriyye"**[26] ve **"gazve"**[27] denir. İlk seriyye Hz. Hamza komutasındaki seferdir.[28] Bedir Savaşı'na kadar birçok seriyye veya gazveye çıkılmıştır. Müslümanlarla müşrikler arasındaki ilk fiili çatışma ise Abdullah bin Cahş Seriyyesi'nde yaşanmıştır.[29] Bu olaydan iki ay sonra da Bedir Savaşı gerçekleşir.

***Seriyye**, Hedef ve planını Hz. Muhammed'in (sav) belirleyip kendisinin katılmadığı ve bir sahabiyi komutan tayin ettiği askerî harekâtlara denir.*
(bk. Serdar Özdemir, "Seriyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,* 36/565)

***Gazve**, Hz. Peygamber'in bizzat katılıp yönettiği askerî harekâtlara denir.*
(bk. Hüseyin Algül, "Gazve". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi,* 13/488)

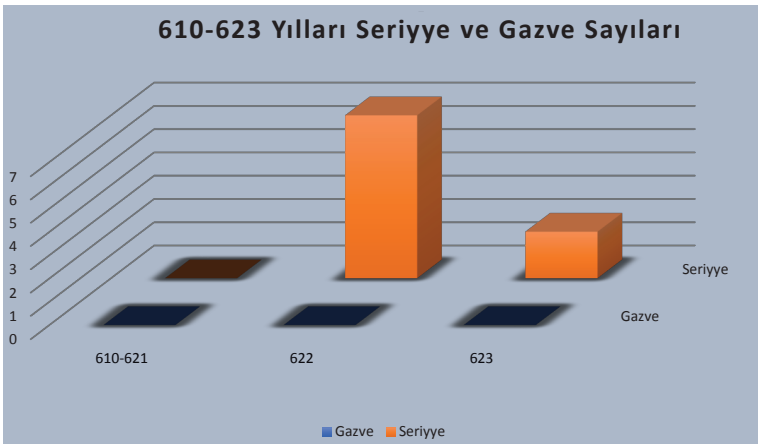
Hz. Peygamber, yirmi yedi gazveye katılmıştır. Bu gazvelerden ilki Ebva (Veddan) Gazvesi'dir. Müşriklerle savaşılan gazveler dokuz tanedir. Bunlar Bedir, Uhud, Müreysi, Hendek, Kurayza, Hayber, Mekke'nin Fethi, Huneyn ve Taif gazveleridir. Hz. Muhammed'in (sav) hazırladığı seriyyelerin sayısı ise kırk yedidir.[30]

Bilgi Görseli 3.4: *Seriyye ve gazve isimleri*

SIRA SİZDE

Grafikte Bedir Savaşı'na kadar yapılan seriyye ve gazvelerin istatistiksel bilgileri verilmiştir. Bu bilgelerden yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

(bk. Hüseyin Algül, "Gazve", 13/488)

1. **610 ila 624 arasında gerçekleşen seriyye ve gazve sayısı kaçtır?**

2. **Sizce 610-621 yılları arasında neden seriyye ve gazve yapılmamış olabilir?**

3. **622-623 yıllarında gerçekleşen seriyyelerin sebebi ne olabilir?**

4 **Grafikten hareketle Hz. Peygamber'in savaş ve barış konusundaki yaklaşımı hakkında neler söyleyebilirsiniz?**

Seriyye ve Gazvelerin Amaçları

Hz. Peygamber'in düzenlediği seriyye ve gazvelerin müşrikler ve Müslümanlar açısından bazı amaçları vardır.

İlk Seriyelerin amaçlarıyla ilgili afiş

Bilgi Görseli 3.5: *Seriyye ve gazvelerin amaçları*

(bk. Muhammed Hamidullah, *Hz. Peygamber'in Savaşları*, 28; *İslâm Peygamberi*,1/219-222; Mustafa Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/337-338)

Kur'an birçok ayette savaşın sadece zulüm ve saldırı karşısında yapılmasını emreder. Nitekim **"Sizinle savaşanlarla siz de Allah yolunda savaşın. Fakat haksız yere saldırmayın çünkü Allah saldırganları sevmez."**[31] ayeti bu durumu açıklar. Allah Teala bu ayette savaşın sadece Allah (cc) yolunda olmasını temel meşruluk şartı saymaktadır.[32] İslam dini savaşlarda çocuklara, yaşlılara ve kadınlara zarar verilmemesini emrederek hukuki sınırlar koymuştur.[33] Bu kural hak ve hukukun yolunu açarak toplumu her türlü kötülükten arındırmayı amaçlar.[34]

Etkinlik-1

40+40 dk.

Adı	**Podcast (Sesli Blog) Hazırlama**
Amaç	**Askerî mücadeleyi gerektiren durumlar konusunda genelleme yapabilme**

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.

Not: Karekodda verilen gözlem formu etkinliğin hangi ölçütlere göre değerlendirileceği ile ilgili bilgiler içermektedir. Etkinlik öncesinde mutlaka inceleyiniz.

1. Beşer kişilik gruplar oluşturunuz.
2. Askerî mücadeleyi gerektiren sebeplerini araştırınız.
3. Belirlediğiniz sebeplerin benzer ve farklı yönlerini belirleyiniz.
4. Araştırmanıza dayanarak günümüzde savaşların sebeplerine ilişkin önermede bulununuz.
5. Önermenize ilişkin bir podcast hazırlayarak sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.
6. Podcast hazırlama:
   - Önermelerinizi kullanarak bir senaryo yazınız.
   - Sesli içerik kaydetmek için gerekli ekipmanları kullanarak podcastinizi oluşturunuz.
   - Kaydınızın net, anlaşılır ve ilgi çekici olmasına özen gösteriniz.
   - Podcastinizi düzenleyip sunuma hazır hâle getiriniz.
   - Podcastinizi belirlenen platforma yükleyiniz ve bağlantısını öğretmeninizle paylaşınız.

Değerlendirme: Çalışmanızı yandaki karekodda verilen gözlem formuyla değerlendiriniz.

3.2. İLK ASKERÎ KARŞILAŞMA: BEDİR SAVAŞI

SIRA SİZDE

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

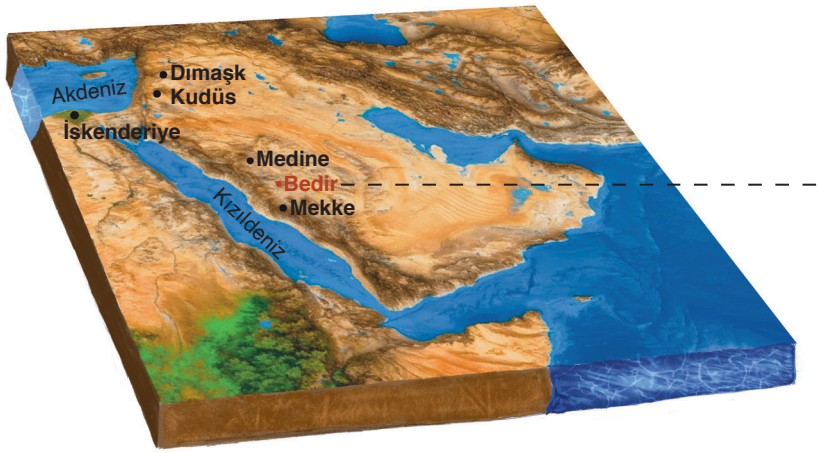
"Fitne ortadan kalkıncaya ve din yalnız Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın; fakat vazgeçerlerse, artık zalimlerden başkasına saldırmak yoktur."

(Bakara suresi 193. ayet)

Bu ayetin Müslümanların Bedir Savaşı'ndaki motivasyonları ve stratejileri üzerindeki etkileri neler olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

3.2.1. Bedir Savaşı'nın Arka Planı ve Sebepleri

Bedir, Arap Yarımadası'nın genel yapısına göre su kaynaklarının daha çok bulunduğu bir yerdir. Ticaret kervanlarının sık geçtiği bir güzergâh üzerinde bulunur ve önemli bir konaklama noktasıdır.[35] Savaşa izin veren ayetlerden sonra Hz. Muhammed (sav), bölgenin stratejik önemi nedeniyle Mekkeli müşrikleri sıkı takibe almıştır. Bu süreçte müşriklerin büyük bir kervanla Şam'a doğru ilerledikleri bilgisini alır. Kervanda muhacirlerin Mekke'deki evlerinden yağmalanan mallar da bulunmaktaydı. Bunun üzerine Hz. Peygamber daha detaylı bilgi toplamak için birkaç sahabiyi gözlemci olarak Filistin'e kadar göndermiştir.[36]

Bilgi Görseli 3.6: *Bedir'in coğrafi konumu*

Bedir, Mekke-Medine yolunun Şam kervan yoluyla birleştiği yerde, Medine'nin 160 km güneybatısında Kızıldeniz sahiline 30 km uzaklıkta bulunan küçük bir kasabadır.

(bk. Mustafa Fayda, "Bedir Gazvesi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 5/325)

İslam barış odaklı bir din olmakla beraber müşriklerin inananlara sürekli saldırmaları üzerine Müslümanların varlıklarını devam ettirebilmeleri için savaşmaktan başka seçeneği kalmamıştır. Böyle bir ortamda Müslümanları müşriklerle savaşa götüren sebepler üç maddede özetlenebilir.

1

Müşriklerin Müslümanlara Yönelik Tehditleri: Hicret'ten sonra İslam'ın yayılışı ve güçlenişi müşrikleri rahatsız etmiştir. Çünkü onlar Hz. Peygamber'i durduramamış, İslam'ın yayılmasını ve Müslümanların destek bulmasını engelleyememiştir. Bu yüzden, önce Medineli Müslümanları ardından Medineli diğer yöre halkını tehdit etmişlerdir. Müşrikler bunlardan sonuç alamayınca Medine Yahudilerini ve münafıkları devreye sokmuşlardır. Hatta baskınlar yaparak Müslümanları yıldırmaya çalışmışlardır.[37] Müşriklerin bu faaliyetleri Hz. Muhammed'i (sav) daha sıkı tedbir almaya yöneltmiştir.[38]

2

Ticaret Yollarındaki Çatışmalar: Müşrikler, muhacirlerin Mekke'deki mallarına el koydukları gibi Medine'nin Yemen ile ticaret yolunu kapatarak Müslümanları zor durumda bırakmak istemiştir.[39] Müslümanlar da devletler hukukunun karşılıklılık esasına göre seriyye ve gazvelerle Mekke'nin Suriye ve Mısır'a uzanan ticaret yollarını kapatmaya çalışmıştır. Bu amaçla müşriklerin bin deve, elli bin dinar sermaye ile hazırladığı Ebu Süfyan başkanlığındaki kervanı[40] takibe almışlardır. Çünkü müşrikler, bundan elde edilen kâr ile Müslümanları yok edecek büyük bir savaşın maliyetini karşılamayı amaçlamıştır. Müslümanlar için kervanı ele geçirmek Mekke'deki mallarını kurtarmak, Mekkelilerin zulmüne karşılık vermek ve ciddi bir ganimet elde ederek güçlerine güç katmak anlamı taşımaktadır.[41]

3

***A*bdullah bin Cahş'ın Seriyyesi:** Hz. Peygamber'in, Bedir Savaşı'ndan önce Abdullah bin Cahş'ın liderliğinde istihbarat için gönderdiği seriyye, Nahle denen yerde bir Kureyş kervanına rastlar. Sahabiler aralarında istişare ederek kervanı ele geçirmeye karar verir. Hz. Peygamber'in çatışmaya girmelerini yasaklamasına rağmen çıkan arbedede birkaç müşrik öldürülür. Kervan ve esirleri Medine'ye götürdüklerinde Hz. Peygamber bunu onaylamaz. Ayrıca haram aylar da henüz devam etmektedir.[42] Ancak daha sonra inen bazı ayetler üzerine Hz. Peygamber ganimetlerin ve esirlerin şehre alınmasına izin verir.[43] Bu olay Müslümanların güçlenmesini hazmedemeyen Mekkeli müşrikler için savaş bahanesi olmuştur.[44]

▲ **Bilgi Görseli 3.7:** *Bedir Savaşı'na götüren sebepler*

Etkinlik-2

40 dk.

Adı	**Bedir Savaşı'nın İki Yüzü**
Amaç	**Bedir Savaşı'nın taraflarını karşılaştırabilme**

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.

Not: Karekodda verilen öz değerlendirme etkinliğin hangi ölçütlere göre değerlendirileceği ile ilgili bilgiler içermektedir. Etkinlik öncesinde mutlaka inceleyiniz.

1. Bedir Savaşı'nda müşrik ile Müslüman ordularının özelliklerini araştırınız.
2. Her iki ordunun asker sayısı, komutanı, silah ve teçhizatı, strateji ve motivasyonu hakkında bilgi toplayınız.
3. Bir Venn diyagramı çiziniz.
4. Müşrik ordusunun özelliklerini bir daireye, Müslüman ordusunun özelliklerini diğer daireye yazınız.
5. Ortak özellikleri iki dairenin kesişim bölgesine yazınız.
6. Hazırladığınız Venn diyagramını sınıfta paylaşın ve açıklayınız.

Değerlendirme: Çalışmanızı yandaki karekodda verilen öz değerlendirme formuyla değerlendiriniz.

3.2.2. Savaş Hazırlıkları

Müslümanların Cephesi

Kumandan:
Hz. Muhammed (sav)

Ordu:
314 kişi
9-10 kişi zırhlı
70 deve
2 at

Bilgi Görseli 3.8: *Müslümanların ordusu*

Hz. Peygamber, müşriklerin kervanını gidiş yolu üzerinde bulunan Uşeyre'de[45] yakalamak istemiştir. Ancak müşrikler bölgeyi geçtiği için tüm planını kervanın dönüşü üzerine yapmıştır. Bilgi almak için kervan güzergâhında bulunan ticaret yollarına birçok sahabiyi göndermiştir.[46] Mekke'ye ulaşmadan kervanın önünü kesebilmek için muhacir ve ensar ile istişarelerde bulunmuş; onlara harekâtın önemini, kimlerin katılacağını, nasıl hareket edileceğini anlatmıştır. Bu görüş alışverişinden sonra Hz. Peygamber Müslümanları gazveye davet etmiştir.[47] Ancak Hz. Peygamber gazveye katılma konusunda kimseyi zorlamamış, gönüllü olanları gazveye dâhil etmiştir. Bazı sahabiler Medine'de kalmaya karar vermiştir.[48] Bu gazvede Müslümanların amacı savaşmak değil kervana ulaşmak olduğu için bütün imkânlarını seferber etmemişlerdir.[49]

Hz. Peygamber Medine'den ayrılırken kendisini temsilen namaz kıldırmak için görme engelli bir sahabi olan Abdullah bin Ümmü Mektum'u vekil tayin etmiştir. Devlet işlerini yapma ve Medine'nin güvenliğini sağlama görevini ise Ebu Lübabe'ye vermiştir.[50] Hz. Peygamber Hicret'in ikinci yılında, ramazan ayının on ikisinde ordusuyla Medine'den yola çıkmıştır. Hz. Muhammed (sav), Medine çıkışında Büyutussukya denilen yerde ordusunu durdurup son kez kontrol etmiş ve yaşı küçük olan sekiz genci şehre geri göndermiştir.[51]Kontrollerden sonra ordu hareket etmiş ve Zefiran Vadisi'ni geçerek Bedir yakınlarına yerleşmiştir.[52] Hz. Ali gibi genç sahabileri Bedir kuyuları çevresine öncü olarak göndermiştir.[53] Kendisi de birkaç arkadaşı ile vadileri dolaşmış; bedevilerden, Mekkeliler ve kervan hakkında bilgi almaya çalışmıştır.[54]

SIRA SİZDE

Aşağıdaki soruyu metne göre cevaplayınız.

SAVAŞ ÖNCESİ İSTİŞARE

Hz. Muhammed (sav) gazve hazırlıkları sırasında, davetten stratejilere kadar her konuda sahabe ile istişare eder. Habercilerden, Ebu Süfyan'ın kervanı ile sahilden kaçtığını ve Mekke ordusunun doğrudan üzerlerine geldiğini öğrenince Müslümanları toplar ve onlara:
"Ey Müslüman topluluğu! Kureyş ordusu Mekke'den çıktı; üzerimize doğru büyük bir öfke ve azgınlıkla geliyor. Ne dersiniz? Sizce kervanın peşine düşmek mi daha uygundur yoksa gelen Kureyş ordusu ile savaşmak mı?" diye sorar.
Hz. Peygamber'in bu sorusu üzerine bazı Müslümanlar, kervanı ele geçirmenin daha kolay olduğunu Mekkeliler ile çatışmaya gerek olmadığını söyler. Hz. Muhammed (sav) kervanın ve Mekke ordusunun durumunu açıkladıktan sonra Hz. Ebu Bekir, tereddüt içinde olan orduya müşriklerle savaşmanın daha uygun olduğunu vurgulayan bir konuşma yapar. Bunun üzerine muhacirlerden Mikdat bin Amr ve ensardan Sad bin Muaz Hz. Muhammed'e olan iman ve bağlılıklarını ifade eder. Hz. Peygamber, Enfal suresinin 7 ve 8. ayetlerinde Allah'ın (cc) buyurduğu gibi kolay olanı değil, hakkı hâkim kılmak için mücadele etmeyi tercih eder. Bu karar üzerine ordunun, müşrikleri nerede karşılayacağını ve savaş alanındaki yerleşimini istişare ederler.

(bk. İbn *Hişam*, *İslam Tarihi*, 2/348, 355, İbn Sa'd, *Tabakat*, 2/13, 14, 22; Belazuri, *Ensab*, 1/293-294; Taberi, *Tarih*, 2/434-440)

Zor durumlarda farklı bakış açılarını dikkate almanın son karara olumlu etkisini yorumlayınız.

Müşriklerin Cephesi

Kumandan:
Ebu Cehil

Ordu:
1000 asker
700 deve
100 süvari

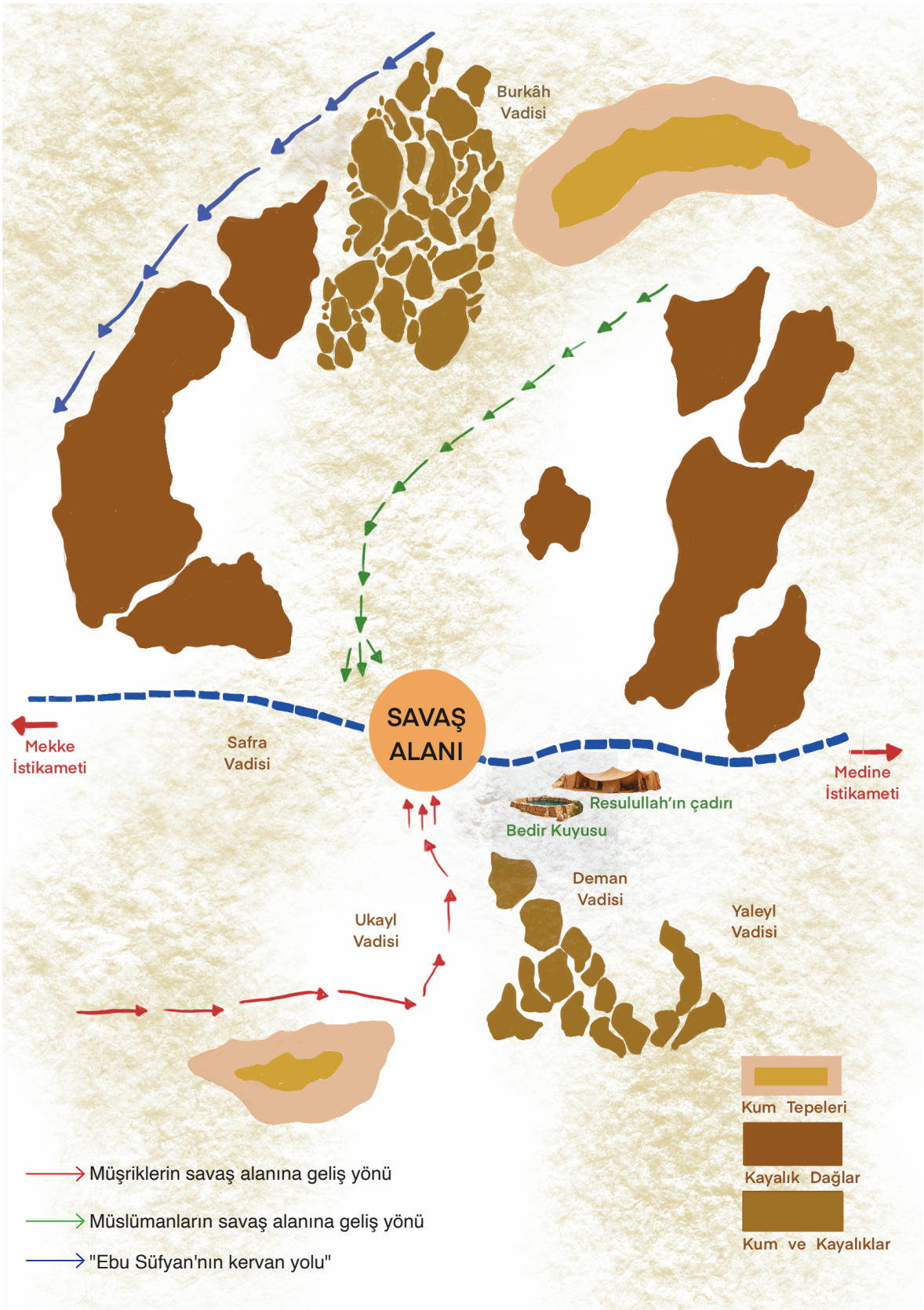
Bilgi Görseli 3.9: *Bedir Savaşı'nda Müşriklerin ordusu.*

Mekkeli müşriklerin Müslümanlara karşı sermaye oluşturmak için hazırladığı kervan Suriye'ye giderken İslam ordusunu atlatabilmiştir. Ebu Süfyan dönüş sırasında Müslümanların kervanın yolunu kesmesinden korktuğu için onlar hakkında bilgi toplamaya çalışır. Özellikle Medineli Yahudiler ve münafıklardan bilgi alır. Müslümanların kervanı ele geçirmek istediklerini öğrenen Ebu Süfyan Mekke'ye haberci göndererek yardım ister.[55] Bedir'e yaklaştığında kuyuların civarında Müslümanları soruşturur ve onların yakınlarda olduğunu anlar. Bunun üzerine kervanını Bedir vadisine girmeden sahile yöneltir ve Mekke'ye dağların arkasından giderek kurtulmayı başarır.[56]

Mekkeliler Ebu Süfyan'ın gönderdiği haber üzerine hemen hazırlıklara başlar. Ebu Cehil "Muhammed ve arkadaşları Nahle'de bizden elde ettiklerini tekrar alabileceklerini mi sanıyorlar? Onlar kervanımızı koruyup koruyamayacağımızı öğrenecekler." diyerek Mekkelileri savaşa teşvik eder.[57]

Müşrikler savaşta kesin bir zafer istedikleri için Müslümanlardan çok daha büyük bir ordu hazırlamışlardır.[58] Ebu Leheb gibi mazereti olan bazı kişiler orduya katılmayıp para karşılığında kendi yerlerine asker gönderirler.[59] Ebu Cehil; Hz. Peygamber'in Müslüman olmasına rağmen Mekke'de kalan ve Müslümanlara gizlice bilgi aktaran amcası Abbas'ı, Ebu Talib'in oğulları Talib ve Akil gibi akrabalarını da müşrik ordusuna katılmaya zorlamıştır.[60] Ancak yolda Talib gibi bazı gönülsüzler Mekke'ye dönmüştür.[61]

Büyük bir hazırlıkla yola çıkan müşrik ordusu Cuhfe'ye vardığında Ebu Süfyan'ın kervanının kurtulduğunu öğrenir. Bunun üzerine Ahnes bin Şerik ve bazı müşrik liderleri artık savaşmaya gerek kalmadığını düşünerek geri dönmek istemiş ancak Ebu Cehil'in sıkı propagandası karşısında birçoğu bundan vazgeçmiştir.[62] Ahnes bin Şerik ve ona tabi olan Zühreoğulları'ndan üç yüz kadar asker Ebu Cehil'e uymayarak daha sonra geri dönmüştür.[63] Bu şekilde Bedir'e kadar gelen ordu el-Udvetül'-kusva denilen yerin yakınında Akankal Tepesi'nin arkasına yerleşmiştir.[64] Tepenin bir tarafında müşrikler, diğer tarafında Müslümanlar birbirlerinden habersiz bir şekilde konuşlanırlar. Bu konu Kur'an-ı Kerim'de **"İki birlik karşılaştığı sırada siz vadinin (Medine) daha yakın yamacında idiniz, onlar ise daha uzak olan yamaçta idiler, kervan da sizden daha aşağıda bulunuyordu. Eğer siz karşılaşma yeri ve zamanı hususunda anlaşma yapmaya çalışsaydınız aranızda ihtilaf çıkardı; fakat Allah, olmasını murat ettiği şeyi gerçekleştirmek için böyle yaptı; ta ki ölenin niçin öldüğü, yaşayanın niçin yaşadığı da apaçık ortaya çıksın. Kuşkusuz Allah her şeyi işitir, her şeyi bilir."**[65] ayetiyle açıklanır.

Bilgi Görseli 3.10: *Bedir Savaşı'nın gerçekleştiği bölge*

Çalışma Kâğıdı

A. Aşağıdaki açık uçlu soruları cevaplayınız.

1. Hz. Peygamber'in Bedir Gazvesi'ne giderken bazı sahabileri savaşmadan geri göndermesinin sebebi nedir?

.....

.....

.....

2. Müslümanlar, Ebu Süfyan'ın kervanını ele geçirmek ya da Mekke ordusuyla savaşmak arasında karar verirken tartışırlar. Karar sürecini etkileyen durumları yazınız.

.....

.....

.....

3. Hz. Peygamber'in savaş stratejilerini belirlerken ashabıyla yaptığı istişarelerin önemini yazınız.

.....

.....

.....

B. Aşağıdaki ifadeler doğru ise ifadelerin başına (D), yanlış ise (Y) yazınız.

1. (.....) Bedir Savaşı, İslam tarihindeki ilk büyük savaştır.

2. (.....) Bedir Savaşı'nda Müslümanlar sayıca müşriklerden daha fazladır.

3. (.....) Hz. Peygamber, Bedir Savaşı öncesinde ashabıyla savaş stratejileri hakkında istişareler yapmıştır.

4. (.....) Ebu Süfyan, kervanın kurtulduğunu öğrendikten sonra savaşın gereksiz olduğunu düşünmüştür.

5. (.....) Bedir Savaşı'nda Müslümanlar, müşriklerden daha iyi teçhizata sahiptir.

3.2.3. Orduların Yerleşimi

Bedir Savaşı'yla ilgili video

Hz. Peygamber savaş kararından sonra Hz. Ebu Bekir ile keşfe çıkmış ve Mekke ordusu hakkında bilgi toplamıştır.[66] Müşriklerin yerini öğrenen Hz. Muhammed (sav) sahabe ile istişare ederek ordusunu Bedir kuyularına yakın bir bölgeye hareket ettirmiştir.[67] Sahabeden Hubab bin Münzir, orada Hz. Peygamber'in orduyu konuşlandırırken verdiği kararın vahiy mi yoksa kendi görüşü mü olduğunu sormuştur. Hz. Peygamber'in görüşü olduğunu öğrenince de kuyulara hâkim olmak için sadece bir kuyuyu açık bırakıp diğerlerini kapatmayı tavsiye etmiştir. Bu görüşü uygun bulan Hz. Peygamber orduyu güneye hareket ettirir ve güneşi arkalarına alacak şekilde kuyunun başına yerleştirir.[68] Bu yerleşim ile;

- Müslümanların suya kolay ulaşması,
- gün ilerledikçe güneşten rahatsız olmaması,
- müşriklerin ise savaşta olumsuz etkilenebilecekleri fiziksel şartlar sağlanmış olur.[69]

Savaş başlamadan önce Hz. Muhammed (sav) için alana hâkim bir yerde karargâh olarak kullanılabilecek bir gölgelik (el-Ariş) yapılır.[70] Hz. Peygamber Müslümanların ve müşriklerin ayırt edici bir üniforması veya işareti olmadığı için onlara savaşta yüksek sesle söyleyecekleri parolalar[71] öğretmiş ve bazılarının başlık veya miğferlerine yünden püskül vb. şeyler takmalarını istemiştir.[72] Hz. Peygamber, genel komutanlık sancağını (beyaz sancağı) taşımak için Musab bin Umeyr'i görevlendirmiştir[73] *(Görsel 3.2).*

Görsel 3.2: *Bedir Savaşı'nda beyaz sancağı taşıma görevi Musab bin Umeyr'e verilmiştir. (Temsilî)*

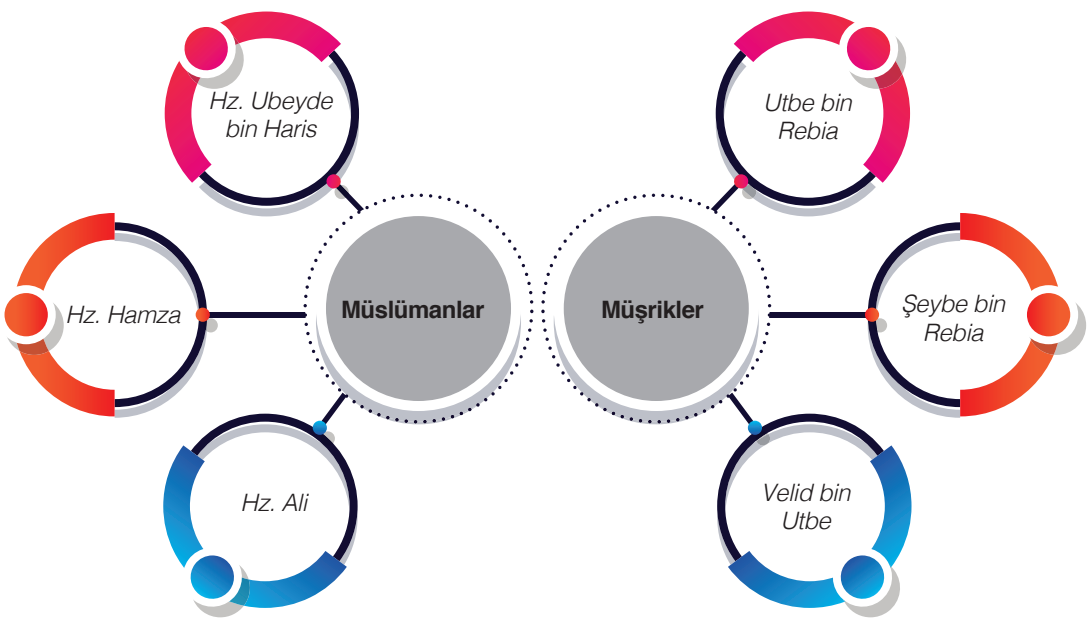
Hz. Peygamber savaştan önceki geceyi nafile namaz kılarak ve *"Allah'ım bize olan yardım ahdini ve zafer vaadini istiyorum. Allah'ım eğer bu cemaatin helakini istersen artık yeryüzünde ibadet edecek kimse kalmayacak."*[74] diye dua ederek geçirmiştir. Aynı geceyi müşrikler ise yaşadıkları olumsuz durumlar nedeniyle huzursuz ve korku içinde geçirmiştir. Gün ağarınca Bedir ovasına inmişler ve Müslümanların karşısında yerlerini almışlardır.[75] Kur'an-ı Kerim'de Müslüman ve müşrik ordularının karşı karşıya geldiklerinde birbirlerine sayıca az gösterildiği ifade edilmektedir.[76] Bu durum Müslümanları cesaretlendirirken müşriklerin rahatlayıp tedbirsiz davranmalarına yol açmıştır.

3.2.4. Savaşın Başlaması

Hz. Peygamber, bilgi toplamak için görevlendirdiği Ammar bin Yasir ve Abdullah bin Mesud'dan Kureyş ordusunun huzursuz ve korku içinde olduğunu öğrenmiştir.[77] Bunun üzerine barış sağlamak için son bir hamle yapmış ve Hz. Ömer'i elçi olarak müşriklere göndermiştir.[78] Hz. Ömer müşriklere, bırakıp gitmelerini, Müslümanların onlarla savaşmak istemediğini söylemiştir.[79] Bu teklife bazı müşrikler olumlu baksa da Ebu Cehil'in kışkırtıcı ve etkili konuşmaları birçok Mekkelinin savaşmaya karar vermesine neden olmuştur.[80] Bu olaydan sonra Ebu Cehil, Müslümanları araştırması için gözcü göndermiş ve onların yaklaşık 300 kişi olduğunu ve başka bir destek güçlerinin olmadığını öğrenmiştir.[81] Müslümanların sayısının az olması Ebu Cehil'i savaşa daha da teşvik etmiştir.

Müşrikler, önce su kaynağını ele geçirmek istemişlerse de Hz. Hamza buna müsaade etmemiştir.[82] Daha sonra müşriklerden Utbe bin Rebia yanına oğlu Velid'i ve kardeşi Şeybe'yi alarak öne çıkar, teke tek dövüşmek için meydan okur. O dönemde savaşların "mübareze" denilen teke tek karşılıklı vuruşmayla başlaması âdetti. Müslümanların bu mübarezede rakiplerine galip gelmesi müşriklerin korkularını artırırken Müslümanları savaşa teşvik etmiştir.[83]

Mübarezenin ardından savaş ok atışlarıyla başlamıştır. İlk atışlarda Müslümanlardan Mihca bin Salih ve Harise bin Süraka şehit olmuştur. Bu sahabiler Bedir'in ilk şehitleridir.[84] Hz. Peygamber'de karargâhında secdeye kapanarak Allah'tan (cc) yardım ve zafer niyaz etmiştir.[85] Savaşın kızıştığı bir sırada Allah Resulü yerden bir avuç kum almış ve müşriklere serperek "*Yüzleri kara olasıca! Allah'ım! Onların kalplerine korku ve ayaklarına titreme ver!*" diye dua etmiştir.[86]

Bilgi Görseli 3.11: *Bedir Savaşı'nda mübarezeye çıkanlar*

Kur'an'da **"Savaşta onları siz öldürmediniz, onları Allah öldürdü; attığında da sen atmadın, Allah attı; bunu da müminlere kendinden güzel bir lütufta bulunmuş olmak için yaptı..."**[87] buyrularak bu olayın Allah'ın yardımı olduğu ifade edilir.[88] Bedir Savaşı'nda Allah'ın (cc) bir diğer desteği de meleklerini göndermesidir. Yüce Allah **"Rabbinizden yardım dilediğiniz zamanı hatırlayın. Hemen size, 'Meleklerden peşi peşine gelen binlik kuvvetlerle ben size yardım edeceğim' diye cevap verdi."**[89] buyurarak bu yardımdan bahseder. Hz. Peygamber; Cebrail (as), Mikail (as) ve İsrafil'in (as) biner melekle yardıma geldiğini ashabına açıklamıştır.[90] Peygamberimiz bu müjdenin ardından Müslümanlara hep birlikte hücum etmelerini emretmiş ve *"Nefsimi kudret elinde tutan Allah'a yemin ederim, bugün her kim, şu müşriklere sabrederek, Allah'ın sevabını umarak ve geri dönmeden hep ilerleyerek savaşır ve öldürülürse Allah onu mutlaka cennetine koyacaktır."*[91] ve *"Ey Allah'ın kulları! Allah'ın cennetine koşun!"*[92] diyerek cesaretlendirmiştir. Bu emir üzerine Müslümanlar büyük bir cesaretle düşmana hücum etmişlerdir.[93] Müslümanların şehit olma arzuları, yaralanmalarına rağmen savaşa devam etmelerini sağlamıştır.

Savaşın Müslümanlar tarafından kazanılmak üzere olduğunu gören Hz. Peygamber **"Yakında o topluluk da yenilecek ve arkalarını dönüp kaçacaklar."**[94] ayetini okuyarak müşriklerin peşinden gitmiştir. Kısa sürede bozguna uğrayan müşrikler dağılmış ve kaçmaya başlamıştır.[95] Hz. Peygamber, müşrikleri takip eden Hz. Ali ve yanındakilere özellikle savaşa zorla katılan bazı kişileri öldürmemelerini emretmiştir.[96] Savaş sona erdiğinde müşriklerden yetmiş kişi öldürülmüş ve yetmiş kişi de esir edilmiştir.[97] Mekke'nin ileri gelenlerinden Ebu Cehil ve Ümeyye bin Halef ölen kişilerdendir. Müslümanlardan ise on dört kişi şehit olmuştur.[98] Hz. Peygamber şehitlerin cenaze namazlarını kıldırmış ve düştükleri yere defnedilmesini emretmiştir.[99] Resullullah'ın bu ilk askeri karşılaşmada düşmana karşı gösterdiği muamele ve tutum, yaralı, esir düşmüş, ölmüş düşman askerlerine uyguladığı insani davranış daha sonraki olaylarda da bir savaş kuralı olarak hiç değişmeden uygulanmış ve İslam'ın insana verdiği değeri ortaya koymuştur. [100]

Bilgi Görseli 3.12: *Bedir Savaşı Şehitleri*

3.2.5. Savaşın Sonuçları

Hz. Peygamber savaş zaferin müjdesini vermek üzere Zeyd bin Harise ve Abdullah bin Revaha'yı Medine'ye göndermiştir.[101] Bedir zaferi Müslümanlar'ın ilk galibiyeti olması bakımından önemlidir. Bunu ortaya koymak için savaşın sonuçlarını Müslümanlar ve müşrikler açısından ayrı ayrı değerlendirmek gerekir.

Müslüman ve müşrik ordularıyla ilgili etkileşimli içerik

Müslümanlar Açısından Sonuçları

1. Müşriklerden ganimet olarak yüz elli deve, on veya otuz at, çok miktarda savaş araç gereci ve başka eşyalar ele geçirilmiştir.[102] Hz. Peygamber'in emriyle bu ganimetler bir araya getirilip süvariler, piyadeler, istihbarat görevinden dolayı ya da izinli olduğu için savaşa katılamayanlar ve şehit aileleri arasında paylaştırmıştır.[103] Komutan hakkı olarak Hz. Peygamber'e Ebu Cehil'in devesi düşmüştür. Hz. Peygamber, hissesine düşen "Zülfikar" isimli kılıcı da Hz. Ali'ye hediye etmiştir.[104]

2. Müşriklerden yetmiş kişi esir alınmıştır.[105] Bunların arasında Hz. Peygamber'in akrabaları ve kızı Zeyneb'in eşi Ebulas da bulunmaktadır.[106]

3. Hz. Peygamber'in uyguladığı esir siyaseti oldukça olumlu sonuçlar vermiştir. Çünkü serbest bırakılan esirlerin bir kısmı gördükleri muameleden etkilenerek Mekke'de Müslüman olduklarını ilan etmişler ve İslam'ı tebliğ için mücadele etmişlerdir.[107]

4. Müslümanların ve İslam Devleti'nin Arap Yarımadası'ndaki tanınırlığı artmıştır.

5. İslam Devleti'nin dine dayalı siyasal yapısının sağlamlaştığı ortaya konmuştur.[108]

6. Hz. Peygamber, İslam'ı tebliğ için daha geniş bir alan bulmuştur.

7. Suriye ticaret yolunu kullanacakların Müslümanlara tabi olacakları kesinleşmiştir.[109]

8. Hz. Peygamber'in tutum ve davranışları İslam savaş hukukunun temellerini oluşturmuştur.

9. Müslümanlar Bedir'deki zaferin aslında kendilerinden değil Allah'tan (cc) gelen bir lütuf olduğunu fark edip Allah'ın (cc) yardımına inandıkları ve güvendikleri sürece zafere ulaşacaklarını anlamışlardır.[110]

Müşrikler Açısından Sonuçları

1. Yenilgi haberi Mekke'ye ulaştığında şehirde büyük bir üzüntü ve intikam hırsı hâkim olmuştur. Özellikle Ebu Süfyan'ın eşi Hind ve onun gibi akrabalarını kaybedenlerin Müslümanlara olan düşmanlığı artmıştır.[111]

2. Mekkeli müşrikler savaşta birçok liderini kaybetmiştir. Hasta olduğu için savaşa katılamayan Ebu Leheb de bir müddet sonra vefat etmiştir.[112] Mekke'nin yeni yöneticisi Ebu Süfyan olmuştur.

3. Müşrikler istemeseler de Müslümanların gücünü kabul etmek zorunda kalmışlardır.

4. Mekkeliler savaşta bıraktıkları ganimetler sebebiyle mali sıkıntıya düşmüştür. Ebu Süfyan bunu telafi etmek için kervanlar düzenlemiştir.[113]

5. Ebu Süfyan, Bedir'in intikamını almak için çevre kabileler ile görüşmeler yapmış ve yeni ittifaklar kurmuştur.[114]

Etkinlik-4

40 dk.

Adı	**Kutudaki Sorular**
Amaç	**Bedir Savaşı'nın önemini sorgulayabilme**

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.

1. Sınıfı sekizer kişilik gruplara ayırınız.
2. Grubunuzu; dört kişi konuya ilişkin 5N1K tekniği ile soru üretme görevlisi, diğer dört kişi sorulara cevap verme yetkilisi olacak şekilde yapılandırınız.
3. Üretilen soruların kutuya atılmasının ardından soruları çeken grup üyelerinin cevaplarını dinleyiniz.
4. Öğretmeninizden verilen cevapların doğruluğu ile ilgili dönütler isteyiniz.
5. Elde ettiğiniz bilgiler doğrultusunda Bedir Savaşı'nın önemine ilişkin çıkarımlarınızı listeleyiniz.
6. Grubunuza ait çıkarımları bir cümlede gerçekçi ve özgün olacak şekilde düzenleyerek sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.
7. Diğer grupların çıkarımlarını değerlendirebilmek için Evet/Hayır kartları kullanınız.

Değerlendirme: Arkadaşlarınızın cümlelerini Evet/Hayır kartları ile değerlendiriniz.

SIRA SİZDE

Aşağıdaki metni okuyarak ilgili soruyu cevaplayınız.

BEDİR ESİRLERİ

Hz. Peygamber Bedir esirlerine iyi davranılmasını ve başlarına koyduğu sahabi ile Medine'ye getirilmesini istemiştir.[115] Öyle ki Müslümanlar yürürken esirler deve sırtında getirilmiştir. Yemek ve su verilerek gerekli ihtiyaçları giderilmiştir.[116] Hz. Peygamber "Umarım bir gün hoşlanacağın duruma gelir" diyerek Hz. Ömer'in bir esire zarar vermesini engellemiştir.[117]

Hz. Peygamber henüz Medine'ye varmadan esirlere ne yapılacağı konusunda Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer ile istişare etmiştir. Hz. Ebu Bekir, Mekke'de akrabaları olduğu için esirlerin fidye alınarak serbest bırakılmalarını tavsiye etmiştir. Hz. Ebu Bekir'e göre bu onların hidayetine vesile olabilir. Peygamberimiz, Hz. Ebu Bekir'in görüşünü benimsemiş ve İslam'ın engin bağışlayıcılığına örnek olmuştur.[118] Alınan bu karar üzerine Hz. Peygamber, yaptığı istişarelerle esirler için bin dirhemden dört bin dirheme kadar fidye belirlemiştir.[119] Mali durumu yerinde olanlardan fidye alarak onları serbest bırakmıştır. Hatta Hz. Peygamber'in amcası Abbas dahi savaşa katıldığı için fidye vererek kurtulmuştur.[120] Bunun yanında esirlerden mali durumu iyi olmayıp okuma yazma bilenler, on Müslüman çocuğa okuma yazma öğretmeleri karşılığı serbest bırakılmıştır. Hiçbir imkânı olmayanlar ise sadece Müslümanların aleyhine çalışmayacaklarına dair söz vermeleri şartıyla serbest bırakılmıştır.[121] Hz. Peygamber'in damadı Ebulas da esirler arasındadır. Hz. Zeyneb fidye olarak annesi Hz. Hatice'nin düğünde verdiği gerdanlığı gönderir. Gerdanlık gelince Hz. Peygamber tanır ve oldukça duygulanır. Ashabından Ebulas'ı bırakmalarını ve gerdanlığı da iade etmelerini rica eder. Hz. Peygamber Ebulas'dan kızını göndermesini ister. Ebulas Mekke'ye varınca Zeyneb'i Medine'ye gönderir. Sonrasında Müslüman olan Ebulas Medine'ye gelir ve Hz. Peygamber de onları tekrar bir araya getirir.[122]

(Komisyon)

1. **Hz. Peygamber'in esirlere iyi davranmasının bireysel ve toplumsal etkileri neler olabilir?**

2. **Esirlerin serbest bırakılmasında uygulanan farklı yöntemler, İslam'ın temel değerleri açısından nasıl bir anlam taşımaktadır?**

3. **Hz. Peygamber'in, Bedir esirlerinden damadı Ebulas'ı serbest bırakması onun liderlik anlayışındaki merhamet, adalet ve aile bağlarına verdiği önemi nasıl gösterir?**

Performans Görevi

40+40 dk.

Görev	**Broşür hazırlama**
Amaç	**Bedir Savaşı hakkında bilgi toplayabilme**
Ürün	**Broşür**
Değerlendirme Ölçütleri	**Veri toplama, ilişki kurma, işbirliği, özgünlük**

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.
Not: Karekodda verilen grup değerlendirme formu ve dereceli puanlama anahtarı etkinliğin hangi ölçütere göre değerlendirileceği ile ilgili bilgiler içermektedir. Etkinlik öncesinde mutlaka inceleyiniz.

Hazırlık Çalışması (10dk)

1.Dört beş kişilik gruplar oluşturunuz.

2. Her grup, Bedir Savaşı'nın farklı yönlerini ele alacak şekilde broşürün bölümlerini paylaşınız.

3. Bedir Savaşı hakkında detaylı bilgi toplayınız.

Bu bilgiler savaşın;

a. nedenleri,

b. tarafları,

c. seyri,

ç. sonuçları,

e. İslam tarihi açısından önemi gibi konuları içermelidir.

Ürün Hazırlama (10dk)

1. Broşür hazırlama

a. İlgi çekici bir başlık seçiniz.

b. Kaliteli ve konuyla alakalı görseller, haritalar ve ayetler kullanınız.

c. Anlaşılır ve özlü ifadeler kullanınız.

ç. Göz yormayan ve uyumlu renkler seçiniz.

d. Kolay okunabilen fontlar tercih ediniz.

e. Tasarımda boş alan bırakmaya özen gösteriniz.

f. Yazım ve dil bilgisi hatalarını kontrol ediniz.

Sunum

1. Broşürünüzü 2 dakikayı geçmeyecek şekilde arkadaşlarınızla paylaşınız.

Değerlendirme: Çalışmalarınızı yandaki karekodda verilen grup değerlendirme formu ve dereceli puanlama anahtarı ile değerlendiriniz.

3. Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. 1 ve 2. soruyu metne göre cevaplayınız.

.....

Ayşe Öğretmen tahtaya "Bedir Savaşı" yazdı ve "Bugün, İslam tarihinin dönüm noktalarından biri olan Bedir Savaşı hakkında konuşacağız." dedi. Öğrencilerden biri elini kaldırdı. "Öğretmenim, Bedir Savaşı neden bu kadar önemli?" diye sordu. Öğretmen gülümseyerek "Bu savaş, Müslümanların ilk büyük savaşı ve zaferidir. Sahip oldukları inancın gücünü göstermektedir. Savaşın nedeni, Müslümanların Mekke'deki müşriklerin saldırılarına karşı kendilerini korumak istemeleridir. Ayrıca, Mekke kervanını hedef alıp yağmalanan mallarını kurtarmak önemli bir sebepti." dedi öğretmen. Ali, "Peki bu savaşta kimler vardı?" diye sordu. Öğretmen, "Müslümanlar, Hz. Muhammed'in (sav) liderliğindeki üç yüz on dört kişiydi. Müşrikler ise Ebu Cehil komutasındaki bin kişilik bir orduyla savaşa katıldılar." diye yanıtladı. Öğrenciler savaşın sonucunu merak etti. Zeynep, "Müslümanlar bu kadar az sayıda olmalarına rağmen nasıl kazandı?" diye sordu. Öğretmen, "Müslümanlar iyi bir planlama, güçlü bir inanç ve Allah'ın yardımıyla zafere ulaştılar . Bedir, onların moral motivasyonunu artırdı ve İslam'ın yayılmasına zemin hazırladı." dedi. Ömer birden, "Öğretmenim, Bedir Savaşı gibi bir başka önemli zafer var mı?" diye sordu. Öğretmen, "Evet, Ömer. Çanakkale Zaferi de Türk tarihinin dönüm noktalarından biridir. 1915'te, Türk askerleri sayıca az olmalarına rağmen, düşman kuvvetlerine karşı büyük bir direniş gösterdiler. Tıpkı Bedir'de olduğu gibi, inanç ve cesaretle savaştılar." dedi. Ömer, "O zaman Çanakkale Zaferi de bir inanç ve dayanışma örneği mi?" diye sordu. Öğretmen, "Kesinlikle! Her iki savaş da azınlık durumdaki bir toplumun nasıl büyük bir irade ile zafer kazanabileceğini gösteriyor. Bedir Savaşı, İslam'ın ilk döneminde bir direniş sembolüydü. Çanakkale Zaferi ise Türk milletinin bağımsızlık ve onur mücadelesinin bir simgesidir." yanıtını verdi. Böylece öğrenciler Bedir Savaşı ve Çanakkale Zaferi'nin sadece savaş değil, aynı zamanda inanç, cesaret ve dayanışmanın simgesi olduğunu anladılar.

(Komisyon)

1. Yukarıdaki kısa hikâyeye başlık önerisinde bulunarak hikâyenin ana fikrini yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Hikâyeden hareketle aşağıdaki ifadelerden hangilerine ulaşılabilir? İşaretleyiniz.

☐ a. Bedir Savaşı, Müslümanların birlikteliklerini pekiştiren önemli bir dönüm noktasıdır.

☐ b. Bedir Savaşı'nda Müslümanların sayısı müşriklerden fazladır.

☐ c. Müslümanlar, Bedir Savaşı'nda maddi hazırlık ve Yüce Allah'ın yardımıyla zafer kazanmıştır.

☐ ç. Ebu Cehil, Bedir Savaşı'nda Müslümanların en büyük destekçisi olmuştur.

☐ d. Müslümanların Bedir Savaşı'ndaki zaferi, sonraki toplumlara da ilham kaynağı olmuştur.

☐ e. İnanç ve cesaret zorluklar karşısında büyük bir motivasyon kaynağı olabilir.

☐ f. Öğretmen, Bedir Savaşı'nın sebebinin sadece ekonomik güç olduğunu söylemiştir.

☐ g. Çanakkale Zaferi ile Bedir Savaşı arasındaki benzerlik yoktur.

☐ ğ. Bedir Savaşı ve Çanakkale Zaferi, Müslümanların inanç ve azimle savaştığını gösteren örneklerdir.

☐ h. Bedir Savaşı ve Çanakkale Zaferi, toplumların dayanışma içinde zafer kazanabileceğini göstermektedir.

B. 3-9. soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız.

3. Mekkeli müşriklerin Hz. Peygamber ve Müslümanlar üzerindeki baskılarının sebepleri nelerdir? Yazınız.

.....

.....

.....

4. Hz. Peygamber Medine'de toplumsal düzeni sağlamak amacıyla ne gibi düzenlemeler yapmıştır?

.....

.....

.....

5. Kureyş kervanının Şam'dan dönüşü sırasında meydana gelen olayları ve Hz. Peygamber'in neler yaptığını açıklayınız.

.....

.....

.....

6. Hz. Peygamber'in sefer için yaptığı hazırlıklar ve aldığı kararlar hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

.....

.....

.....

7. Bedir Gazvesi'nde İslam ordusunu oluşturan piyade ve yaya unsurlarının sayısınız yazınız.

.....

.....

.....

8. Bedir Gazvesi ile ilgili inen ayetlerin önemi nedir? Bu ayetler ne tür mesajlar içerir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

9. Hz. Peygamber'in Bedir Gazvesi sırasında yaptığı istişarelerin önemini yazınız.

.....

.....

.....

C. 10-17. aşağıda boş bırakılan yerlere doğru kelimenin önündeki harfleri yerleştiriniz.

10.	Hz. Peygamber'in Medine'de yaptırdığı ve İslam Devleti'nin siyasi, askerî, dinî merkezi hâline gelen mescittir.	(.....)
11.	Müslümanların gerçekleştirdiği ilk seriyyedir.	(.....)
12.	Müslümanların gerçekleştirdiği ilk gazvedir.	(.....)
13.	Medine'de münafıkların yaptırdığı mescittir.	(.....)
14.	Bedir Savaşı'nda müşriklerin kumandanıdır.	(.....)
15.	Bedir Savaşı'nda Peygamber Efendimiz'e askerlerin konuşlandırılması ile ilgili fikir veren sahabidir.	(.....)
16.	Bedir Savaşı'nda Hz. Peygamber'in beyaz sancağı taşıma görevini verdiği sahabidir.	(.....)
17.	Hz. Peygamber'in, Medine'de kendi yerine namaz kıldırması için görevlendirdiği sahabidir.	(.....)

a	Abdullah bin Cahş Seriyyesi
b	Abdullah bin Ümmü Mektum
c	Ebu Cehil
ç	Ebva (Veddan) Gazvesi
d	Hubab bin Münzir
e	Hz. Hamza Seriyyesi
f	Mescid-i Dırar
g	Mescid-i Nebevi
ğ	Musab bin Umeyr
h	Utbe bin Rebia

Ç. 18 -24. cümleleri verilen uygun ifadelerle tamamlayınız.

el-Ariş	*gazve*	*istişare*	*muahat*
mübareze	*seriyye*	*suffe*	*14*
70	*75*	*314*	*1000*

18. Hedef ve planını Hz. Peygamber'in belirleyip kendisinin katılmadığı ve sahabeden birini komutan tayin ettiği seferlere ..... denir.

19. Peygamberimizin bizzat katılıp yönettiği askerî harekâtlara ..... denir.

20. Hz. Peygamber için Bedir Savaşı'nda alana hâkim bir mevkide kurulan karargâha, ... denir.

21. Savaşların başlangıç aşamasında düşman birliklerinden askerlerin karşılıklı teke tek dövüşmelerine ..... denir.

22. Bedir Savaşı'nda müşriklerin ..... askeri var iken Müslümanların ..... askeri vardır.

23. Bedir Savaşı'nda müşriklerden ..... kişi öldürülmüş, Müslümanlardan ise ..... kişi şehit olmuştur.

24. Bedir Savaşı sonunda esir alınan müşriklerin durumu ile ilgili ..... sonucu kararlar alınmıştır.

D. 25-29. çoktan seçmeli soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

25. Aşağıdakilerden hangisi Bedir Savaşı'nın müşrikler açısından sebepleri arasında yer almaz?

A) Müslümanların Hicret'ini engelleme
B) Hz. Peygamber'in canına kastetme niyeti
C) Müslümanların Medine'de daha fazla güçlenmesini önleme
D) Müslümanların ticaret yollarına hâkimiyetini engelleme
E) Müslümanların stratejik müttefikler edinme çabasını engelleme

26. Müslümanlara savaş izni veren ayetlerin gönderilmesi, aşağıdaki hangi durumun bir sonucu olarak gerçekleşmiştir?

A) Müslümanların Medine'de devlet kurması
B) Müslümanların sürekli saldırıya uğraması ve savunmada kalması
C) Mekkeli müşriklerin İslam'ı kabul etmesi
D) Müslümanların Kâbe'yi ziyaret etme isteği
E) Medine'deki münafıkların zararlı faaliyetleri

27. Hz. Peygamber, Hz. Ömer'in esirlerden birine zarar vermesini engelleyerek hangi mesajı vermek istemiştir?

A) Düşmanlık duygularının güçlendiği
B) Affediciliğin İslam için önemli olduğu
C) Savaşın sadece güç gösterisi olduğu
D) Düşmanların tamamen yok edilmesi gerektiği
E) Savaş sonrasında barışın sağlanması gerektiği

28. Ordunun yerleşiminden sonra Hz. Peygamber askerlerine son bir emir verir:
"Hatlarınızı bırakıp ayrılmayınız; ben emir vermedikçe savaşa başlamayınız; oklarınızı hedef atış mesafesine girince atınız, düşman yaklaştığında elinizle taş atmaya başlayınız, daha da yaklaştığınızda mızrak ve kargılarınızı kullanınız. Kılıç en son, düşman ile göğüs göğüse gelindiğinde kullanılacaktır." Hz. Peygamber Müslümanlara sabır ve sebat tavsiye ettikten sonra da çadırına dönmüş ve müşrik ordusunu beklemeye başlamıştır.
(bk. Vakıdi, *Megazi*, 1/115; İbn Hişam, *Islam Tarihi*, 2/361)

Aşağıdaki seçeneklerden hangisi, bu talimatların stratejik önemini en iyi yansıtır?

A) Savaşın hemen başlatılması için düşmanın üzerine gidilmesi.
B) Düşmanla doğrudan çatışmaya girilmemesi
C) Askerlerin bireysel kararlar alarak hareket etmesi
D) Düşman ordusuna en yakın mesafeye kadar ilerlemesi
E) Farklı silahların kullanım sırasını belirleyerek disiplinli bir saldırı planlaması

29. Bedir Savaşı'ndaki stratejik kararların ve sonuçlarının Müslümanların sosyal ve siyasi yapısını nasıl etkilediği hangi seçenekte en doğru açıklanmaktadır?

A) Müslümanlar arasında birlik ve dayanışmayı pekiştirmiştir.
B) Sadece askerî bir güç gösterisi olmuştur.
C) Mekke'nin düşmesiyle birlikte Müslümanların zenginleşmesine sağlamıştır.
D) Medine'deki tüm kabilelerin birleşmesine sağlamıştır.
E) Müslümanlar düşmanlarına karşı daha sert bir tutum sergilemeye başlamıştır.

30. I. Medine'deki Müslümanlar, Yahudiler ve diğer kabileler arasında hukuki ve siyasi birlik sağlamak
II. Çevre kabilelerle ittifaklar kurarak İslam Devleti'nin otoritesini güçlendirmek
III. Müslümanlar arasında birlik ve beraberlik oluşturmak
IV. Müşriklerin Medine üzerindeki etkisini artırmak

Yukarıdakilerden hangileri Medine Vesikası'nın amaçlarındandır?

A) I ve II
B) II ve III
C) I, II ve III
D) I, II ve IV
E) I, II, III ve IV

31. Aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Bedir Savaşı'nda Müslümanların stratejik avantajı Bedir kuyularını kontrol etmeleri olmuştur.
B) Müslümanlar, Bedir Savaşı'ndan önce Müşriklere savaşmaktan vazgeçmeleri için elçi göndermiştir.
C) Bedir Savaşı'nda Hz. Peygamber, Müslüman ordusunun başında bizzat komutanlık yapmıştır.
D) Bazı esirler okuma-yazma öğretmeleri karşılığında serbest bırakılmıştır.
E) Bedir Savaşı'nda Müslümanlar, müşrik ordusunu sayıca ve askerî donanım bakımından aşmıştır.

32. I. İbadetlerin topluca yapılabilmesi için bir merkez oluşturmak
II. Müslümanlar arasında birlik ve beraberliği artırmak
III. Eğitim faaliyetlerini yürütmek için Suffe'yi inşa etmek
IV. Müslümanlara askeri eğitim vermek

Yukarıdakilerden hangileri Hz. Peygamber'in Mescid-i Nebevi'yi kurma gerekçelerindendir?

A) I ve II
B) II ve III
C) I, II ve III
D) II, III ve IV
E) I, II, III ve IV

33. Aşağıdaki ifadelerden hangisi Bedir Savaşı'nın müşrikler açısından sonuçlarından biri değildir?

A) Savaşta önemli liderlerini kaybettiler.
B) Müslümanların gücünü kabul etmek zorunda kaldılar.
C) Geride bıraktıkları ganimetler nedeniyle ekonomik sıkıntı yaşadılar.
D) Suriye ticaret yolu üzerindeki hâkimiyetleri sarsıldı.
E) Savaş sonrası Müslümanlarla barış anlaşması imzaladılar.

Ünite ile ilgili daha fazla soruya ulaşmak için karekodu okutunuz

3. ÜNİTE SONNOTLAR

1 bk. Apak, “Hz. Peygamber’in (sas) Hicret Sonrası Medine’de Örnek Toplum Oluşturma Adımları Üzerine”, 7.

2 bk. Apak, “Hz. Peygamber’in (sas) Hicret Sonrası Medine’de Örnek Toplum Oluşturma Adımları Üzerine”, 8.

3 Önkal, “Hicret”, 17/461.

4 bk. Serinsu, "muhacir", 243.

5 bk. Serinsu, "ensar", 76.

6 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/182.

7 bk. Buhari, “Menakıbu’l-Ensar”, 7,8,9; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/181-182

8 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/179.

9 bk. Belazuri, *Ensab,* 1/281; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/185.

10 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/171-176; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/186-189.

11 bk. Hamidullah, *Hz. Peygamber'in Savaşları*, 27.

12 bk. Buhari, "Cihad", 181; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/182; Okiç, “İslamiyette İlk Nüfus Sayımı”, 11-20.

13 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, 1/212.

14 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/217-218.

15 bk. Ebu Davud, “Haraç, İmare ve Fey”, 23.

16 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/218, 221, 229, 230.

17 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/218.

18 bk. Belazuri, *Ensab,* 1/274.

19 bk. Bakara suresi 205. ayet.

20 bk. Tevbe suresi 107. ayet; Belazuri, *Ensab,* 1/282, 283.

21. bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/185; Algül, “Mescid-i Dırar”, 29/272.

22. bk. Alper, “Münafık”, 31/564-565.

23 bk. Bakara suresi, 246, 248 ve 252. ayetler; Ağırman, “Mekke Müşrikleriyle İlişkiler”, 1/335-336.

24 Hac suresi, 39-40. ayetler; bk. Tirmizi, “Tefsir, Hac”, 3170; Nesai, “Cihad”, 1.

25 bk. İbn Sa’d, *Tabakat,* 2/5; Ağırman, “Mekke Müşrikleriyle İlişkiler”, 1/336.

26 bk. Özdemir, “Seriyye”, 36/565.

27 bk. Algül, “Gazve”, 13/488.

28 bk. Vakıdi, *el-Megazi*, 1/55-56; Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, 1/219.

29 bk. Vakıdi, Megazi, 1/55-65; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/319-334; İbn Sa’d, *Tabakat,* 2/6-10; Taberi, *Tarih,* 2/407-415; Hamidullah, İslâm Peygamberi, 1/223.

30 bk. Buhari, “Megazi”, 89; Müslim, “Hacc”, 218, “Cihad”, 147; Tirmizi, “Cihad”, 6; bk. İbn Sad, *Tabakat,* 2/5; Vakıdi, *el-Megazi,* 1/54.

31 Bakara suresi, 190. ayet.

32 bk. Ağırman, “Mekke Müşrikleriyle İlişkiler”, 1/341.

33 Malik bin Enes, Muvatta, (“Cihad”, 3), 3/13-15.

34 bk. Ağırman, “Mekke Müşrikleriyle İlişkiler”, 1/342.

35 bk. Ağırman, “Mekke Müşrikleriyle İlişkiler”, 1/343; Hamidullah, *Hz. Peygamber’in Savaşları,* 32; Fayda, “Bedir Gazvesi”, 5/325.

36 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/66; Fayda, "Bedir Gazvesi", 5/326.

37 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/59; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/330, 331; İbn Sa'd, *Tabakat,* 2/8; Belazuri, *Ensab,* 1/287; Taberi, *Tarih,* 2/407; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/221.

38 bk. Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/345.

39 bk. Hizmetli, *İslam Tarihi,* 154.

40 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/73; Hamidullah, *Hz. Peygamber'in Savaşları,* 34.

41 bk. Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/345.

42 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/333-334; Taberi, *Tarih,* 2/412,

43 bk. Bakara suresi, 217. ayet; Vakıdi, *el-Megazi,* 1/65; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/335; Taberi, *Tarih*, 2/414.

44 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi*, 2/341, 342.

45 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/59; İbn Sa'd, *Tabakat,* 2/9.

46 bk. Vakıdi, *el-Megazi,*1/66; Fayda, "Bedir Gazvesi", 5/326.

47 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/67; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/338.

48 bk. Buhari, "Vesaya", 16, "Cihad", 103, "Menakıbu'l-Ensar", 43; Müslim, "Tevbe", 53, Tirmizi, "Tefsir Berae", 3101; Ebu Davud, "Cihad, 173; Nesai, "Nüzur", 37; Vakıdi, *el-Megazi,* 1/67; Belazuri, *Ensab,* 1/288.

49 bk. Buhari, "Megazi", 4; İbn Sa'd, *Tabakat,* 2/11; Belazuri, *Ensab,* 1/290; Vakıdi, *el-Megazi,* 1/70.

50 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi*, 2/345; İbn Sa'd, *Tabakat,* 2/24; Belazuri, *Ensab,* 1/289.

51 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/70.

52 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/348.

53 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/87; Fayda, "Bedir Gazvesi", 5/326.

54 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/93; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/346; Taberi, *Tarih,* 2/422-423; Hamidullah, *Hz. Peygamber'in Savaşları,* 35.

55 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/74, 75; Belazuri, *Ensab*, 1/290; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/338, 339; Taberi, *Tarih,* 2/427.

56 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/88; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/353; Taberi, *Tarih,* 2/422.

57 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/86, 87; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/341.

58 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/86-91; Belazuri, *Ensab,* 1/290; Taberi, *Tarih,* 2/423.

59 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/342; Belazuri, *Ensab,* 1/292.

60 bk. Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/353.

61 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/354; Taberi, *Tarih,* 2/439.

62 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/357; Taberi, *Tarih,* 2/438.

63 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/354.

64 bk. Taberi, *Tarih,* 2/436.

65 Enfal suresi 42. ayet.

66 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/346-350; Taberi, *Tarih,* 2/436.

67 bk. Taberi, *Tarih,* 2/436.

68 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/101-102; Belazuri, *Ensab,* 1/293; Taberi, *Tarih,* 2/440.

69 bk. Vakıdi, *el-Megazi*, 1/104; Hamidullah, *Hz. Peygamber'in Savaşları,* 38.

70 bk. Vakıdi, *el-Megazi*, 1/103; İbn Sa'd, *Tabakat,* 2/14; Belazuri, *Ensab,* 1/293; Taberi, *Tarih,* 2/440.

71 bk. Vakıdi, *el-Megazi*, 1/20; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/371; İbn Sa'd, *Tabakat,* 2/13; Belazuri, *Ensab,* 1/293; Hamidulah, *Hz. Peygamber'in Savaşları,* 41.

72 bk. Hamidullah, *Hz. Peygamber'in Savaşları,* 42; Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/372.

73 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/106; İbn Sa'd, *Tabakat,* 2/13, 14; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/345; Hamidullah, *Hz. Peygamberin Savaşları*, 42; Buhari, "Megazi", 4.

74 bk. Buhari, "Megazi", 4; Taberi, *Tarih,* 2/447.

75 bk. İbn Sa'd, *Tabakat,* 2/14; Taberi, *Tarih,* 2/425; Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/364, 365; Mağlus, *Siyer Atlası,* 219.

76 bk. Enfal suresi 44. ayet.

77 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/102; Fayda, "Bedir Gazvesi", 5/326.

78 bk. Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/366.

79 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/109; Belazuri, *Ensab,* 1/292.

80 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/109; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/357; Taberi, *Tarih,* 2/444; Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/367.

81 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/110, 111; Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/366.

82 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/116; Fayda, "Bedir Gazvesi", 5/326.

83 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/116-117; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/360; İbn Sa'd, *Tabakat,* 2/15.

84 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/362; İbn Sa'd, *Tabakat*, 2/15; Taberi, *Tarih,* 2/448.

85 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/130.

86 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/131.

87 Enfal suresi 17. ayet.

88 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/131.

89 Enfal suresi 9. ayet.

90 bk. Al-i İmran 3/123, 124; Vakıdi, *el-Megazi,* 1/105, 119; İbn Sa'd, Tabakat, 2/15.

91 bk. Buhari "Megazi" 17; Müslim, "İmaret" 145.

92 bk. İbn Sa'd, *Tabakat,* 2/22; Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/372.

93 bk. Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/373.

94 Kamer suresi 45. ayet.

95 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/364-365.

96 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/148; İbn Hişam, *İslam Tarihi*, 2/364; Taberi, *Tarih,* 2/450.

97 bk. İbn Sa'd, *Tabakat,* 2/20; Taberi, *Tarih,* 2/474.

98 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/151.

99 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/200; İbn Sa'd, Tabakat, 2/16; Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/376.

100 bk. Hamidullah, *Hz. Peygamber'in Savaşları,* 45; *İslâm Peygamberi,* 1/226.

101 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/151; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/381; Taberi, *Tarih,* 2/458.

102 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/152, 153.

103 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/150, 151; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/380, 381; İbn Sa'd, *Tabakat*, 2/17.

104 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/153; Belazuri, *Ensab,* 1/294; İbn Sa'd, *Tabakat*, 2/17; Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/378.

105 bk.Taberi, *Tarih,* 2/474; İbn Sa'd, *Tabakat*, 2/20.

106 bk. İbn Sa'd, *Tabakat,* 2/17; Belazuri, *Ensab,* 1/301, 302; Taberi, *Tarih,* 2/465, 466, 467.

107 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/157; Belazuri, *Ensab,* 1/303, 304; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/404 vd.; Taberi, *Tarih,* 2/465, 472.

108 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/225, 228.

109 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/230.

110 bk. Hamidullah,*İslâm Peygamberi*, 1/227; Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/386.

111 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/173-175; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/386, 387; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/228.

112 bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/387; Taberi, *Tarih,* 2/462; Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/384, 385.

113 bk. Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/229; Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/385-389.

114 bk. Ağırman, "Mekke Müşrikleriyle İlişkiler", 1/383.

115 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/169-170; İbn Hişam, *İslam Tarihi,* 2/385.

116 bk. Vakıdi, *el-Megazi*, 1/170; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/227.

117 bk. Vakıdi, *el-Megazi,* 1/157; Belazuri, *Ensab,* 1/303, 304; Taberi, *Tarih,* 2/465.

118 bk. İbn Sa'd, *Tabakat,* 2/20; Taberi, *Tarih,* 2/474, 475.

119 bk. İbn Sa'd, *Tabakat,* 2/17; Belazuri, *Ensab,* 1/303; Taberi, *Tarih,* 2/465.

120 bk. Taberi, *Tarih,* 2/365; Hamidullah, *Hz. Peygamber'in Savaşları,* 44.

121 bk. İbn Sa'd, *Tabakat,* 2/20.

122 bk. Ebu Davud, "Cihad", 131; Vakıdi, *el-Megazi,* 1/181, 182; Taberi, *Tarih,* 2/466-472.

4. ÜNİTE

İLAHİ MESAJ

4.1. İLK VAHİY
4.2. HZ. PEYGAMBER'İN İLK VAHYE TEPKİSİ

▶ **Genelleme**

Allah'ın (cc) insanlığa son mesajı,
Hz. Peygamber'e inzal olan ilk vahiyle başlamıştır.

▶ **Bu ünitede sizlerden**

- Hz. Peygamber'in ilk vahyi alma sürecini çözümleyebilmeniz

beklenmektedir.

Ünite Pdf Karekodu

Ünite özet sunusu karekodu

Üniteye Başlarken

"Biz onu (Kur'an'ı) Kadir gecesinde indirdik. Bilir misin nedir Kadir gecesi? Kadir gecesi bin aydan hayırlıdır. O gece melekler ve ruh, rablerinin izniyle her bir iş için iner dururlar. O gece tan yeri ağarıncaya kadar esenlik doludur."

(Kadir suresi 1-5. ayetler)

Kadir Gecesi'nin Müslümanların hayatındaki değeri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

4.1. İLK VAHİY

Konuya Başlarken

1. Aşağıdaki tablonun içindeki ifadeler doğrultusunda doldurunuz.

Hz. Peygamber'in ilk vahiy tecrübesiyle ilgili bildiklerim	Hz. Peygamber'in ilk vahiy tecrübesiyle ilgili öğrenmek istediklerim
•	• .....
•	• .....
•	• .....
•	• .....

2. Peygamberlere vahyin geliş yolları ile ilgili neler söyleyebilirsiniz?

4.1.1. Vahiy Öncesi Mekke

Vahiy; ilahi bir emir, hüküm veya bilginin peygamberlere iletilmesidir.[1] Bu ilahi bilgiler tarih boyunca birçok peygamber aracılığıyla insanlığa ulaşmıştır. Hz. Muhammed (sav), bu peygamberlerin sonuncusudur. Otuz beş yaşını geçtiği, henüz vahyin gelmediği dönemde tefekkür ve ibadet etmek için Hira Mağarası'nda inzivaya çekilmeye başlamıştır.[2] Hz. Peygamber'in burada çok vakit geçirmesinin altında toplumun sosyal yapısı, siyasi ortamı, yanlış dinî inançları gibi çeşitli nedenler yatmaktadır.

Hz. Adem ile başlayan tevhit inancı,[3] Hicaz Bölgesi'nde Hz. İbrahim ve oğlu Hz. İsmail ile birlikte yeniden canlanmıştır.[4] Ancak daha sonra bu bölge çok tanrılı inançların etkisinde kalmıştır. Bu inançlar zamanla toplumun dinî uygulamalarından gündelik yaşamına kadar her alanda kendini göstermiştir.[5] Putperestlik gibi batıl inançlar, insan fıtratına uygun düşmediği için insanın zihinsel ve duygusal yetilerini zayıflatır ya da tamamen köreltir. Kur'an-ı Kerim bu durumu "**Arzularını tanrı yerine koyan, Allah'ın -bilgisine rağmen (sapmayı tercih ettiği için)- kendini saptırdığı, kulağını ve kalbini mühürlediği, gözüne de perde çektiği kimseyi bir tasavvur et! Allah'tan sonra onu kim yola getirecek? Düşünmüyor musunuz?**"[6] ifadesiyle açıklar.

İslam'dan önce Arap Yarımadası'ndaki siyasi yapı, kabilelerin hâkimiyeti ile şekillenmiştir. Bağımsız bir yönetim ve sosyal düzenleri olan bu kabileler, genellikle kendi çıkarlarını ön planda tutarak hareket etmiştir.[7] Söz konusu durum toplumda adaletsizliğin, ahlaki yozlaşmanın ve huzursuzluğun yaygınlaşmasına sebep olmuştur.

SIRA SİZDE

Aşağıdaki soruyu metne göre cevaplayınız.

Kinane'nin reisi, savaşın yasak olduğu aylarda (haram aylar) kendisine saygısızlık yaptığı hissine kapılarak Hevazin liderini pusuya düşürüp öldürtmüştür. Mekkeliler, hak gözetmeksizin, sadece Kinane Kabilesi ile olan müttefik oldukları için savaşa katılmıştır.

(bk. İbn Hişam, *İslam Tarihi*, 1/246-249)

İlk vahyin geldiği ortamı nasıl tasvir edersiniz? Açıklayınız.

Mekke'nin temel geçim kaynağı ticarettir.[8] Ticari faaliyetler, çoğunlukla Yemen ve Suriye arasında gidip gelen kervanlar aracılığıyla sürdürülmüştür.[9] Bu seferler, ticari panayırlardan oluşan bir ağın da yaygınlaşmasını beraberinde getirmiştir. Mekke çevresinde düzenlenen panayırların en meşhurları ise Ukaz, Zülmecaz ve Mecenne'dir.[10] Mekke'deki ticari hareketlilik rekabetin artmasına yol açmıştır. Bu rekabet ortamı; rüşvetçilik, hırsızlık, yolsuzluk gibi pek çok kötü davranışın toplumda kök salmasına neden olmuştur.[11] Ayrıca kabileler arasında adaletsizliğin yaygınlaşmasına, düşmanlığın artmasına ve nihayetinde savaşların yaşanmasına zemin hazırlamıştır.[12]

Mekke'de hüküm süren haksızlık ve zulümlere karşı bir tepki olarak Hilfülfudul cemiyeti hayata geçirilmiştir.[13] Peygamberimiz (sav), toplumda gördüğü adaletsizlikler karşısında vicdani bir huzursuzluk duyduğu için bu cemiyete dâhil olmuştur.[14] Ancak Hilfülfudul cemiyetinin toplumun tüm problemlerini çözmesi mümkün olmamıştır.

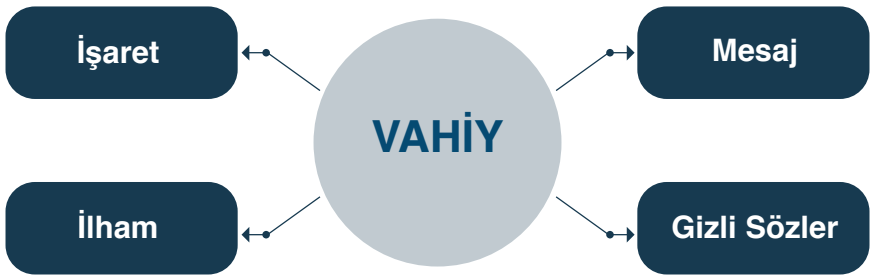
4.1.2. İlk Vahyin Geldiği Yer

Cahiliye Dönemi'nde bazı Mekkeliler yılın belli dönemlerinde inzivaya çekilerek inançlarına göre ibadet ederlerdi. Bu durum İslam öncesi Mekke'de gelenek hâline gelmişti. **Tehannüs** veya Hz. İbrahim'in inancına atıfla tehannüf olarak bilinen bu geleneği Peygamberimiz (sav) de uygulamıştır.[15] Hz. Muhammed (sav) her yıl Hira Mağarası'nda inzivaya çekilerek tefekkür halinde tehannüs etmiştir.[16] Hira, Mekke'nin kuzeydoğusunda, Kâbe'ye yaklaşık beş kilometre uzaklıkta bulunan bir mağaradır.[17]

tehannüs
Kişinin belli bir süre kendisini toplumdan soyutlayarak tefekkür halinde manevi bir arayış içine girdikleri inzivaya dayalı bir tür ibadet halidir.

Hz. Peygamber Hira'da kâinatın işleyişini, insanın kâinattaki yerini, erdemli bir yaşamın nasıl sürdürülebileceğini ve toplumsal sorunların nasıl çözülebileceğini düşünmüştür.[18] Bu düşünceler Hz. Muhammed'i (sav) daha derin ve karmaşık sorularla yüz yüze getirmiştir. Yaşadığı sıkıntı onu daha uzun süre yalnızlığa ve tefekküre yönelterek kainatın yaratıcısına yaklaştırmıştır.[19]

Peygamber Efendimiz bu dönemde birebir gerçekleşen ya da yaşamında bazı durumlara işaret eden rüyalar görmeye başlamıştır. Sadık rüya olarak adlandırılan bu deneyim,[20] peygamberliğin bir alameti olarak kabul edilmektedir. Ayrıca bu dönemde nereden geldiği belli olmayan ve onu şaşırtan sesler duymaya başlamıştır. Ulaştığı manevi olgunluk sonucu bu olaylar zamanla anlam kazanmıştır. Vahiy öncesi yaşadığı bu olağanüstü olaylar Hz. Peygamber'i nübüvvete hazırlayan süreçtir. [21]

(bk. İbn Manzur, "vhy", 4787)

Bilgi Görseli 4.1
Vahiy kelimesinin sözlük anlamları

Vahiy, Allah'ın (cc) bir emir, hüküm ya da bilgiyi; doğrudan, perde arkasından veya bir elçi/melek aracılığıyla peygamberlere bildirmesidir.[22] Yüce Allah'ın yeryüzünde insan dışındaki varlıklara genel hareket prensiplerini iletmesine de vahiy adı verilir[23] (*Görsel 4.1).* Yüce Allah Fussilet suresi 12. ayette **"Böylece onları, iki günde yedi gök olarak yarattı ve her göğe görevini vahyetti**." buyurmuştur. Ancak ilahi mesajı anlama, yorumlama ve özgür iradesiyle hareket etme kabiliyetinden dolayı insanın vahye muhatap olması diğer varlıklardan farklıdır.

Görsel 4.1: *"Rabbin bal arısına şöyle ilham etti: 'Dağlardan, ağaçlardan ve insanların yaptıkları çardaklardan (kovanlardan) kendine evler edin." (Nahl suresi 68. ayet)*

İnsanoğlu, ahlak ve mesuliyet bilincine sahip olarak mükemmel biçimde yaratılmıştır. Bu durum, Kur'an-ı Kerim'de **"Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık."**[24] şeklinde ifade edilir. Ancak insan Allah'ın (cc) kendisine bahşettiği nimetlerin farkındalığını yitirdiğinde dinî ve dünyevi sorumluluklarını ihmal edebilir. Bu ihmal bireysel hatta toplumsal çöküşe neden olabilir. Allah (cc) insanların doğru yolda kalması ve ahlaki değerlere sahip çıkması için her ümmete peygamberler yollamıştır. Bu husus Kur'an'ı Kerim'de **"Andolsun ki biz her ümmete, "Allah'a kulluk edin, sahte tanrılardan uzak durun" diyen bir elçi gönderdik…"**[25] şeklinde açıklanır. Böylece Yüce Allah, insanları vahiy ile sürekli doğru yola yönlendirmektedir.

Peygamberler, ilahi mesajı insanlığa ulaştırarak toplumların doğru yolu bulmalarına öncülük etmiştir. Bu konu Kur'an-ı Kerim'de, **"Ey Âdemoğulları! İçinizden size benim âyetlerimi anlatan peygamberler gelir de, her kim Allah'a karşı gelmekten sakınır ve hâlini düzeltirse, artık onlara korku yoktur ve onlar üzülecek de değillerdir."**[26] ayetiyle belirtilir. Allah (cc) insanlığa gönderdiği elçilerin sonuncusu olarak Hz. Muhammed'i (sav) seçmiştir.

4.2. HZ. PEYGAMBER'İN İLK VAHYE TEPKİSİ

Hz. Muhammed (sav), toplumun inanç değerleri ve ahlaki tutumundan rahatsızlık duymuş ve bu nedenle yaşadığı çevreden uzaklaşmayı tercih etmiştir. Hira Mağarası'nda sık sık inzivaya çekilerek ibadet ve tefekkürle meşgul olmuştur. Kırk yaşına ulaştığı 610 yılı Ramazan ayının 27. gecesinde, tefekkür ettiği bir esnada daha önce yaşamadığı bir durumla karşılaşmıştır. Allah'ın (cc) emriyle inen Cebrail (as) ona "Oku!" diye hitap edince Hz. Muhammed (sav) "Ben okuma bilmem." yanıtını vermiştir. Cebrail'in (as) hitabını tekrarlaması üzerine o, "Ne okuyayım?" diye sorar. Bunun üzerine Cebrail (as) Âlak suresinin ilk beş ayetini okumaya başlar.[27]

SIRA SİZDE

İlk inen ayetlerin anlamını okuyarak soruyu cevaplayınız.

Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı bir aşılanmış yumurtadan yarattı. Oku! İnsana bilmediklerini belleten, kalemle (yazmayı) öğreten Rabbin, en büyük kerem sahibidir.

(Alak suresi 1-5 ayetler)

Alak Suresi'ni incelediğinizde hangi temel kavramların öne çıktığını düşünüyorsunuz? Bu kavramları günlük yaşamınızla ilişkilendirerek yorumlayınız.

Hz. Peygamber, ilk vahiy deneyiminin ardından heyecan ve korku içinde evine dönüp yatağına uzanmış ve Hz. Hatice'den üstünü örtmesini istemiştir. Bu şekilde bir süre sakinleşmeye çalışmış, ardından Hira'da yaşadıklarını telaşla eşine anlatmıştır. Allah Resulü yaşadığı bu olağanüstü olayların mahiyetini henüz tam olarak kavramakta güçlük çekmiştir. Hz. Hatice ise bu durumu açıklamak ve eşini teselli etmek amacıyla şunları söylemiştir: "Allah seni hiçbir zaman utandırmayacak ve üzmeyecektir. Çünkü sen akrabalarını korur, dürüst davranır, muhtaçların yardımına koşar; yoksullara destek olursun, misafirleri en iyi şekilde ağırlarsın ve mağdurların haklarını savunursun."[28]

Hz. Hatice'nin bu zorlu anda eşine söyledikleri son derece anlamlıdır. Bu sözler; sadece eşine olan derin sevgi ve güvenini değil, aynı zamanda Hz. Muhammed'in (sav) peygamberlik öncesindeki üstün ahlakını da gösterir. Bu yaşadıklarının ne olduğunu daha iyi anlaması için Hz. Hatice, Peygamberimizi Varaka bin Nevfel'e götürmüştür. Varaka; Hz. Hatice'nin amcasının oğlu olmasının yanı sıra İbranice ve Arapça diline hâkim, semavi kitapları okumuş bir bilgindir.[29] Peygamber Efendimiz başından geçenleri dinlemiş ve şunları söylemiştir: "Şehâdet ederim ki sen, Îsâ bin Meryem'in müjdelediği peygambersin. Sen, kitapta (vasfını) bulduğumuz kişisin. Gönderilmiş bir nebisin, şüphesiz ki savaşmakla emrolunacaksın. Şayet ömrüm yeterse senin yanında savaşacağım."[30] Hz. Peygamber eşinin desteği ve Varaka'nın açıklamaları sayesinde yaşadığı olağanüstü durumu anlamlandırmıştır. Böylece hakikat, Hz. Muhammed'in (sav) peygamberliğiyle Mekke'de zuhur ederek insanlığa yol göstermeye başlamıştır.

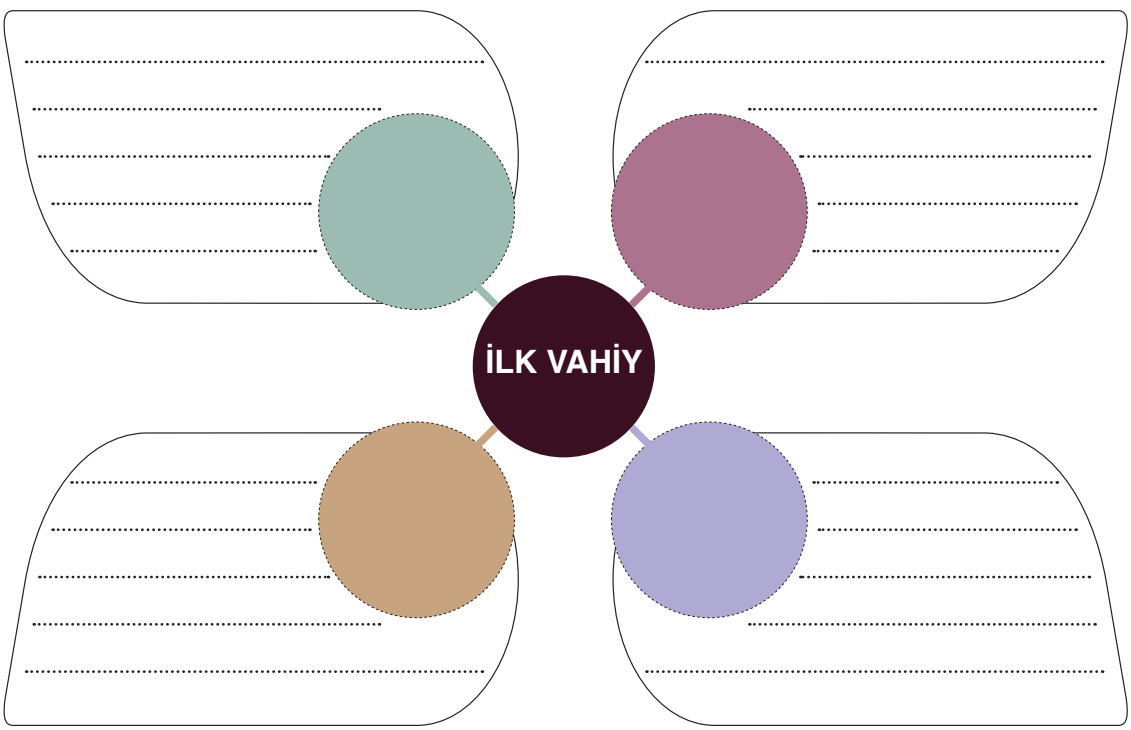
İlk vahiy süreciyle ilgili video

SIRA SİZDE

Aşağıdaki yönergeler doğrultusunda şemayı tamamlayınız.

1. Renkli dairelere ilk vahiyle ilgili dört anahtar kavram yazınız.

2. Kavramların etrafındaki boş alanlara ilk vahiy süreciyle ilişkisini açıklayan kısa notlar yazınız.

Etkinlik-1

30 dk.

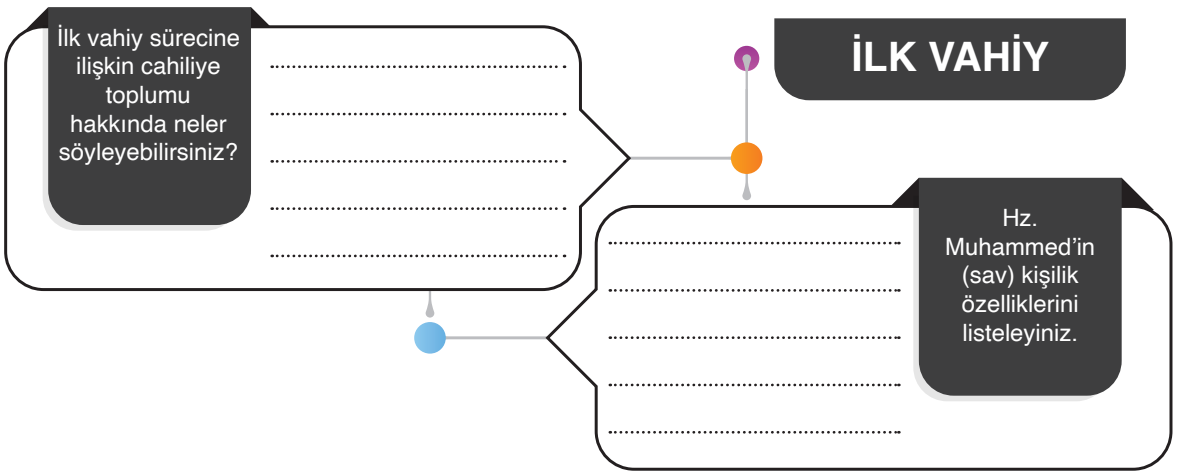
Adı	**İlk Vahiy**
Amaç	**Hz. Muhammed'in (sav) ilk vahyi alma sürecini çözümleyebilme**

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.

Not: Karekodda verilen öz değerlendirme formu etkinliğin hangi ölçütlere göre değerlendirileceği ile ilgili bilgiler içermektedir. Etkinlik öncesinde mutlaka inceleyiniz.

1. Sınıfı dört gruba ayırınız.

2. Aşağıdaki tabloyu tamamlayınız.

3. Peygamber Efendimiz'in ilk vahiy deneyiminde onun kişisel özellikleri ve içinde yaşadığı cahiliye toplumunun özellikleri nasıl bir rol oynamıştır?

4. Toplumdaki rollerinizde iyi ve güvenilir bir insan olmak için hangi özelliklere sahip olunması gerektiğini arkadaşlarınızla konuşunuz.

5. Çıkarımlarınızla ilgili bir grup şiiri yazınız.

Şiir Yazımı (10 dk)

1. Serbest ölçüde en az dört dize yazınız.

2. Farklı şiir teknikleri (akrostiş, tekrar, metafor vb. edebi sanatlar) kullanabilirsiniz.

Şiirin Sunumu (10 dk)

1. Şiirinizi grubunuzdan seçtiğiniz bir sözcü aracılığıyla sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. Şiirinizdeki tema ve imgelerin Hz. Muhammed'in (sav) ahlaki özellikleriyle ilişkisini açıklayınız.

3. Bu paylaşımdan sonra şiirinizi sınıf panosuna asınız.

Değerlendirme: Çalışmanızı yandaki karekodda verilen öz değerlendirme formuyla değerlendiriniz.

Performans Görevi

40 dk.

Görev	**Deneme Yazma**
Amaç	**Hz. Peygamber'in ilk vahyi alma sürecine ilişkin unsurları araştırabilme**
Ürün	**Deneme**
Değerlendirme Ölçütleri	**Veri toplama, ilişki kurma, anlatım, doğruluk**

Yönerge: Etkinliği aşağıdaki uygulama adımları doğrultusunda gerçekleştiriniz.

Not: Karekodda verilen bütüncül dereceli puanlama anahtarı etkinliğin hangi ölçütlere göre değerlendirileceği ile ilgili bilgiler içermektedir. Etkinlik öncesinde mutlaka inceleyiniz.

Hazırlık Aşaması (15dk)

1. İlk vahiy olayının detaylarını araştırınız.
2. Hz. Peygamber'in hissetmiş olduğu duyguları belirleyiniz.
3. Hz. Peygamber'in ilk vahiy tecrübesinde hissetmiş olabileceği duyguları ele alan bir deneme yazınız.

Deneme Yazımı (20dk)

Denemenizin bölümlerinde dikkat etmeniz gerekenler:

Giriş: Vahiy kavramını tanımlayınız ve Hz. Peygamber'in ilk vahiy aldığı ana dair kısa bir giriş yapınız.

Gelişme: Hz. Peygamber'in hissetmiş olabileceği her duyguyu farklı paragraflarda (en az üç paragrafta) ve ayrıntılı olarak ele alınız.

Sonuç: İlk vahiy deneyiminin Hz. Peygamber'in hayatındaki önemini özetleyiniz. Konuyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi, çarpıcı bir cümle ile ifade ediniz.

Deneme yazarken dikkat etmeniz gerekenler:

1. En az iki yüz kelime kullanınız.
2. Akıcı ve anlaşılır bir dil kullanmaya özen gösteriniz.
3. Dil bilgisi kurallarına uyunuz.

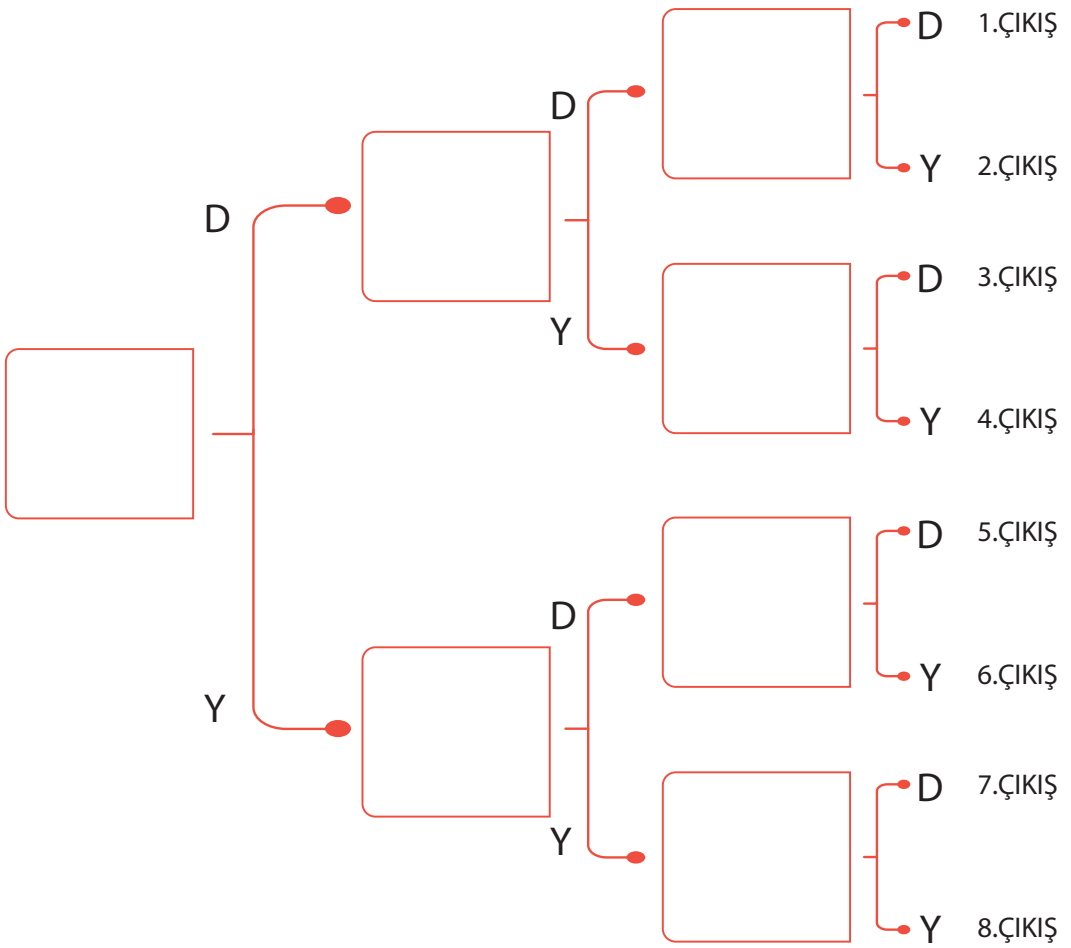
Değerlendirme: Çalışmalarınızı yandaki karekodda verilen bütüncül dereceli puanlama anahtarı ile değerlendiriniz.

4. Ünite Ölçme ve Değerlendirme Soruları

A. 1-3. soruyu aşağıdaki yönergeye göre cevaplayınız.

Yönerge

Aşağıda yönlendirici okları takip ederek çıkışa ulaşabileceğiniz boş bir tanılayıcı dallanmış ağaç şeması ve bu şemaya yerleştirebileceğiniz Doğru/Yanlış tipinde karışık ifadelere yer verilmiştir. Bu ifadeleri, sorularda sizden beklenen çıkışlara ulaşabileceğiniz şekilde başlarındaki numaraları kullanarak cevaplayınız.

Doğru/Yanlış Karışık İfadeler:

1. Hz. Peygamber'in Hira Mağarası'nda aldığı ilk vahiy Bakara Suresi'nin ilk beş ayetidir.
2. İlk vahiy; 610 yılında, Ramazan ayının 27. gecesinde indirilmiştir.
3. Hz. Peygamber ilk vahiy tecrübesini eşi Hz. Hatice ile paylaşmıştır.
4. Hz. Peygamber'in vahiy tecrübesini dinleyen eşi ona inanmakta tereddüt etmiştir.
5. Hz. Hatice, Allah Resulü'nü bilgeliğiyle tanınan amcasının oğlu Varaka bin Nevfel'in yanına götürmüştür.
6. Hz. Hatice, Hz. Peygamber'e Varaka'nın olumlu sözlerinden sonra iman etmiştir.
7. Hz. Peygamber, ilk vahiy tecrübesinden sonra tebliğe yakın çevresinden başlamıştır.

1. Yukarıdaki tanılayıcı dallanmış ağaçta birinci çıkıştan çıkmak isteyen bir kişi sırası ile hangi ifadeleri kullanmalıdır?

İfadenin Madde Numarası	İfade İçeriği	İfade Doğru mu Yanlış mı?

2. Yukarıdaki tanılayıcı dallanmış ağaçta sekizinci çıkıştan çıkmak isteyen kişi sırası ile hangi ifadeleri kullanmalıdır?

İfadenin Madde Numarası	İfade İçeriği	İfade Doğru mu Yanlış mı?

3. Yukarıdaki tanılayıcı dallanmış ağaçta altıncı çıkıştan çıkmak isteyen kişi sırası ile hangi numaralı ifadeleri kullanmalıdır?

A) 1-2-3
B) 1-3-5
C) 2-3-4
D) 2-3-7
E) 4-5-6

B. 4-8. soruların cevaplarını boş bırakılan alanlara yazınız.

4. Hz. Peygamber'in Hilfülfudul'a genç yaşta katılması, onun hangi özelliklerini ortaya koyar? Yazınız.

.....

.....

.....

5. Hira Dağı'nda inzivaya çekilme geleneği nasıl ortaya çıkmıştır? Açıklayınız.

.....

.....

.....

6. Hz. Peygamber'in Hira'da kâinatın yaratıcısına yönelme ihtiyacı hissetmesinin sebebi nedir? Belirtiniz.

.....

.....

.....

7. Hz. Muhammed (sav), peygamberliğinden önce hangi olağanüstü durumlarla karşılaşmıştır? Açıklayınız.

.....

.....

.....

8. Kur'an-ı Kerim'de vahiy kavramının geçtiği ayetlerden iki tanesini bularak hangi anlamda kullanıldığını yazınız.

.....

.....

.....

C. 9-14. aşağıda boş bırakılan yerlere doğru kelimenin önündeki harfleri yerleştiriniz.

9.	İslam öncesi Arap toplumunda tevhit inancını benimseyenlere verilen isim	
10.	Sözlükte; işaret, gizli sözler, mesaj, ilham anlamlarına gelen kavram	
11.	Kabe'ye yaklaşık beş kilometre uzaklıkta yer alan Hz. Peygamber'in inzivaya çekildiği yer	
12.	Hz. Peygamber'e vahiy getiren meleğin ismi	
13.	Hz. Muhammed'in (sav) de katıldığı zayıf olan halkın haklarının aranabilmesi için kurulmuş olan bir cemiyet	
14.	Arap toplumunda ramazan ayı boyunca inzivaya çekilme geleneğini başlatan kişi	

a	Abdülmuttalib
b	Cebrail (as)
c	Hilfülfudul
ç	hanif
d	Hira
e	İsrafil (as)
f	Hz. Muhammed (sav)
g	tebliğ
ğ	vahiy

Ç. 15-19. soruları, cümleleri verilen uygun ifadelerle tamamlayınız.

adalet ve eşitlik	***Hz. Hatice***	***okuma ve öğrenme***	***toplumsal***	***Varaka bin Nevfel***
40	***48***	***80***	***610***	***622***

15. Vahyin ilk inen ayetleri, ... vurgusu yaparak başlar.

16. Vahiy sürecinin başlangıcı, miladi takvimine göre ..... yılı olarak kabul edilir.

17 İlk vahiy geldiğinde Hz. Muhammed (sav), ... yaşındadır.

18. Hz. Hatice, Peygamber Efendimizin yaşadığı olağanüstü olayın mahiyetini öğrenmek için onu ..... götürmüştür.

19. Hz. Muhammed'e (sav) ilk iman eden ..... olmuştur.

D. 20-25. soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

20. Peygamber Efendimiz'in yaşadığı ilk vahiy deneyimi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Bu deneyim sırasında Cebrail (as) tarafından üç kez "Oku!" emriyle uyarılmıştır.
B) Cebrail'in (as) Hz. Peygamber'e ilk vahyi Hira Mağası'nda bildirmiştir.
C) Bu deneyim sırasında şiddetli bir göğüs sıkışması ve acı hissetmiştir.
D) İlk vahiy deneyimini yaşadığında kırk yaşındaydı.
E) Bu deneyiminin ardından hemen halka tebliğ yapmaya başlamıştır.

21. "Ey Âdemoğulları! İçinizden size benim âyetlerimi anlatan peygamberler gelir de, her kim Allah'a karşı gelmekten sakınır ve hâlini düzeltirse, artık onlara korku yoktur ve onlar üzülecek de değillerdir."
(Araf suresi 35. ayet)

Aşağıdakilerden hangisi ayette geçen "hâlini düzeltmek" ifadesiyle en yakın anlama gelir?

A) Maddi durumunu iyileştirmek
B) Yanlış davranışlarını terk etmek
C) Toplum içindeki itibarını artırmak
D) Sağlığını korumak
E) Neslinin devamlılığını sağlamak

22. Aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Hicaz Bölgesi'nde tevhit inancı İslam'dan önce varlığını uzun süre koruyamamıştır.
B) Çok tanrılı inançlar, toplumun her alanında etkili olmuştur.
C) Batıl inançlar, insanın zihinsel ve duygusal gelişimini olumsuz etkiler.
D) Hakikate ulaşmak ve gerçek huzuru bulmak için batıl inançlardan uzaklaşmak gerekir.
E) Tevhit inancı, Hz. Muhammed (sav) döneminde tamamen ortadan kalkmıştır.

23. Aşağıdakilerden hangisi batıl inançların insan üzerindeki olumsuz etkilerinden biri değildir?

A) Zihinsel yetilerin zayıflaması
B) Duygusal yetilerin körelmesi
C) Hakikate ulaşmanın zorlaşması
D) Gerçek huzura erişilememesi
E) Riyakâr bir yaşam benimsememesi

24. Tevhid inancının temel ilkeleri ile Cahiliye Dönemi Arap toplumunun inançları arasındaki en temel fark aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ahlaki değerlere verilen önem
B) İbadetlerin şekli ve içeriği
C) Tanrı anlayışı ve ona yaklaşım biçimi
D) Sosyal yaşamın düzenlenmesi
E) Öldükten sonra dirilişe inanç

25. "Yaratan rabbinin adıyla oku! O, insanı alaktan (asılıp tutunan zigottan) yaratmıştır. Oku! Kalemle (yazmayı) öğreten, (böylece) insana bilmediğini bildiren rabbin sonsuz kerem sahibidir."
(Alak suresi 1-5. ayetler)

Aşağıdakilerden hangisi Alak suresinin ilk beş ayetinin mesajıyla çelişir?

A) Ayetin "oku" emri ile başlaması ve bu emrin tekrarlanması Yüce Allah'ın okumaya ve bilmeye ne kadar değer verdiğini gösterir.
B) İnsanın yaratıcısı Yüce Allah'tır ve peygamberleri aracılığıyla kullarına hitap eder.
C) Yüce Allah insana verdiği eşsiz özellik ve yeteneklerle araştırmasını öğrenmesini ve yaratıcısını tanımasını ister.
D) Okuma, yazma ve ilim; kerem sahibi Yaratıcı'nın insana bir ikramıdır.
E) İnsanın bilgiye ulaşmasının yolu sadece kendi zihinsel emeği ve aktif katılımıyla mümkün olur.

Ünite ile ilgili daha fazla soruya ulaşmak için karekodu okutunuz

4. ÜNİTE SONNOTLAR

1 bk. Yavuz, “Vahiy”, 42/440.

2 bk. Sarıçam, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı,* 82.

3 bk. Esen, "Hz. İbrahim’in İmanı ve Tevhid Mücadelesi", 115.

4 bk. Bakara suresi, 127-129. ayetler.

5 bk. Söylemez, “Cahiliye Arap İnancında Putların Yeri”, 10.

6 Casiye suresi 23. ayet.

7 bk. İbn Haldun, *Mukaddime*, 130-31; Apak, *Erken Dönem İslâm Tarihinde Asabiyet,* 51.

8 bk. Apak, *Siyer-i Nebi*, 1/44; Çelebi, *Cahiliye Döneminde Mekke,* 71.

9 bk. Kureyş suresi 1-4. ayetler.

10 bk. İbn Habib, *Muhabber,* 197-200; Çelikkol, *İslam Öncesi Mekke,* 57-65.

11 bk. Varıcı, *İslamiyet'ten Önce Bedeviler,* 36.

12 bk. Watt, *Muhammad: Prophet and Statesman,* 8.

13 bk. Sallabi, *İslâm Tarihi,* 80; Hamidullah, “Hılfü’l-Fudûl”, 18/32.

14 bk. Yörükan, *İslam Dini ve Mezhepleri Tarihi,* 45.

15 bk. Kister, “et-Tehannüs: Kelime Anlamı Üzerine Bir Araştırma”, 215-216; Özdemir, “Hz. Muhammed’in Hayatında Tehannüs”, 2037-2038; Ahmet Lütfi Kazancı, “Bi’set”, 6/217.

16 Buhari, “Bed’ul-Vahy”, 1; Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, 81.

17 bk. Günel, “Hira”, 18/121.

18 bk. Sallabi, *İslâm Tarihi*, 99; Hasan, *İslam Tarihi,* 106.

19 bk. Vatandaş, *Hz. Muhammed'in Hayatı ve İslam Daveti,* 10.

20 bk. Buhari, "Bed'ül-vahy", 1; "Ta'bir", 1; Derveze, *Hz. Muhammed’in Hayatı,* 1/627; Apak, *Siyer-i Nebi*, 1/99.

21 bk. İbn İshak, *Siyer*, 176; Hamidullah, *İslâm Peygamberi,* 1/74.

22 bk. Topaloğlu-Çelebi, "vahiy", 337.

23 bk. Demirci, *Vahiy Gerçeği*, 27.

24 Tin suresi 4. ayet.

25 Nahl suresi 36. ayet.

26 Araf suresi 35. ayet.

27 bk. Taberî, *Tarihi Taberi,* 3/ 66-67; Sallabi, *İslâm Tarihi*, 99; İbn İshak, *Siyer,* 177.

28 bk. Belazuri, *Ensabu'l-Eşraf,* 142; Sallabi, *Islâm Tarihi,* 108; Apak, *Siyer-i Nebi,* 1/99

29 bk. Aydın, *Felsefi Antropolojinin Işığında Hz. Muhammed ve Kuran,* 102.

30 bk. Belazürî, *Ensâbü’l-Eşrâf,* 143.

KRONOLOJİ

MEKKE DÖNEMİ

610
Peygamber Efendimiz'e Hira Mağarası'nda ilk vahyin gelmesi

613
Açık davet emrinin gelmesiyle Peygamber Efendimiz'in yakın akrabalarını İslam'a davet etmeye başlaması

614
Müslümanların sayısının giderek artması üzerine müşriklerin Müslümanlara eziyet etmeye başlaması
Bazı Müslümanların Habeşistan'a hicret etmeye başlaması
Kronoloji

616
Peygamber Efendimiz'i himaye eden Haşimoğulları ve Muttalipoğullarının Ebu Talib Mahallesi'nde toplanması
Müşriklerin Müslümanlara boykot uygulamaya başlaması

619
Boykotun sona ermesi

620
Peygamber Efendimiz'in amcası Ebu Talib ile eşi Hz. Hatice'nin vefat etmeleri (Hüzün Yılı)
Taif Yolculuğu
Peygamber Efendimiz'in Akabe'de Medineli bir grupla görüşmesi ve ertesi yıl için tekrar görüşme kararı alması

621
Peygamber Efendimiz'in Medinelerle Akabe'de buluşması ve Medinelilerin Hz. Peygamber'e biat etmeleri

622
Peygamber Efendimiz'in Medineliler ile Akabe'de ikinci kez buluşması ve Hz. Peygamber'e ikinci kez biat etmeleri

MEDİNE DÖNEMİ

622
Müslümanların Medine'ye hicret etmeye başlaması
Müşriklerin Darünnedve'de toplanarak Peygamber Efendimiz'in suikast kararı alması
Peygamber Efendimiz'in Hz. Ebu Bekir'le hicret etmesi

Peygamber Efendimiz'in Kuba'ya varması, Kuba'da bir mescit inşa edilmesi
Peygamber Efendimiz'in Ranuna Vadisi'nde ilk cuma namazını kıldırması
Peygamber Efendimiz'in Hz. Ebu Bekir'le Medine'ye varması
Siyasi, idari ve dinî bir merkez olarak Mescid-i Nebevi'nin inşasına başlanması

623
Peygamber Efendimiz'in ensar ve muhacir arasında muahat (kardeşlik) oluşturması
Peygamber Efendimiz'in Medine Sözleşmesi'ni oluşturarak tüm farklı gruplara yönelik toplumsal kuralları belirlemesi
Kur'an-ı Kerim'de Müslümanlara savaş izni verilmesi

624
Bedir Savaşı'nın gerçekleşmesi

625
Uhud Savaşı'nın gerçekleşmesi

627
Hendek Savaşı'nın gerçekleşmesi

628
Hudeybiye Barış Antlaşması'nın imzalanması

630
Mekke'nin Fethi
Huneyn Gazvesi
Taif Muhasarası

630
Kabileleri temsilen heyetlerin Medine'ye gelerek İslam'a girmesi (Senetülvüfut)
Taif'in Müslüman olması
Tebük Seferi
Peygamber Efendimiz'in Medine'de münafıklara ait Mescid-i Dırar'ı yıktırması

631
Peygamber Efendimiz'in Hz. Ebu Bekir'i Hac Emîri olarak tayin etmesi

632
Peygamber Efendimiz'in Veda Haccı

632
Peygamber Efendimiz'in rahatsızlanması
Peygamber Efendimiz'in kendi yerine namaz kıldırması için Hz. Ebu Bekir'i görevlendirmesi
Peygamber Efendimiz'in vefatı ve defnedilmesi

SÖZLÜK

A - B

âdet: Bir şeyi eskiden beri görüldüğü gibi yapma alışkanlığı; görenek.

ahit: Kendi kendine söz vererek bir işi üzerine alma; ant.

alamet: Bir olayın veya durumun anlaşılmasına yardım eden şey; emare, nişan, tezahür, belirti.

aleyh: Bir şeyin veya bir kimsenin karşısında olma, leh karşıtı.

antlaşma: İki veya daha çok devletin saldırmazlık, savaşta iş birliği vb. konularda kararlaştırdıkları ilkelere uygun davranmayı kabul etmeleri durumu; ahit, muahede, ahitleşme, pakt.

apaçık: Çok açık olarak, çok belirgin biçimde.

arazi: Yeryüzü parçası; yerey, toprak.

ashap: Hz. Peygamber zamanında yaşamış, Müslüman olarak Peygamberi çok kısa süre olsa da görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine Müslüman olarak ölmüş kimse, sahabe.

ayet: Kur'an'daki sureleri meydana getiren kelime veya cümlelerden her biri; ayetikerime.

azatlı: Azat edilmiş cariye veya köle.

azgınlık: Azgınlık göstererek haddi aşma manasında bir Kur'an terimi.

azık: Gereken yiyecek ve içecek şeyler; nevale.

azim: Bir işteki engelleri yenme kararlılığı.

bağlam: Herhangi bir olguda olaylar, durumlar, ilişkiler örgüsü veya bağlantısı; kontekst.

baltalamak: Bir işi veya durumu bilinçli ve kasıtlı olarak bozup zarara yol açan davranışta bulunmak; sabote etmek.

bariz: Belirmiş durumda olan, göze çarpan; belirgin, bariz, sarih.

başdanışman: Kurum ve kuruluşlarda görev yapan danışmanların en deneyimlisi; başmüşavir.

belagat: Konuyu bütün yönleriyle kavrayarak hiçbir yanlış ve eksik anlayışa yer bırakmayan, yorum gerektirmeyen, yapmacıktan uzak, düzgün anlatma sanatı.

beyit: Anlam bakımından birbirine bağlı iki dizeden oluşmuş şiir parçası.

biat: Bir hükümdarın veya ileri gelen birinin egemenliğini tanıyarak onun hükmü altına girme.

bozgun: Yenik düşen ordunun, askerî disiplin ve bağlantı yönünden yaşadığı karışıklık ve perişanlık; yenilgi, hezimet.

C - Ç

casus: Bir devlet veya kuruluşun gizli amaçları için çalışan kimse; dil avcısı, çaşıt, ajan.

cazibe: Çekici olma durumu; alım, albeni, alımlılık, caziplik, çekicilik, cazibelilik, cazibedarlık, hava, gelgel.

cemetmek: Bir araya getirmek, toplamak.

cemaat: Bir araya gelmiş, toplanmış insanlar.
cephe: Üzerinde savaşın sürdüğü bölge.
cezbetmek: Etkileyerek kendine bağlamak.
cüretkâr: Kendini bilmez biçimde davranan (kimse); cüretli.

D

Darülerkâm: Mekke Dönemi'nde ilk yıllarında Hz. Peygamber'in, Müslümanlara İslam'ı anlattığı, gelen vahyi tebliğ ettiği, topluca ibadet veya çeşitli görüşmelerin yapıldığı ve İslami eğitimin verildiği Erkam bin Ebülerkam'ın (ö. 55/675) evi.
derici: Deri alıp satan kimse.
direniş: Direnmek işi.
dirhem: Bir tür gümüş para.
diyagram: Herhangi bir olayın değişimini gösteren grafik.
dönüm noktası: Bir olayın yeni bir duruma geçme zamanı.
dünyevi: Bu dünya ile ilgili; dünyasal, uhrevi karşıtı.

E - F

ebu: Arapça'da baba anlamında daha çok künyelerde kullanılan kelime.
ecdat: (Arapça ecdâd) Geçmişteki büyükler, atalar.
edip: Edebiyatla uğraşan, edebî eser veren kimse; yazar.
emîr: Araplarda ve bazı Müslüman ülkelerde bir kavim, şehir veya ülkenin başı.
ender: Çok az, çok seyrek.
engin: Ucu bucağı görünmeyecek kadar geniş, çok geniş; vâsi.
ensab: Arap literatüründe kabilelerin soyunu inceleyen ilim dali için kullanılan bir terim.
ensar: Hicret sırasında Hz. Peygamber'e ve Mekke'den Medine'ye göç eden diğer Müslümanlara kucak açıp onları misafir eden; beslenme, barınma ihtiyaçlarını gideren ve farklı bir ortamda yeni bir yaşamın kurulabilmesinde onlara yardımcı olan ve sahip oldukları her şeyi onlarla paylaşan Medineli Müslümanlar.
entegrasyon: Toplumsal çevreye veya bir duruma uyma, uyum sağlama; intibak, uyum.
erdem: Ahlakın övdüğü iyi olma, alçak gönüllülük, yiğitlik, doğruluk vb. niteliklerin genel adı; fazilet.
esenlik: Esen olma durumu; selamet, hastalık karşıtı.
esir: Savaşta ele geçen düşman: tutsak.
evlatlık: Küçük yaşta aileye alınıp yetiştirilen kimse.

faktör: Etki eden şey; amil, etken.

fesahat: Kurallı, etkileyici, heyecan verici, inandırıcı, sanatlı söz söyleme.

fıtrat: Bir şeyin yaratılırken kazanmış olduğu özellikler bakımından durumu; hilkat, yaradılış.

fidye: Tutsak edilen veya rehin alınan bir kimsenin serbest bırakılması için istenen para; kurtulmalık, fidyeinecat.

fitne: İnsanları birbirine düşürerek oluşturulan kargaşa.

G - Ğ

ganimet: Savaşta düşmandan zorla ele geçirilen mal; şikâr.

gasp: Bir malı sahibinin izni ve haberi olmadan zorla alma.

gazve: Hz. Peygamber'in bizzat kendisinin sevk ve idare ettiği savaşlar.

gerdanlık: Çoğu değerli taş ve madenlerden veya altın paradan yapılmış, boyna takılan takı; kılade.

gidişat: Olayların durumu, işlerin gelişme biçimi.

gölgelik: Kazıkların ve belli kalınlıktaki dikmelerin üzerine bindirilmiş bir tür demir veya ahşap çardak; sayeban, pergola.

güve: Kurtçuğu yapağı, yünlü kumaş ve dokuma yiyen pul kanatlılardan bir böcek (Tine pellionella).

güzergâh: Yolüstü uğranılacak, geçilecek yer.

H

haberci: Haber getiren kimse; ulak.

hadis: Hz. Muhammed'n (sav) sözleri; hadisişerif.

hadisişerif: Hadis.

hafız: Kur'an'ı bütünüyle ezbere bilen kimse.

hakikat: Yalan olmayan, doğru olan şey; çın, ciddi, gerçek.

hâkim: Başta gelen, başta olan, baskın çıkan.

hâkimiyet: Egemen olma durumu, egemenlik.

halife: Hz. Muhammed'in vekili olarak Müslümanların imamlığını ve din koruyuculuğunu yapmakla görevli kimse.

hamle: 1. Atılım. 2. İleri atılma, saldırma.

haram aylar: İçinde savaş yapmanın, adam öldürmenin, hatta Kâbe çevresinde avlanmanın bile yasak kabul edildiği dört kutsal ay; zilkade, zilhicce, muharrem, recep.

harekât: Belli bir amaç gözetilerek bir askerî birliğe yaptırılan manevra, çarpışma, çevirme, kovalama

vb. işler.

hat: Savunma veya saldırma amacıyla bir araya getirilmiş asker dizisi.

hatip: Bir topluluk karşısında etkili, açık, düzgün konuşarak düşüncesini anlatmada, duygusunu aşılamada yetenekli kimse; konuşucu, konferansçı, konuşmacı.

havale etmek: Bir şeyin alınmasını, yapılmasını bir kimseye bırakmak, ısmarlamak, devretmek.

hazmetmek: Herhangi bir olay veya duruma katlanmak, dayanmak, sabretmek.

helak: Yok olma.

hınç: Öç alma duygusu ile dolu öfke, kin; gayz.

hidayet: Doğru yol, hak olan Müslümanlık yolu.

Hilfülfudul: M 580'li yıllarda Arap kabileleri arasında süregelen savaşlar sonucunda ortaya çıkan anarşi ortamında, can ve mal güvenliğinin sağlanması, zayıf ve güçsüzlerin korunması, zulmün önlenmesi gibi amaçlarla, toplumda sözü geçen, saygın ve iyi niyetli kişilerin önderliğinde kurulan ve Hz. Peygamber'in de üye olduğu barış cemiyeti.

himaye: Korumacı olma durumu; kollayıcılık, koruyuculuk.

hitabet: Bir topluluğa bir maksadı anlatmak, bir fikri açıklamak, öğüt vermek, bir görüşü benimsetmek, bir eyleme teşvik etmek gibi amaçlarla yapılan güçlü ve etkileyici konuşma veya güzel konuşma sanatı, retorik.

hoşgörü: Yapılan yanlış veya kötü davranışları anlayışla karşılayarak affetme, sert ve katı hükümlü olmama; müsamaha, tolerans.

Hudeybiye Antlaşması: Mekkeli müşriklerin Medine İslam devletini resmen tanıdıklarını gösteren belgeyi imzaladıkları barış antlaşması (6/628).

hutbe: Cuma namazından önce ve bayram namazından sonra hatibin minberde yaptığı öğüt niteliğindeki konuşma.

hücum: Kötülük yapmak, yıpratmak amacıyla doğrudan doğruya silahlı veya silahsız bir eylemde bulunma; taarruz, tecavüz, saldırı.

hükümdar: Padişah, kral, hakan gibi taht sahibi devlet başkanı; yabgu.

hüsran: Beklenilen şeyin elde edilememesi yüzünden duyulan acı; batkı.

I - İ - J

ifşa: Gizli bir şeyi açığa çıkarma, yayma.

ihlal: Yasa ve düzene uymama.

ihsan etmek: Lütufta bulunmak, cömertlik göstermek.

ihtilâf: İki veya daha çok tarafın düşünce ve amaçları arasında ayrılık; maraza, sürtüşme, anlaşmaz-

lık.

ikamet: Bir yerde oturma.

ilahi: Allah'a ait, Allah'la ilgili.

ilahlaştırmak: İlah (tanrı) durumuna veya biçimine getirmek.

ilham: Allah tarafından peygamberlerin ve seçkin kulların gönlüne verilen ilahi düşünce veya duygu.

ilim: Bilgi, bilim, marifet, haber.

ilkel: Zaman bakımından en eski olan; iptidai, primitif.

imkânsız: Olma ihtimali bulunmayan; gayrikabil, gayrimümkün.

infak: Karşılıksız yardım, sadaka verme.

inzal: Kur'an-ı Kerim ayetlerinin Allah tarafından Hz.Peygamber'e indirilmesi.

irtidat: Bir kimsenin kendi iradesiyle İslam dininden çıkması.

İsra: Hz. Peygamber'in, Hicret'ten yaklaşık bir buçuk sene evvel (M 620), Miraç Gecesi'nde Kâbe'den Kudüs'teki Mescid-i Aksa'ya Allah'ın izniyle götürülmesi.

istihbarat: Bilgi toplama, haber alma.

istişare: Danışmak işi; müşavere, meşveret, danışma.

itaat etmek: Söz dinlemek, boyun eğmek, verilen buyruğa uymak.

ittifak: Bir şey yapmak için birbirine antlaşma veya sözleşme ile bağlanma işi, bağlaşma.

K - L

Kâbe: Mekke'de bulunan, Müslümanlarca kıble olarak kabul edilen, hac ve umre ibadeti yapılırken tavaf edilen kutsal yer.

kadim: Çok eski zamanda var olmuş veya eskiden beri var olan; bayrı.

kâinat: Gök varlıklarının bütünü; evren, cihan, âlem, kozmos.

karargâh: Ordunun uzun bir süre veya geçici olarak konakladığı yer.

kargı: Silah olarak kullanılan, ucu sivri ve demirli uzun mızrak.

kaside: On beş beyitten az olmayan, bütün beyitlerin ikinci dizeleri en baştaki beyit ile uyaklı olan ve çoğu kez büyükleri övmek için yazılan divan edebiyatı şiir türü.

kâtip: Özel veya kamu kuruluşlarında belli bir makama, kişiye yardımcı olmak amacıyla haberleşmeyi sağlayan, yazışma yapabilen görevli; yazman, sekreter.

kerem: Cömert olma durumu; açık ellilik, ahilik, alicenaplık, bonkörlük eli açıklık, seleklik, semahat, mürüvvet, cömertlik.

kervan: Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı kafarı.

kışkırtıcı: Kışkırtma işini yapan; kışkırtmacı, muharrik, tahrikçi, ajitatör, provokatör.

konuşlandırmak: Savaş araç ve gereçlerini stratejik bir bölgede yerleştirmek.

kritik: Endişe verici, çok tehlikeli (durum).

kronolojik: Zaman dizinsel.

kudret: Allah'ın her şeye kadir olması, dilediği her şeyi yapması şeklinde tecelli eden sıfatı.

kumandan: Bir asker topluluğunun başı; komutan, bey, mir.

kuşkusuz: Kuşku götürmez bir biçimde; şüphesiz, zahir.

lütuf: Önem verilen, sayılan birinden gelen iyilik; armağan, kayra, ihsan, inayet, atıfet.

M

mağdur: Haksızlığa uğramış (kimse); kıygın.

mahiyet: Nitelik, öz, asıl, esas; özlük, vasıf.

makam: Devlet kademesinde yüksek ve önemli memuriyet; kat, huzur, mansıp, mevki, post.

mali: Mal ile ilgili; finansal.

manzume: Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimi; nazım, şiir.

maruz kalmak: Bir olay veya bir durumla karşı karşıya olmak.

mecaz: Bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz.

mensup: Bir yerle veya bir kimseyle bağlantısı olan, ilişkili, -den olan, -e bağlı (kimse).

Mescid-i Dırar: Medine'de münafıkların müslümanlara zarar vermek amacıyla Kubâ Mescidi'nin karşısına yaptırdıkları, daha sonra Hz. Peygamber tarafından yıktırılan mescid.

mescit: Genellikle minaresiz, küçük cami.

mesuliyet: Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi; sorum, mesuliyet, uhde, sorumluluk.

meşruluk: Geçerli olma durumu; meşruiyet.

metanet: Dayanmak işi; irtifak, istinat, dayanma.

mevcut: Var olan, bulunan.

mızrak: Uzun saplı, sivri demir uçlu silah.

miğfer: Savaşçıların veya itfaiyecilerin başlarına giydikleri demir başlık; tolga.

Miraç: Hz. Peygamber'in, recep ayının 27. gecesinde, Mekke'den Kudüs'teki Mescidiaksa'ya götürülmesi ve oradan göğe yükseltilerek Allah'ın ayet ve olağanüstü nimetlerinin gösterilmesi.

motivasyon: İsteklendirmek işi; heveslendirme, teşvik, isteklendirme.

muamele: Davranma işi; tutum, davranım, davranış, hareket.

muhacir: Hz. Muhammed'e uyarak Mekke'den Medine'ye göç eden.

muhafaza: Korumak işi; sıyanet, vikaye, koruma.

muhalefet: Bir tutuma, bir görüşe, bir davranışa karşı olma durumu; aykırılık.

muhasara: Bir ülkenin veya bir yerin dış dünya ile olan her türlü bağlantısını kuvvet kullanarak kesme; abluka, ihata, kuşatma.

muhatap: Kendisine söz söylenilen kimse, kendisiyle konuşulan kimse.

murat etmek: Dilemek, istemek.

mushaf: Hz. Peygamber'e gelmiş olan vahiylerin tümünün iki kapak arasında toplanmış olan biçimi.

mücahit: Kutsal ülküler uğruna savaşan kimse.

mümin: Allah katından peygamberleri aracılığı ile gelen her şeyi, tereddütsüz olarak doğrulayan ve kabul eden kişi.

münafık: Dinî kurallara inanmadığı hâlde inanmış gibi görünen.

müşrik: Allah'a inandığını söylediği hâlde birçok tabiat olayının yaratılmasını ve idaresini Allah'ın dışında birtakım güçlere bağlayan ve bu güçleri kutsallaştırarak Allah'a ortak koşan kimse.

mütevazı: Kendi değerini olduğundan aşağı gösteren, başkalarını küçük görmeyen, büyüklenmeyen (kimse); engin gönüllü, tevazulu, alçak gönüllü.

müttefik: Aralarında anlaşma veya sözleşme sağlanmış olan (kimse veya topluluk); bağlaşık.

N

nafile namaz: Sevap kazanmak amacıyla farz ve vacip namazları dışında kılınan namaz.

nakış: Özellikle duvar ve tavanları süslemek için yapılan resim.

nesil: Yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu; batın, kuşak.

nifak: Geçimsizlik, anlaşmazlık, ara bozuculuk.

nihayet: Son anda; sonunda, ahir, akıbet.

nitekim: Gerçekten, hakikaten, sonuç olarak.

niyaz etmek: Birinden ısrarlı bir biçimde, kendine acındıracak sözlerle, saygılı bir biçimde bir şey istemek, yalvarmak.

nur: İlahi bir güç tarafından gönderildiğine inanılan parlaklık.

nübüvvet: Allah'ın gönderdiği vahiyleri, emir ve yasakları alıp insanlara dinin gerçeklerini duyurma; söz, tutum ve davranışlarıyla açıklama makamı olan peygamberlik.

nüfuz: İstediğini yaptırabilme gücü; erk, kuvvet.

O - Ö

onur: İnsanın kendine karşı duyduğu saygı; alicenaplık.
otorite: Yaptırma, yasak etme, emretme, itaat ettirme hakkı veya gücü; yetke, sulta, velayet.
ölçüt: Bir yargıya varmak veya değer vermek için başvurulan ilke; ölçü, kıstas, mısdak, miyar, kriter.

P - R

pak: Kirli, lekeli, pis, bulaşık olmayan; arı, temiz, sili, tahir, hijyen, hijyenik.
panayır: Belli zamanlarda ve genellikle küçük yerleşim birimlerinde kurulan, sergi niteliğini de taşıyan büyük pazar.
pasif: Bir şeye karşı tepki göstermeyen, etkinliği olmayan, başkasının etkisinde kalan; münfail, etkin karşıtı, edilgin.
piyade: Yaya olarak savaşan askerlerin oluşturduğu sınıf.
propaganda: Bir öğreti, düşünce veya inancı başkalarına tanıtmak, benimsetmek ve yaymak amacıyla söz, yazı vb. yollarla gerçekleştirilen çalışma; yaymaca.
risalet: Peygamberlik, nebilik, elçilik, nübüvvet.
rivayet: Bir olay, bir haber veya sözü nakletme.
riyakâr: Özü sözü bir olmayan; yüze gülücü, yalabık, ikiyüzlü, mürai.

S - Ş

sadakat: Sağlam, güçlü dostluk.
sahabe: Hz. Muhammed'i görmüş ve onun sohbetinde bulunmuş Müslümanlar; ashap, ashabıkiram.
sancak: Çoğunlukla askerî birliklere verilen yazı işlemeli, kenarları saçaklı ve gönderli bayrak.
sancaktar: Sancağı taşıyan kimse.
sebat: Sözünden veya kararlarından dönmeme; direşme.
seriyye: Hz. Muhammed'in kendisinin katılmayıp askerî sancağı arkadaşlarından birine vererek onun komutası altında gerçekleştirdiği askerî hareketler.
sindirmek: Sinmesini sağlamak veya sinmesine sebep olmak; pıstırmak, sındırmak.
statü: Bir kimsenin, bir kurum veya bir toplum içindeki durumu.
strateji: Önceden belirlenen bir amaca ulaşmak için tutulan yol; izlem.
suffe: Mescid-i Nebevi'nin bitişiğinde yoksul sahabilerin barınması için yapılan ve giderek bir eğitim

kurumu haline gelen yer.

sükûnet: Huzurlu, rahat olma; sükûn.

süvari: Binek atı kullanan (asker veya asker sınıfı); atlı.

şahsiyet: Bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü; kişilik.

şanlı: Yüce, ulu, büyük olan.

şehadet: 1. Tanık olma durumu; şahitlik, tanıklık. 2. Yüksek bir ülkü uğrunda ölme, şehit olma.

T

tahsis etmek: Bir şey veya yeri bir kimsenin hizmetine hazır tutmak, ayırmak.

tan yeri: Güneşin doğmak üzere olduğu sırada, ufukta hafifçe aydınlanan yer.

tasvir: Tasarlama, bir şeyi sözle veya yazıyla anlatma, göz önünde canlandırma, betimleme.

tayin etmek: Birini bir göreve getirmek, nasbetmek, atamak.

tecelli: Belirme, görünme, ortaya çıkma, zuhur etme, meydana çıkma.

teçhizat: Silah dışındaki savaş gereçleri; donatı.

tedbir: Bir şeyin sonucu düşünülerek önceden yapılan hazırlık.

tefekkür: Karşılaştırmalar yapma, ayırma, birleştirme, bağlantıları ve biçimleri kavrama yetisi.

telafi: Kötü bir etkiyi veya sonucu başka bir etkiyle yok etme, karşılama.

tesir etmek: Karşısındaki kişiyi kendi duygu ve istekleri doğrultusuna yöneltmek, etkilemek.

teskin etmek: Acı, öfke, heyecan vb. duyguları yatıştırmak, dindirmek.

tevhit: Allah'ın birliğine inanma, bir sayma, bir olarak bakma.

tilavet: Kur'ân'ı güzel sesle ve kurallara göre okuma.

tüccar: Ticaret yapan, ticaretle uğraşan kimse; tacir, tecimen, bezirgân.

U - Ü

umre: Hac dönemi dışında Kâbe'yi ve Mekke'nin diğer kutsal yerlerini ziyaret etme.

unsur: Bir bütünü oluşturan, bütünden ayrıştırıldığında da kendi başına anlam taşıyan parça; öge, uzuv, eleman.

üniforma: Aynı işi yapanların giydikleri, tüzükle belirtilmiş, bir örnek giysi.

V - Y - Z

vaat: Bir işi yerine getirmek için verilen söz.

vadi: İki dağ arasındaki çukurca arazi veya geçit; koyak.

vahiy: Peygamberler aracılığıyla insanlara, hayatın hangi ilkelere göre yönlendirilmesi ve nelere uyup nelerden sakınılması gerektiğini bildiren ilahî bilgi, bu bilginin gönderiliş tarzı.

vasıf: Bir şeyin nasıl olduğunu belirten, onu başka şeylerden ayıran özellik; keyfiyet, nitelik.**vesile:** Bir şeyin olmasına veya belli bir hâlde bulunmasına yol açan şey; neden, saik, saika, sebep.

yamaç: Dağın veya tepenin herhangi bir yanı; bögür, yalpı.

yıldırmak: Sonradan verilecek bir ceza ile korkutmak, tehdit etmek, caydırmaya çalışmak, gözdağı vermek.

yozlaşma: Yozlaşmak durumu; dejenereleşme, tereddi, dejenerasyon.

zorbalık: Zorbaca davranışta bulunma; mütegalli-belik, müstebitlik, tagallüp.

KAYNAKÇA

Ağırman, Mustafa. “Mekke Müşrikleriyle İlişkiler”. *İslam Tarihi ve Medeniyeti*, *Hz Peygamber Dönemi*, ed. Mehmet Şeker. 1/325-466. İstanbul: Siyer Yayınları, 2. Basım, 2021.

Algül, Hüseyin. “Gazve”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/488-489. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.

Algül, Hüseyin. “Mescid-i Dırar”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/272-273. Ankara: TDV Yayınları, 2004.

Alper, Hülya. “Münafık”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/564-566. Ankara: TDV Yayınları, 2020.

Apak, Adem. *Erken Dönem İslâm Tarihinde Asabiyet*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2016.

Apak, Adem. *İslami İlimler Giriş Serisi.* Köln: Plural Publication, 2017.

Apak, Adem. *Kur’an’ın Geliş Ortamında Arap Toplumu*. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2017.

Apak, Adem. *Ana Hatlarıyla İslam Tarihi*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2017.

Apak, Adem. *Siyer-i Nebi-1*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2017.

Apak, Adem-Demircan, Adnan. *Hz. Peygamber Döneminde Müşriklerle İlişkiler*. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2021.

Aycan, İrfan. “Sakif Kabilesi ve Taif Şehrine İslam Tarihi Açısından Bir Bakış”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 34 (1993), 209-235.

Aydın, Hasan. *Felsefi Antropolojinin Işığında Hz. Muhammed ve Kuran*. İstanbul: Bilim ve Gelecek Kitaplığı, 2014.

Azizova, Elnure. “Ukaz”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/61-62. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.

Birışık, Abdulhamit. “Kur’an (Tarifi ve İsimleri)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/383-388. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Belazuri, Ahmed bin Yahya bin Cabir. *Ensabu’l-Eşraf*. thk: Muhammed Bakır el-Mahmudi. 5 Cilt. Beyrut: Müessesetü'l-A'lemi Yayınları, 1974.

Belazuri. *Ensâbü’l-Eşrâf: İslam Tarihinde Öncü Şahsiyetler*. çev. Mehmet Akbaş ve Musa Kâzım Yılmaz. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2020.

Belazuri, Fütuhü'l-Buldan. thk. Dr. Şevki Ebu Halil. Şam: Vezaretü's-Sekafe Yayınları, 1997.

Bozkurt, Nebi. “Künye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/558-559. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Buhari, Ebu Abdullah Muhammed bin İsmail. *Sahihu’l-Buhari*. thk: Heyet. 2 Cilt. Karaçi: Eltaf ve Oğulları Yayınları, 2008.

Çelebi, Furkan. *Câhiliye Döneminde Mekke-Ticari Bir Merkeze Dönüşme Süreci*, Unsurları ve Etkileri. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2024.

Çelikkol, Yaşar. *İslam Öncesi Mekke*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2003.

Demircan, Adnan. *Hz. Peygamber (sas) Döneminde Gündelik Yaşam*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2015.

Demirci, Muhsin. *Vahiy Gerçeği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1996.

Derveze, İzzet. *Kur'an'a Göre Hz. Muhammed'in Hayatı*. 2 Cilt. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2011.

Diyanet İşleri Başkanlığı Meali. Erişim 01. Ocak 2025. https://kuran.diyanet.gov.tr

Ebu Davud, Süleyman bin Eşas es-Sicistani. *Sünenü Ebi Davud*. thk: Sıdkı Cemil el-Attar. Beyrut: Darul Fikr Yayınları, 2005.

Ersoy, Mehmet Akif. *Safahat*. haz. Necmettin Turinay. Ankara: TBMM Yayınları, 2021.

Esen, Muammer. "Hz. İbrahim'in İmanı ve Tevhid Mücadelesi". Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 2/52, (2011), 111-128.

Fayda, Mustafa. "Aişe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/201-205. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.

Fayda, Mustafa. "Bedevi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/311-317. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.

Fayda, Mustafa. "Ebû Bekir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/101-108. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.

Fayda, Mustafa. "Senetü'l-Vüfûd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/520-521. Ankara: TDV Yayınları, 2009.

Fayda, Mustafa. "Bedir Gazvesi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/325-327. Ankara: TDV Yayınları, 1992.

Fehd, Tevfik. "Lât". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/107-108. Ankara: TDV Yayınları, 2003.

Fığlalı, Ethem Ruhi. "Dârünnedve". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/555-556. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

Günel, Fuat. "Hira", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/121-122. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.

Hamidullah, Muhammed. *İslâm Peygamberi*. çev. Salih Tuğ. İstanbul: İrfan Yayıncılık, 1993.

Hamidullah, Muhammed. *Hz. Peygamber'in Savaşları*, çev. Nazire Erinç Yurter. İstanbul: Acar Matbaacılık, ts.

Hamidullah, Muhammed. *el-Vesaiku's-Siyasiyye li-Ahdi'n-Nebevi ve'l-Hilafeti'r-Raşide*. Beyrut: Daru'n-Nefais, 5. Basım,1985.

Hamidullah, Muhammed. "Hendek Gazvesi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/194-195. Ankara: TDV Yayınları, 1998.

Hamidullah, Muhammed. "Hudeybiye Antlaşması". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/297-299. Ankara: TDV Yayınları, 1998.

Hamidullah, Muhammed. "Huneyn Gazvesi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/376-377. Ankara: TDV Yayınları, 1998.

Hamidullah, Muhammed. “Hılfü’l-Fudûl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/31-32. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.

Hasan, H. İbrahim. *İslam Tarihi*. çev. İsmail Yiğit ve Sadreddin Gümüş. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2011.

Hizmetli, Sabri. *İslam Tarihi*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1991.

Isfahanî, Rağıp. *Kur'an Kavramları Sözlüğü*. çev. Abdulbaki Güneş, Mehmet Yolcu. İstanbul: Çıra Yayınları, 2010.

İbn Habib, Muhammed b. Habib b. Ümeyye b. Amr. *el-Muhabber*; *Arap Kültürü*. çev. Adem Apak ve İsmail Güler. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.

İbn Hanbel, Ebu Abdullah Ahmed. *Müsned*. Kahire: Müessesetü Kurtuba, ts.

İbn Haldun, *Mukaddime*. İskenderiye: Dar’ul Akide Yayınları, 2008.

İbn Hıbban, Muhammed b. Hıbban b. Ahmed b. Hıbban b. Muaz b. Mabed. *es-Siretün-Nebeviyye ve Ahbari’l-Hülefa*. tsh. Seyyid Aziz Bey vd. Beyrut: el-Kütübüs-Sekafiyye Yayınları, 1417.

İbn Hişam. *İslam Tarihi/Siret-i İbn Hişam Tercemesi, (es-Siretün-Nebeviyye)*. çev. Hasan Ege. 4 Cilt. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2006.

İbn İshak, Muhammed. *Siyer*. çev. Sezai Özel. İstanbul: Akabe Yayınları, 1988.

İbn Manzur, Ebu’l-Fazl Cemaluddin Muhammed. *Lisanu’l-Arab*. thk. Abdullah Ali el-Kebir, Muhammed Ahmed Hasbullah, Haşim Muhammed eş-Şazili. 6 Cilt. Kahire: Daru’l-Mearif, ts.

İbn Sa’d, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa’d b. Menî‘. *Kitabu Tabakati’l-Kebir*. thk. Dr. Ali Muhammed Ömer. 10 Cilt. Kahire: Mektebetü'l-Hanci Yayınları, 2001.

İbnü'l-Esir, Ebu'l Hasen İzzüddîn Ali b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî, *el-Kamil fi't-Tarih*. thk. Ebu'l-Fida Abdullah el-Kadı. 11 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1987.

Kandehlevi, Muhammed Yusuf. *Hayatü’s-Sahabe*. çev. Ahmet Meylani, 4 Cilt. İstanbul: Divan Yayınları, 1980.

Kazancı, Ahmet Lütfi. “Bi’set”. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. 6/217-217. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.

Küçükaşçı, Mustafa Sabri. “Sakif (Benî Sakif)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/10-11. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.

Küçükaşçı, Mustafa Sabri. “Taif”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/443-447. Ankara: TDV Yayınları, 2010.

Mağlus, Sami Abdullah bin Ahmed. *Siyer Atlası*. çev. Abdullah Karakaş. İstanbul: Siyer Yayınları, 2. basım, 2011.

Malik bin Enes. *el-Muvatta*’. thk: Ebu Üsame Selim bin Iydulhilali. 5 Cilt. Dubai: Mecmuatül-Furkan, 2003.

Mevdudî, Ebu’l-Ala. *Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Hz. Peygamber’in Hayatı*. çev. Ahmed Asrar. 2 Cilt. İstanbul: Pınar Yayınları, 2004.

Müslim, Ebu’l-Hüseyn Müslim bin Haccac. *Sahihu Müslim*. haz: Ebu Suheyb el-Kermi. Riyad: Bey-

tü'l-Efkar ed-Devliyye Yayınları, 1998.

Nesai, Ebu Abdirrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali. *Sünenü'n-Nesai*. thk. Sıdkı Cemil el-Attar. Beyrut: Daru'l-Fikr Yayınları, 2005.

Okiç, Muhammed Tayyib. "İslamiyette İlk Nüfus Sayımı". *İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 7 (1960). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 11-20.

Önkal, Ahmet. "Hicret". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/458-462. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.

Özdemir, Mehmet Nadir. "Hz. Muhammed'in Hayatında Tehannüs". ANKARA INTERNATIONAL CONGRESS ON SCIENTIFIC RESEARCH-X. ed. Necati Demir. 2037-2045. Ankara: İKSAD Yayınları, 2024.

Özdemir, Serdar. "Seriyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/565-566. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.

Sakar, Nadiye Hüsna. *et-Taifu fi'l-Asri'l-Cahili ve Sadri'l-İslam*. Cidde: Daru'ş- Şüruk Yayınları, 1981.

Sallabi, Ali Muhammed. *İslâm Tarihi Asr-ı Saadet Dönemi-Siyeri Nebî*. çev. Mustafa Kasadar, Sadullah Ergin, Şerafettin Şenaslan. İstanbul: Ravza Yayınları, 4. basım, 2015.

Sarıçam, İbrahim. *Hz. Muhammed'in Evrensel Mesajı*. Ankara: DİB Yayınları, 2002.

Serinsu, Ahmet Nedim vd. Dini Terimler Sözlüğü. Ankara: Meb Yayınları, 2. Basım, 2009.

Söylemez, M. Mahfuz. "Cahiliye Arap İnancında Putların Yeri". *Cahiliye Araplarının Uluhiyet Anlayışı*. ed. M. Mahfuz Söylemez. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.

Taberi, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir. *Tarihu't-Taberi/Tarihu'r-Rusul ve'l-Müluk*. thk. Muhammed Ebu'l-Fazl İbrahim. 11 Cilt. Kahire: Darul-Mearif Yayınları, 2. basım, 1967.

Taberî, *Tarih-i Taberi*. çev. M. Faruk Gürtunca. İstanbul: Sağlam Yayınevi, ts.

Tirmizi, Ebu İsa Muhammed b. İsa b. Sevre. *Sünenü't-Tirmizi*. thk: Sıdkı Cemil el-Attar. Beyrut: Daru'l-Fikr Yayınları, 2005.

Topaloğlu, Bekir-Çelebi, İlyas. *Kelâm Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2015.

Vakıdi, Ebu Abdullah Muhammed b. Ömer. *Kitabu'l-Meğazi*. thk. Marsden Jones, çev. Musa K. Yılmaz. 3 Cilt. İstanbul: İlk Harf Yayınları, 2014.

Varıcı, Adem. İslamiyetten Önce Bedeviler Sosyal ve Kültürel Hayat. İstanbul: Pınar Yayınları, 2024.

Vatandaş, Celaleddin. *Hz. Muhammed'in Hayatı ve İslam Daveti*. 2 cilt. İstanbul: Pınar Yayınları, 9. basım, 2014.

Watt, William Montgomery. *Muhammad: Prophet and Statesman*. New York: Oxford University Press, 1961.

Yakubî, Ahmed b. Yakub b. Cafer b. Vehb. *Tarihu'l-Yakubî*. 2 Cilt. Beyrut: Daru Sadır Yayınları, 6. Basım, 1995.

Yardım, Ali. "Esma bint Ebu Bekir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/402-404. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.

Yavuz, Yusuf Şevki. “Vahiy”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/440-443. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.

Yiğit, İsmail. “Tebük Gazvesi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/228-230. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.

Yörükan, Yusuf Ziya. *İslam Dini ve Mezhepleri Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2006.

Yurdagür, Metin. “Ahid”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/533-534. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.

Kaynakça İSNAD Sonnota göre hazırlanmıştır.
Bu sisteme yandaki Karekoddan ulaşabilirsiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

GÖRSEL KAYNAKÇA

25°D
30°D
35°D
40°D
45°D
50°D
40°K
35°K
ROMANYA
Bükreş
UKRAYNA
RUSYA FEDERASYONU
HAZAR DENİZİ
Sofya
BULGARİSTAN
K A R A D E N İ Z
GÜRCİSTAN
Tiflis
YUNANİSTAN
Edirne
Kırklareli
Tekirdağ
İstanbul
MARMARA DENİZİ
Bartın
Zonguldak
Kastamonu
Sinop
Samsun
ADARA Ö.C.
Artvin
Ardahan
ERMENİSTAN
AZERBAYCAN
Kocaeli
Düzce
Karabük
Çankırı
Amasya
Ordu
Giresun
Trabzon
Rize
Kars
Erivan
Yalova
Sakarya
Bolu
Çorum
Tokat
Gümüşhane
Bayburt
Iğdır
Gökçeada
Bozcaada
Çanakkale
Bursa
Bilecik
Ankara
Erzincan
Erzurum
Ağrı
NAHÇIVAN Ö.C. (AZERBAYCAN)
Balıkesir
Eskişehir
Kırıkkale
Yozgat
Sivas
Tunceli
Bingöl
Muş
Kütahya
Kırşehir
Manisa
Afyonkarahisar
Uşak
Elâzığ
Van
Bitlis
İzmir
Nevşehir
Kayseri
Malatya
Aydın
Aksaray
Konya
Diyarbakır
Siirt
Batman
Hakkâri
Şırnak
Denizli
Isparta
Burdur
Niğde
Kahramanmaraş
Adıyaman
Mardin
İ R A N
Muğla
Karaman
Osmaniye
Gaziantep
Şanlıurfa
Antalya
Adana
Kilis
Mersin
Hatay
S U R İ Y E
I R A K
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
Erenköy
Lefkoşa
GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ
LÜBNAN
Beyrut
Bağdat
Şam
A K D E N İ Z
L İ B Y A
Tel Aviv
FİLİSTİN
Batı Şeria
Doğu Kudüs
FİLİSTİN
Gazze Şeridi
İSRAİL
M I S I R
TÜRKİYE'NİN MÜLKİ İDARE BÖLÜMLERİ İLE KARA VE DENİZ KOMŞULARI HARİTASI
BAŞKENT
Ankara
İL MERKEZİ
Elâzığ
GÖL
ÜLKE SINIRI
ÖZERK BÖLGE SINIRI
AKARSU
0 50 100 200 300 400
km
Harita Genel Müdürlüğü tarafından üretilmiştir.

TÜRK DÜNYASI HARİTASI
Bağımsız Türk Devletleri
Türk Cumhuriyetleri, Türk Bölgeleri
Türk Toplulukları
0 250 500 1.000 1.500 2.000 km
TÜRK CUMHURİYETLERİ, TÜRK BÖLGELERİ
1 GAGAVUZ YERİ
2 KARAÇAY-ÇERKESYA
3 KABARDİN-BALKARYA C.
4 DAĞISTAN C.
5 ÇUVAŞİSTAN C.
6 TATARİSTAN C.
7 BAŞKURT C.
8 KARAKALPAKİSTAN C.
9 ALTAY C.
10 HAKASYA C.
TÜRK TOPLULUKLARI
a Avrupa'daki Türkler
b Kosova Türkleri
c Yunanistan Türkleri
ç Bulgaristan Türkleri
d Romanya Türkleri
e Suriye Türkmenleri
f Irak Türkmenleri
g İran Türkleri
h Afganistan Türkmenleri
ı Pakistan Türkmenleri
i Hindistan Türkmenleri
j Çin H. C. Türkleri
k Moğolistan Türkleri
l Rusya Federasyonu Türkleri
ÜLKE KISALTMALARI
ARNAVUTLUK ARN
BELÇİKA BEL
BOSNA - HERSEK BH
GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ GKRY
HIRVATİSTAN HRV
İSVİÇRE İSV
KARADAĞ KRD
KOSOVA KSV
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ KKTC
KUZEY MAKEDONYA KMKD
LİHTENŞTAYN LİH
SIRBİSTAN SRB
TÜRKİYE
KAZAKİSTAN
RUSYA FEDERASYONU
TÜRKMENİSTAN
ÖZBEKİSTAN
KIRGIZISTAN
TACİKİSTAN
AFGANİSTAN
İRAN
İRAK
SURİYE
PAKİSTAN
HİNDİSTAN
MOĞOLİSTAN
ÇİN HALK CUMHURİYETİ
SİNCAN UYGUR ÖZERK BÖLGESİ
TÜVA C.
SAHA (YAKUT) C.
UKRAYNA
BELARUS
POLONYA
ALMANYA
FRANSA
İSPANYA
İTALYA
YUNANİSTAN
BULGARİSTAN
ROMANYA
AZERBAYCAN
GÜRCİSTAN
MISIR
LİBYA
CEZAYİR
TUNUS
FAS
SUDAN
SUUDİ ARABİSTAN
YEMEN
UMMAN
BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ
KATAR
KUVEYT
BANGLADEŞ
Karadeniz
Akdeniz
Kızıldeniz
Umman Denizi
Yemen Denizi
Barents Denizi
Kara Denizi
Ohotsk Denizi
Bering Denizi
Norveç Denizi
Baltık Denizi
Kuzey Denizi
İZLANDA
NORVEÇ
İSVEÇ
FİNLANDİYA
İRLANDA
HOLLANDA
DANİMARKA
PORTEKİZ
Ankara
Moskova
Astana
Bişkek
Taşkent
Aşkabat
Duşanbe
Kabil
İslamabad
Yeni Delhi
Dakka
Pekin
Ulanbatar
Trablus
Lefkoşa KKTC
GKRY
Şam
Ammam
Bağdat
Kahire
Riyad
Doha
Abu Dabi
Muskat
Sana
Nil N.
Ural N.
Volga N.
Ob N.
Lena N.
Yenisey N.
Amur N.
Indigirka N.
Kolyma N.
Irtiş N.
Syrdarya N.
Amudarya N.
Sarısu N.
Hotan N.
Gani N.
Baykal G.
Balkaş G.
Aral G.
Ladoga G.
Onega G.
Peipus N.
Vänern L.
Vättern L.
Mälaren L.
Hjälmaren L.
Vänern N.
Vättern N.
Mälaren N.
Hjälmaren N.
Cebeltarık B.
Tiren Denizi
Adriyatik Denizi
Ege Denizi
Marmara Denizi
Karadeniz B.
Hazar Denizi
Umman B.
Aden K.
Kimmir G.
Sivaş G.
Kerç B.
Azak D.
Kerç K.
Sankamış G.
Taşkent
Bişkek
Duşanbe
Aşkabat
Kabil
İslamabad
Yeni Delhi
Dakka
Pekin
Ulanbatar
Trablus
Lefkoşa KKTC
Şam
Ammam
Bağdat
Kahire
Riyad
Doha
Abu Dabi
Muskat
Sana
Astana
Moskova
Kiev
Minsk
Varşova
Berlin
Amsterdam
Paris
Madrid
Lizbon
Dublin
Oslo
Helsinki
Stockholm
Kopenhag
Roma
Atina
Belgrad
Bükreş
Sofya
Budapeşte
Viyana
Prag
Bern
Brüksel
Cenevre
Cezayir
Tunus
Trablus
Ankara
İzmir
Bursa
Adana
Konya
Erzurum
Van
Diyarbakır
Gaziantep
Mardin
Hakkari
Kars
Ardahan
Artvin
Rize
Trabzon
Samsun
Sinop
Zonguldak
Edirne
Çanakkale
İstanbul
Eskişehir
Afyon
Denizli
Antalya
Mersin
Hatay
Kilis
Şanlıurfa
Batman
Siirt
Şırnak
Muş
Bitlis
Ağrı
Iğdır
Erzincan
Tunceli
Elazığ
Bingöl
Malatya
Sivas
Yozgat
Kırıkkale
Aksaray
Niğde
Nevşehir
Kırşehir
Kayseri
Karaman
Isparta
Burdur
Afyon
Uşak
Manisa
Aydın
Muğla
Balıkesir
Çanakkale
Tekirdağ
Kırklareli
Edirne
Bilecik
Kütahya
Eskişehir
Bolu
Düzce
Karabük
Çankırı
Çorum
Amasya
Tokat
Ordu
Giresun
Gümüşhane
Bayburt
Erzincan
Tunceli
Elazığ
Bingöl
Malatya
Sivas
Yozgat
Kırıkkale
Aksaray
Niğde
Nevşehir
Kırşehir
Kayseri
Karaman
Isparta
Burdur
Afyon
Uşak
Manisa
Aydın
Muğla
Balıkesir
Çanakkale
Tekirdağ
Kırklareli
Edirne
Bilecik
Kütahya
Eskişehir
Bolu
Düzce
Karabük
Çankırı
Çorum
Amasya
Tokat
Ordu
Giresun
Gümüşhane
Bayburt
Erzincan
Tunceli
Elazığ
Bingöl
Malatya
Sivas
Yozgat
Kırıkkale
Aksaray
Niğde
Nevşehir
Kırşehir
Kayseri
Karaman
Isparta
Burdur
Afyon
Uşak
Manisa
Aydın
Muğla
Balıkesir
Çanakkale
Tekirdağ
Kırklareli
Edirne
Bilecik
Kütahya
Eskişehir
Bolu
Düzce
Karabük
Çankırı
Çorum
Amasya
Tokat
Ordu
Giresun
Gümüşhane
Bayburt
30°B
20°B
10°B
0°
10°D
20°D
30°D
40°D
50°D
60°D
80°D
100°D
120°D
130°D
140°D
150°D
160°D
170°D
180°
40°K
30°K
20°K
10°K
50°K
30°D
40°D
50°D
60°D
70°D
80°D
90°D
100°D
110°D
120°D